

De no ep simili consideratu de loco et de infinito qd p
ppe ep falsa dicit qd p de loco dicitur qd sit et de
finito qd no sit qm qd ad modu dicitur ep simili f
no qd ad finitum ep file

Libe

Quartus

Similiter autem ne cesse est physicu de loco sicut de infinito considerare si est aut non est. et

quo est et quid est

Postquam philosophus determinavit de passionibus intrinsicis corporis mobilis scilicet de motu et infinito. quod sequitur corpus mobile in quantum hinc. Dic sequitur in quarto huius philosophus determinat de tribus passionibus extrinsecis. scilicet loco vacuo et tempore. et sic hoc pensat liter in tres dividit tractatus. In quorum primo determinat de loco. In secundo de deo vacuo. ibi (Eodem modo accipit) In tertio de tempore. ibi. (Eodem modo dicit) Primum quidem tractatus in septem dividit capitula. In quorum primo philosophus inquit an locus sit vel non sit arguendo ad utramque eius partem. In secundo ostendit que res sit locus. an sit materia aut forma. ibi. (Quos nunc autem aliquid quidem) In tertio determinat de modis censendi in loco. ibi. (Post hoc autem). In quarto ponit quatuor proprietates loci. ibi. (Quid autem forte sit locus) In quinto ostendit quod quid est ipse locus. ibi. (Fere autem quatuor). In sexto philosophus ostendit que sunt in loco et que non sunt in loco. ibi. (An quidem igitur) In septimo solvit rationes philosophus motas in primo capitulo. probantes locum non esse. ibi. (Manifestum autem) Et dividit pensat capitulum in tres partes. In quarta prima determinat quod ad naturalem philosophum spectat determinare de loco. In secunda ostendit quod locus sit. ibi. (Quod quidem igitur locus sit) In tertia philosophus ostendit quod locus non sit. ibi. (Verum hoc defectu) Quartum igitur ad primam partem huius capituli philosophus dicit. quod sicut determinatus est de infinito an sit aut non. ita similiter necesse est naturale philosophum considerare de loco. quia est unum principium de sequentibus motu. igitur necesse est naturalem philosophum considerare de loco. illud enim quod inquirimus et sciendum de loco est an locus sit vel non sit. et si sit quo est. aut quid est.

Et ea namque que sunt omnes opinantur alicubi esse. Quod enim non est nusquam est. ubi enim est tragelaphus aut phylax. Et de motu qui communis est maxime et magis proprius finem locum est quem vocamus loci mutationem. Habet autem multas dubitationes quid forte sit locus. non enim eadem videntur considerare ex omnibus que insunt. Amplius autem neque habemus nihil ab alijs. neque per dubitatum neque bene exquisitum de hoc

Male philosophus probat tribus rationibus quod physicus huius determinat de loco. Quartum prima est. de illo huius determinare physicus quod est commune omnibus entibus naturalibus. sed locus est commune omnibus entibus naturalibus. igitur ipse philosophus est per se de loco. Quod per se. quod omne ens naturale est in loco. ut per autoritate antiquorum sic arguentur. quod non est nusquam est. igitur quod est in aliquo loco est. illud autem quod non est ens ratum in natura. sicut sunt plura ex his que sunt sola imaginatione ut hircoceruus. que grece dicitur tragelaphus. et chymera que phylax appellatur. non enim ista sunt alicubi. eorum non sunt nisi in phantasia faciente opinionem phantasticam ex partibus animalium que sunt diversarum specierum. Sicut enim ut inquit veritas. Alterius procedit sequens huius philosophus. scilicet sciant ex logica rationale naturam non valere. eo quod arguit a destructione animi ad destructionem principis. et ideo licet verum sit quod id quod non est nusquam

est. tamen propter hoc non sequitur. id quod est alicubi esse. quod intelligitur gentie que non sunt que non sunt alicubi per naturam suam. Secunda ratio est. physicus huius determinare de motu. et maxime de motu locali. qui maxime communis est corporibus naturalibus. eo quod in ipso superiora et inferiora moveantur. et magis proprie motus dicitur finem locum qui dicitur loci mutatio. ergo locus est consequentia probatur. quod motus localis non est sine loco. et per consequens physicus huius determinare de loco. Tercia ratio est. de illo est determinanda in aliqua scia de quo sunt multe dubitationes. de loco autem sunt dubitationes multe tam quoad ad questionem an est. quam quoad ad questionem quid est. in tantum quod dubitationes ille faciunt quibusdam antiquis credere nihil locum esse quod sit omnia insperimus que dicitur esse in loco. non videtur locus esse idem de ratione. definitiva in quantum finem omnia locata. quod aliter est in loco mixto. et aliter simplex. et aliter celum et elementa. et aliter superius celum et aliter inferius. nammen igitur loci est ambiguum. ideo definiri non potest in quantum quod definitio illius nec divisione nec propositione acceptorum per divisionem potest inveniri. quod divisum non erit eiusdem rationis ad divisionem. nec dicitur sumptum per divisionem per unam rationem propter nunc essentias specierum eorum que in loco esse dicitur. Est etiam alia ratio difficultatis. eo quod multe sunt proprietates per quod loci in quibus non videtur idem esse locus finem rationem. et iterum difficile est invenire propriam eius definitionem. Preterea quod nihil fere per antecessores est bene de loco predictum. igitur necessarium fuit naturalem philosophum de omnibus istis considerare

Quid igitur locus sit videtur ex transmutatione manifestum esse. ubi namque nunc est aqua. hinc exeunte sicut ex vase iterum aer inest. Quod autem eundem locum habent aliquid aliud corporum detinet hoc ab his que insunt et mutantur alterum omnibus esse videtur. In quo enim aer est nunc. aqua in hoc philosophus erat. Quare manifestum est quod erat locus aliquid et receptaculum alterum ab utrisque in quod et ex quo mutatum est

Ista est secunda pars huius capituli. in qua philosophus ostendit tribus rationibus locum esse. et autoritate Hesiodi poete. Quorum prima est. si transmutatio finem locum est. locus est. transmutatio autem finem locum est. igitur locus est. Maior probatur. quod transmutatio ad formam ostendit materiam esse aliquid a formis distinctum. ita etiam transmutatio finem locum probat locum esse quod distinctum a locato. ex quo locus quicquid huius unum locatum. quicquid aliud. ut per se de aere et aqua. quod ubi est modo aqua ibi iterum aer sit exeunte aqua de loco sicut de vase. Et aliquid aliud corpus quod tertium est ab his duobus obinet hunc locum eundem quod egreditur aer inde. videtur autem omnibus quod hic in quo sunt sic successive multa corpora eorum ipsum remaneat idem. aliud sit a corporibus illis. et illud vocatur locus. igitur locus est aliquid. et est receptaculum aeris et aque. alterum ab utrisque existens in quod et ex quo mutantur corpora.

Amplius autem loci mutationes physicorum corporum et simplicium. ut ignis et terre. et talium non solum ostendunt quod aliquid est locus. sed quod et habet at quodam potentiam locum. Fertur enim unumquodque in suum locum non prohibetur. hoc quidem sursum. illud vero deorsum. Nec autem sunt loci partes et

Quartus liber philosophorum

in variis et kinis sunt
passiones extrinsecas
necessitas quod sit in rebus
sicut f. e. h. d.

hinc per huius rationibus quod philosophus
hinc per huius determinat de loco
prima

hinc per huius
hinc per huius

Quartus

Physicorum.

Aristotelis

spēs sursum & deorsum. et relique sex distātia /
rum. Sunt autē hmoi nō solū quo ad nos dex /
trosum sinistrosum. sursum & deorsum. Ho /
bis quidē nō semp idem sed fm positōem quo /
cūq; vertamur sit ppter qd idem multorēs de /
xtrū & sinistro est. & sursum & deorsum. & ante & /
retro. In natura autē determinatū est scorsum /
vnūq; nō em qm ptingit sursum est. sed vbi /
fert ignis & leue. Siltter autē & deorsum. nō qz /
ptingit. sed vbi habentia grauitates & terrena /
tanq; nō positōe solū dñia. sed potētia. O sten /
dunt autē & mathematica. Cū em nō sint in lo /
co. nō fm positōem ad nos hnt dextra & sini /
stra. Quare solū est intelligere ipsoꝝ positōem /
nō hntia natura hoꝝ & vnūq; q;

Nic phs ponit secū dā rōnem. corpa naturalia ostē /
dunt locū esse. etiā ostendūt q locus habeat quādā potē /
tiam formaliter puenientē corporib; que mouent ad locū /
q; vnūq; dēz physicōꝝ corpoꝝ naturaliter fertur in suū lo /
cū pntū & naturale. nisi fuerit. phibitū. tanq; id qd ē p fce /
sio sua fm formaz. & ideo q̄tum suscipit de forma a gene /
rante tantū suscipit de loco eius. & vnū & idē generās dā /
do ei formā dat et etiā locū in quo pterur & saluaf forma /
illa. et illo mō ignis fertur sursum & terra deorsus. De au /
tem sunt partes loci nō q̄ritatiue sed formales. & ideo s̄ /
spēs loci in oppositas formas. ipm locū diuidentes. & s̄ /
sex sursum deorsum. ante & retro. dextrū & sinistro. Et de /
phs q; he differentie siue distātie nō solum dñit quo ad /
nos. sed etiā differūt in natura p oppositas formas. q; si so /
lum differēt qd ad nos. tūc nō semp idem esset dextrū. s; /
illud idem nobis efficeret sinistro. q; vnū & idēz si a nobis /
puertat fm latera diuersa efficit aliqñ dextrū aliqñ sini /
strum. aliqñ ante aliqñ retro. & aliqñ sursum q; nos sum /
sub ipō. & aliqñ inferus qñ est sub pedib; nostris. eo q; su /
per ipm ascendimus. Sed in natura vnūq; dēz illoꝝ di /
stinctū est & determinatū est ab altero per formas opposi /
tas. Nō em p eām ptingentes est sursum qd est sursum in /
natura. sicut illud qd im est sursum p puerionē corporis /
sed sursum est hoc vbi fert corpus leuissimū qd est ignis. /
Et siltter deorsum nō est p eām ptingentē. sed potē hoc /
est ex natura deorsum vbi fertur corpa & manent ha /
terea grauitatē. sicut ea que nō solū positōe differūt. sed /
etiā potētia naturalī. q; pgruit hmoi locatis. Et sic con /
stat nō solum q̄ritatem esse sed etiā. qualitātē formalem /
in esse illi q̄ritati q; pgruit naturis illoꝝ corpoꝝ. que mo /
uent ad ipm & q̄scūt in ipō. Sed an ille dñie positōnū q; /
sunt sex numero ita p oppositas formas in mūdo distīn /
guātur. sicut distīguūt superus & inferus. dubiuz est qz /
videmus nō esse motuz elementoz nisi ad duas ex iphis /
que sunt sursum & deorsum. & hmoi scia vera tradet in li /
bro de celo & mūdo. qm veritas est. q; omēs distīguūtur /
in mūdo p oppositas formas. & nō sunt distīcte quo ad /
nos. sed due que sunt supius & inferus distīguūtur ad /
motū simpliciu inaiatoꝝ localē. Quatuor autē alie distīn /
guūtur quo ad motū aiatoꝝ tm. Et autē celū aiatū dicitū /
n ptagora & ptenūt et in hoc peripatētic. & idco sicut in /
elementis simplr & nō p eām ptingentē erit dextrū & sini /
strum. ante & retro. ita sunt ille dñie in celo. et ista matē /

ria subtilius inuenit in pncipio secūdi de celo & mūdo. **Q** /
autē sit locus tale qd. & q; habeat talē potētia ostendūt ip /
sa mathematicalia. qz illa nō sunt in loco. ita q; locus ha /
beat positōem ad ipsa. sicut ad corpa physica. & tm fm /
positōem que est in p̄gatoe ad nos hnt dextra & sinistra. & /
ideo dñia positōis eoꝝ nō est nisi intellectualis. sicut & /
ipsa p solū intellectū abstracta esse accipiunt. & nō hnt p /
naturā vnāquāq; dñiam istaz sex positōnum. q; si habe /
rēt eas p naturā tūc mouerēt ad ipsas p naturā. hoc autē /
falsum est cū ipsa sine separata a motu. & sic p; q; ipsa mat /
hematicalia ostendūt etiā locū esse inq̄tum ipis p rōnez /
apprehēsis cointellectū locus. qz intellecto corpe appchē /
dit hie etiā dñas positōis. licet nō eodē mō sicut physica

Amplius vacuū affirmātes locū dicunt esse /
vacuū em erit vtiq; locus puatus corpe. **Q** /
qdem igit si aliquid locū pter corpa & omē cor /
pus sensibile in loco esse p hoc aliq; p̄cipiet

Nic phs ponit terciā rōnem & est ipsoꝝ antiquozum /
et est. vacuū est locus puatus corpe. sed vacuū est. q; locū /
est. Peccat em hec rō in materia. qz minor est falsa fm ve /
ritate. m. cū vacuū nō sit simplr. tm ex eo. pbat locus. qz s; /
tur infinitū est in eo qd est finitum sicut in subiecto. & sicut /
materia nō est actu nisi sub forma. & nūq; ab omi forma ē /
separata. ita vacuū licz nō sit absolute. tm est in pleno quo /
dāmō. p h q; sicut materia puaf qualiter forma. ita locus /
puaf quolibet corpe diuisim & nunq; omiū simul. pbi /
tm antiqui dixerūt vacuū esse simplr & absolute. igit p dic /
ta cor p̄ aliquis intelligere q; locus est aliquid pter cor /
pora locata. & q; omē sensibile qd qualitātib; tactus distīn /
tū est in loco aliquo mō esse

Videt autē & hesiodus recte dicere faciens p /
mū chaos. Dicit qdēz igit omniū p̄mū chaos /
factū. postea vero terrā latā tanq; indigeret pri /
mū esse receptaculū his que sunt ppter qd opi /
nati sunt. quē ad modū multi oia alicubi & in lo /
co esse Si autē hmoi est mirabilis quedā vtiq; /
erit potētia loci & p̄ma omniū. Sine qua autē /
nāq; alioꝝ nullū est. illud autē sine alijs necesse /
est p̄mū esse. Non em p̄ditur locus his q; sunt /
in eo corruptis

Nic phs p̄firmat dicitū suū auctoritate hesiodi recte di /
centis vt apparet qui posuit chaos hoc est receptaculum /
inane. Dicit em in creatōe mūdi p̄mō deū fecisse chaos. /
et postea fecit terrā latā sup aquas natantē. & hoc dixit eo /
q; posuit q; corpa sensibilia p̄mō indigent receptaculo i /
quo generent. & sic in hoc non male dixit. qz infra dicit q; /
locus simpliciu est pncipiū generatōis ipsoꝝ. Sed peccat /
ut hesiodus in hoc q; posuit illū locū vacuū & ipm natū /
ra & tpe mūdi p̄cessisse. & hoc accidit qz putabat illā cōse /
quentiā p̄uerti & necessariā esse. si illud qd nō est in loco /
nō est. igit id qd est aliquid de necessitate erit in loco. & ip /
dixit omia esse in loco & in aliquo vbi. que p̄na non valet. /
vt ex dictis patuit Et si hec positio hesiodi de loco est; ve /
ra. tūc nedum locus esset. sed mirabilis esset potētia loci /
cum em mirabile sit q; sua potētia trahit admirantē. nisi /
hil esset adeo admirabile sicut locus. qz potētia loci hoc /
modo esset omniū p̄or & p̄ma omniū pncipiū nature. p; /
R ij

Tertius ad

Quartus ad qd est p verum

Liber

Quartus

in natura est sine quo nullū alioꝝ esse potest. 2 ipm potest esse sine omibꝫ alijs. 2 hoc puenit loco fm hystodū qz fm eum nō destruit locus. etiā si omnia destruatꝫ que sunt in loco. Sūt autē fm eum omnia in loco. ergo nō p dū locus omibꝫ entibꝫ p dū. qz dixit eū vacuū esse separatū ab omibꝫ hys que sunt sine quo etiā nihil entis fieri p. sꝫ hoc supra ostensum est esse falsum. 2 postea etiā ostende/ tur amplius.

¶ Atvero habet defectū si est. quid est. vtrū est moles qdam corporis. aut qdam altera natu/ ra. Querendū em̄ est genus p̄mū. Distācias q dem igit̄ habz tres longitudinis latitudinis 2 pfunditatis qbz determinat̄ corpus esse. Im/ possibile est autē corpus esse locū: In eodē nā/ qz essent duo corpora

¶ Ista est tertia pars huius capli. in qua phus pbat sex rōnibꝫ locū non esse dicens. si crederemus locū esse. tūc ite rum incipimus deficere 2 dubitare quid sit locus. qz nō inuenimus genus in quo ponit̄ locus. igitur possumꝫ du bitare an sit aliquid alicuius corporis sicut pondus eius. eo qz mobile inclinat ad se. aut sit quedā alia natura. cum genus p̄mo querendū sit vt ex eo aliquid probet̄ esse in na tura. Est igit̄ p̄ma rō ipsius Xenonis probantis locū non esse. qz si locus esset aliquid. aut esset substantia. aut accidens. neutrum illoꝝ est dicendū. igit̄ locꝫ non est. Si nōi probat qz non est substantia. qz vel est spiritualis aut corporalis. Non spūalis. quia ad spūale nō mouetur coz/ pus. 2 per psequens nullum corpus mouetur ad locū. il/ lud aut falsum est. Etiaz si sit substantia spūalis sicut in/ telligentia vel alioꝝ separatꝫ aliquid habebit loci diffes rentias que sunt sursum 2 deorsum. ante 2 retro. dextroz sum 2 sinistrosum. qd est absurdū. Non substantia coz/ poralis. quia sic oportet qz esset corpus. 2 tūc duo corpo ra erūt in eodem loco. scz locus 2 locatum. Non accidēs quia vel erit accidens corporis locantis. aut locati. Nō locantis. qz p̄prietas loci refertur ad locatū. 2 nō ad locās Non locati. qz tūc cum sit accidens in subiecto. oportz qz locus sit in locato. sed hoc absurdū est. cuz potius ecōuer so locatū dicatur esse in loco. Etiam cuz omne accidens motu sui subiecti mouetur localiter. oportz qz morꝫ mo ueatur motu locali. hoc aut falsum est. igit̄ eū non sit sub/ stantia nec accidens. videbitur omnino qz locus nihil sit. Adhuc aut arguit xeno. qz locꝫ hz tres distācias quibꝫ omne corpus determinat̄. et ex hoc videtur esse corpꝫ. lo/ cum autē esse corpus impossibile est. quoniaz si locus esset corpus. 2 corpus esset in loco. tūc corpus locatum dimen sionibꝫ suis penetraret corpus qd est locus. 2 sic duo coz/ pora essent in eodem loco. qd est impossibile. sicut patebit infra latius de vacuo

¶ Amplius si vere corporis locus est recepta/ culū. manifestū 2 qz superficiei erit 2 reliquorum terminoz. eadē em̄ consonat rō vbi nāqz p̄us erat aque planicies. erūt iterum que sunt aeris Amero dñam neqz vnā habemus p̄cti 2 lo ci p̄cti. Quare si neqz ab hoc est locus alterū. neqz ab alioꝝ nullo. neqz est aliquid preter vnū qd qz istozum locus.

¶ Sic phus ponit secūda rōnem. si locus vere dicat̄ res ceptaculū quoddā cozpoz. in quo recipitur corpus quā/ do transfertur de loco in locū. tūc etiā oportz qz superficiei nee 2 p̄cti esset locus. qz cū trāsfertur corpus in iplo trāf feritur superficies linee 2 p̄cti. 2 si corpus intrat locū. etiaz superficies linee 2 p̄cti intrant in locum cuz cozpoz. qz est vna rō de motu cozpoz ad locū 2 de motu terminoz cozpoz ad locū. vbi em̄ p̄us erant aque planicies 2 linee et puncti ibidem exeunte aqua sunt planicies aeris 2 l/ nee 2 p̄cti. sed p̄cti nullus est locus. qz si punctus habe ret locus locus p̄cti non differret a p̄cto. qz locus p̄cti esset indiuisibile positū in p̄tinuo. 2 illud idem est p̄ctus igit̄ p̄ctus nō habet locū. ergo eadem rōne nec superficies nec linea. nec corpus habebit locū. locus em̄ querit p̄ter cozpozis morū. igit̄ nihil est locus fm naturā vt apparet.

¶ Quid em̄ forte 2 ponemus esse locū. neqz ele mentū. neqz ex elementis possunt esse hmoi ha bentia naturā. neqz cozpozoz. neqz incorpore ozū. magnitudinē qdem em̄ habet locus coz/ pus aut nullū. Adhuc autē sensibiliū quidē coz poz. elementa cozpoz. Et intelligibiliū autē elementis nulla magnitudo sit

¶ Sic phus ponit tertiā istam scz. Si locus est. aut est corpus. aut aliquid incorporeū. neutrum illoꝝ est dicendū. ergo rō. Vinor probat. Non corpus. Non corpus. aut elementatū. Nō elementatū. qz duo corpora nō p̄p̄t esse in eodem loco fm penetratōnem vnus p̄ aliū ud. Non etiā elementū. qz elementū cozpozis est corpus. Nō etiā est aliquid incorporeū. qz locus hz magnitudi nem 2 dimensionē quādam. incorporeū aut nihil calum hz. Elementū autē sensibiliū cozpoz. esse non p̄. qz hoc est corpus. 2 locus corpus esse nō potest. Si vero dicat̄ esse elementū intelligibiliū substantiaz. siue sint intelligētie si ue forme ideales quas ponit plato hoc nihil est. qz ex ele mentis intelligibiliū nulla sit magnitudo. locus autē mag nitudo esse videt̄ sicut elementa intelligibiliū sunt ea que sunt partes esse 2 qd dicitur eoz que ingrediuntur definiti ones. et que nō faciūt magnitudinem in natura. sed qd dicitatem simplicem.

¶ Amplius 2 cuius vtiqz qz ponet bis q sunt causam esse locū. Neqz em̄ vna causa inest ipsi de quatuoz. neqz em̄ sicut materia cozpoz q sunt neqz ex ipso cōstituta sunt. neqz sicut spēs 2 rō eozum que sunt. neqz sicut finis. neqz sicut mo uens ea que sunt

¶ Sic phus ponit quartaz rōnem que est ista. si locus est aut ponit in genere effectus. aut in genere cause. neutꝫ illoꝝ est dōm. igitur locus nō est. Non p̄mū. qz morꝫ coz pozis est ad ipm rānz ad p̄tens ipsum 2 pficiens ipm esse. Hic em̄ non est accūs effectus sed cause igitur locus nō est in genere effectus. Non secūdum. qz si ponat̄ locus in genere cause. aut erit materia. forma. finis. aut efficiēs. nullū illoꝝ est dicendū. igit̄. Vinor p̄batur. Nō cā ma/ terialis. qz causa materialis est intrinseca ei cuius est 2 in separabilis ab eo cuius est re salua manente. Etiaz ex lo/ co nō fit res sicut ex materia. cū ipse sit extrinsecus 2 sepa rabilis. Nō est etiā spēs 2 forma. qz forma est p̄ncipium p̄stituendi rem in specie. si ergo locus esset forma. tūc em̄

et probat qz locꝫ nō sit et
p̄ rōnibꝫ

p̄ma

et probat qz locꝫ nō sit et
p̄ rōnibꝫ

Quarta

Physicorum.

Aristotelis

num quorum vnus esset locus esset vna forma vel spes
Etia si esset forma tuc motus a loco esset motus a forma
sed motus a forma corruptio est. igit motus a loco est cor
ruptio. z hoc no est vltier vtz. igit locus z forma no sunt
idem. Sed q loc? no sit materia neqz forma parebit sub
tilius infra. Non finalis ca. qz locus est potius ppter rez
locara qz res locara sit ppter locum. ergo no est causa fina
lis. No etiā causa efficiens. qz ca efficiens pūctra ei quod
mouet pficit motū. sed corpora pūctra locis suis non mo
uent sed quiescūt. igit zc. Etia causa efficiens est pncipiū
motus. sed locus est termin? motus. igit cū locus nec esse
erit nec cā videat esse. omīno locus nihil esse videt

¶ Amplius z ipse si est aliqd eoz que sunt ali/
cubi erit. Zenonis em opinio queret quādam
rōnem. Si nāqz omne qd est in loco. est mani/
festū qm et loca loc? erit. z hoc i infinitū pcedet

¶ Sic phus ponit qntam rōnem. istaz scz. si locus esset
tūc sequer q loci esset locus. hoc em minus veruz est. igit
locus no est. Sequela pbat. qz omne qd est. est in loco. si igit
tur locus est. erit in loco. z p sequez loci erit locus. z sic
vsqz ad infinitū. qz non est maior rō. quare vnus loci est
locus qz alterius. hoc em impossibile est. igitur locus no
videtur esse.

¶ Amplius sicut omne corp? in loco est. sic z in
omī loco corpus. Quo igit dicemus de his q
augmentant? Necessē est ex his simul augmen
tari locū cū ipsis. Neqz em minor neqz maior
locus est vnicuiqz. Per hoc qdem igit nō solū
qd est. sed etiā si est dubitare necesse est

¶ Sic phus ponit sextā rōnez. scz istā. fm antiquozum
dicta omne corpus est in loco. z e contra in omī corpore est
locus. sed si locus esset tūc sequeret q cresceret z decrefce
ret. z sic augmentaret z diminueret. hoc autē impossibile ē
igit locus nō est. Sequela pbat. qz loc? est semp eqūis lo
cari. ergo qū locatū crescit tūc etiā locus crescit. z p nō
totus mūdus qd est incōueniens dicere. Probat. qz loc?
est aliqd imobile. igit ipsū crescere aut decrecere est im
possibile. Et ideo phs dr. qz p rōnes inductas nō solum
dubitat q locus sit. sed etiā si oīno est aliqd dubitare ne
cessē est. Sed solones istaz rōnū patebūt infra caplo. vij

¶ Om̄ autez aliud qdem fm se. aliud vero fm
aliud dicit sūliter. z loc? alius quidē cōmunis
in quo oīa corpora sunt. Alius pō p prius in
quo pmo. Dico aut qm tūc nūc in celo es. quia
in aere. Dic aut in celo z in aere. qz in terra. si/
militer aut z in hac. qz in hoc loco qui cōtinet
nihil plus qz te. Sic igit est locus p mū conti
nens vnūqzqz corporū terminus qdem vtiqz
erit. Quare videt spēs z forma vnus cuiusqz
locus esse quo determinat magnitudo z ma
teria magnitudinis. Hec em est vnus cuiusqz
terminus. Sic quidē igit p siderantibz locus
vnus cuiusqz species est

¶ Istud est secūdu capitulū in quo phus inquit que res
sūt locus. an scz sit materia vel forma. arguendo ad vtrūqz

ptem. z fm hoc istud caplm diuidit in tres pres. in qnqz
pma pbat q locus sit forma. In scda q loc? sit materia.
vt inqz plato. ibi. (Secdm aut q videt esse locus) In ter
cia pre phus ponit qnqz rōnes. pbantes locū neqz cē ma
teria neqz formaz. ibi (Verū q impossibile) Et anteqz
phs pcedit ad p m ā pte p m rē qz sicut ē duplex ens. scz
p se z p aliud. ita est duplex locus. scz cōis q est fm aliqd
locus. z ille est cōissimus in q sunt oīa corpora q sunt i lo
co. Alius vero est locus p prius in quo. p rime est aliqd. z
gratia sui. Exēpli grā. vt dicim? petri nūc esse in celo. qz
est in aere. z est in aere qz est in terra tanqz in loco p m uni.
In loco aut p prius est tanqz in p rimo p rine qd nihil p
p rinet qz petri aut barrā. Istō supposito. pbat phus anti
quoz rōne. q locus sit forma. z hoc sic. locus p rinet. for
ma p rinet. igit locus est forma. forme em est p riner z po
tentialitātē materie claudere. Sed hec rō est facilis soluti
onis. qz ipa peccat penes triplicē fallaciā. P rimo qd ē pe
nes fallaciā equocatiōis. qz equoqz locus terminat in celo. z for
ma. qz forma terminat z p rinet intrinsece. loc? pō extrin
sece p rinet z terminat. Scdo penes fallaciā accētis. qz
arguit ex puris affirmatiuis in secūda figura. Tercio pen
nes fallaciā p ritis. qz arguit virtualiter a positioe p ritis
ad positioem a ritis. sic scz. si aliqd est locus ipm est termi
nus. igit si est termin? ipm est locus. sed hoc nō valet

¶ Secūdu aut q videtur esse locus distantia
magnitudinis materia. Hec nāqz altera est
a magnitudine. Hec aut est cōtenta sub specie
et definita. sicut sub plano z termino. Est autē
h mōi materia z infinitū. Cū ergo remoueant
termini z passiones z spēs relinquūt nihil p rter
materia. Vñ z plato materia z locuz dicit esse
idem in timco. Receptiū em z locū vnū z idē
dicit. Alio vero mō idēz dicēs receptiū z in
dictis nō scriptis dogmatibz tū locū z recep
tiū idem retulit. Dicūt quidē em omnes esse
aliqd locū. qd aut est hic solus conat? ē dicere

¶ Ista est secūda ps huius caplm in q phus ostēdit. qz lo
cus sit materia. z hoc fm opinioē platonis. qz loc? videt
esse distātia magnitudinis. distantia autē altera videt esse
a magnitudine ipsa. z videt p rēta esse sub specie z defi
nita sub forma. sicut sab plana superficie z termino quodaz
Lōstaz aut q materia pma hz dimensiones qua magni
tudo dr esse in potentia. z tunc nō determinat spēs. z sic
dicebāt platonici eā esse sicut distātia infinitā p terminos
superficiū. cū aut p mū habeat superficies tūc efficitur finita
et ideo distantia materie q potētia est finita p rinet sub for
mā z sub spē. sicut sub plana superficie. z sicut sub termino
quodā. ¶ Et si qrat qd est illud subiectū p rīmū p rines
planū z terminū. Ad hoc dr. q est distantia aut materia
distans. z ideo distātia p se est subiectū p rines terminos
qui sunt superficies linee z pūcti. tale em infinituz est mate
ria p rines formā. Plato em dixit materia p riner etiā for
mā. Dixit aut psequēter. q si remoueat a re solūata z
terminata. passiones que sunt qualitates z termini q sūt
superficies z linee. tūc relinqritur materia. sed manifestū est. q
remanet distātia infinita. ¶ distātia est materia. Vñ dice
bat plato. q cū materia p rinet formas z trāsmutat se su
per vnā z candē materia manentēz passiones z terminū

Handwritten marginal notes on the left edge of the page, including the word 'Marius' at the top and various fragments of text.

Handwritten marginal notes in the upper right margin, including the word 'Eius' and 'Duplex long'.

Handwritten marginal notes in the middle right margin, including 'pbat ipm q locz sit forma'.

Handwritten marginal notes in the lower right margin, including 'longitudo p rima'.

Handwritten marginal notes in the lower right margin, including 'Aristoteli'.

Et sicut ad unum locum et eundem sit transmutatio diversorum. dicebat quod primus locus materia est. et est locus formae et terminorum. quoniam enim res locata non est in loco. tunc locus non est terminus nisi potentia. sed in ipso est distinctio loci saluata solus. et cum recipit locatam actu tunc terminat et finit ad receptum. In ambobus enim hoc est in loco et materia. dixit plato in timeo receptivum esse locum et materiam. et hec duo esse idem et unum. Ex quibus probis sic formae ratio. locus recipit. materia recipit. igitur locus est materia. Maior pars. quod recipit corpus locatum. Minor pars. quod materia de se est indeterminata. In aliis autem libris suis dicitur receptivum esse aliud quam materiam. cum receptivum plures habeat rationes. et precipue hoc facit in libro de doctrina non inscripta sine titulo. quod non ibi dicitur discipulorum libros suos inscripsit. et illi nulli discipulorum asseripsit. cum etiam ibi dicitur quod receptaculum et locus idem sunt. et cum materia quodam sit receptaculum formae et terminorum. dixit primum locum esse materiam. Ex quibus patet quod omnes antiqui philosophi dixerunt aliquem esse locum. sed solus plato conatur esse dicere quod sit per definitio. Ratione tamen platonis est facilis solutio. cum in ea permittantur tres fallacie. Omittit enim fallacia equocatio. quod eadem voce locus recipit et materia. quoniam locus extrinsece recipit. materia intrinsece. permittit etiam fallacia accidentis. quod arguitur ex puris affirmatiuis in secunda figura. Etiam permittitur fallacia praeteritis. quod arguitur virtualiter a praesentis ad praesentem praeteritis. sic arguendo. si aliquid est locus ipsum est receptivum. igitur si aliquid est receptivum ipsum est locus.

Ratio platonis quod probat quod locus sit materia est ipsa

Solutio ratio nis platonis

Merito autem ex his intenditibus videtur utique difficile cognoscere quod est locus. si quidem horum quocumque est siue materia siue species. Nec enim altissimam habent speculationem. et sibi inuicem non facile est cognoscere ipsa.

Merito philosophus dicitur merito intenditibus dicere quod est locus ex his que dicta sunt videtur esse valde difficile. si verum sit illud quod dicitur antiqui philosophi. quod locus sit alterum istorum. scilicet aut materia aut forma. cuius ratione philosophus assignat. quod materia et forma cum sint principia prima sube altissima habent speculationem. ideo difficile est nobis ea cognoscere. Et quis altissima sunt in se certissima. tamen si nobis difficultia. ut inquit philosophus in prima philosophia. Alia ratio est. quod nutrimum istorum possibile est cognoscere siue altero. quod forma est habens esse in materia. et materia est actu per formam. ideo utriusque cognitio dependet ad alterum. et ideo si locus est alterum istorum quocumque sit non poterit haberi scia de uno sine reliquo. et hoc modo tradere sciam est difficile.

Attuero quod impossibile sit quodlibet horum esse locum non difficile videre. Species quidem enim et materia non separantur a re. locus autem contingit in quo namque aequum erat. in hoc iterum aer sicut diximus prius sit transmutatis ad invicem aereque et aqua et alijs corporibus. similiter quare neque prius neque habitus sed separabilis est locus ab unoquoque. Et videtur enim habere aliquid esse locum ut vas. Et tamen vas locus transmutabilis. vas autem nihil rei. Secundum quidem igitur quod separabilis est a re. sic quidem non est species. secundum autem quod continet sic quidem alterum est a materia.

Ista est tertia pars huius capituli. in qua ponit quatuor rationes probantes locum nec esse materiam nec formam. Quartum prima est locus potest separari ab eo cuius est re ipsa salua manente. ma-

teria enim et forma non possunt separari re manente salua. igitur locus non est materia neque forma. Maior probatur. quod locus in quo nunc fuit aqua non transmutatur. cum ab eo aqua remota. fit in eo aer. cum aqua et aer transmutantur ad invicem. quod aqua convertitur ad locum aeris. et aer ad locum aque secundum successiones. et tunc locus manet immobilis. Per eadem enim rationem pars. quod locus non est pars locati nec habitus ipsius. quod nihil horum separatur a locato. locus autem est separabilis ab unoquoque suorum locatorum semper. Et videtur quod preparatio locati et loci sit sicut preparatio vasis et eius quod est in vase. propter hoc solum quod locus est intransmutabilis vas autem transmutabile. et ideo sicut vas separatur ab eo quod est in vase. ita et locus. unde secundum quod locus separabilis est a re locata. non potest dici forma. quod separatio forme a re est rei corruptio. igitur manifestum est quod locus non sit forma. cum forma sit principium essentiale rei sine qua res non manet. Et quod non sit materia pars. quod locus continet locatum. materia enim non continet sed continetur. igitur locus non est materia.

Videtur autem semper quod esse alicubi ipsum esse aliquid. et alterum aliquid extra ipsum.

Philosophus ponit secundam rationem quod est. locus est extra locatum. quod ipsum movetur in loco. id autem quod movetur in alio hoc est extra ipsum in quo movetur. sed materia et forma non sunt extra se. sunt materia et forma. igitur materia et forma non sunt locus. Aut potest sic formari. omne quod est in aliquo loco habet duo necessaria. scilicet quod ipsum sit completum aliquid et finitum in esse. et sit alterum ab eo in quo est sicut in loco. sed forma et materia non sunt altera ab his in quibus sunt. quod differunt modo loquendi. cum dicitur forma inest materie. et cum dicitur materia est rei cuius est materia. et cum dicitur aliquid esse in loco.

Platoni igitur dominum est si oportet transgredientes dicere quare non est in loco species et numeri sunt et hoc si vere participativum est locus. siue magno et parvo existente participativo. siue materia. ut in timeo scripsit.

Merito ponit tertiā rationem platonem pertrantem. Si locus esset materia ut voluit plato. tunc sequeretur quod ideo enim in loco. habet autem minus verum est secundum eum. cum dixit in timeo. quod ideo siue species ille essent nusquam. hoc est in nullo loco. Sequela pars. quia participativum est in participare. sed ideo participatur a materia. ergo sunt in materia.

Amplius quoniam ferrentur in sui locum. si locus esset materia aut species. impossibile est enim cuius non est motus neque sursum aut deorsum locum esse. Quare querendum est huiusmodi locus est si autem in ipso loco est. oportet enim si quidem aut forma aut materia est. erit locus in loco. Transmutantur enim simul cum re et moventur et species et infinitum. non species in eodem sed ubi utique res quare loci erit locus.

Hic ponit quartam rationem. si locus dicitur esse species vel materia. tunc querendum est quomodo ferretur. id est movetur unumquodque in locum suum. primum. cum manifestum sit quod non movetur ad id quod habet tantum praesens. sed formam et materiam habent quod moventur tantum praesens ipsorum. Etiam locus habet sex diversas positiones sursum et deorsum. et alias ad quod est motus. Forma autem et materia nihil horum habent. forma et materia non sunt locus. Praeterea si forma et materia essent locus sequeretur. quod locus esset in seipso hoc modo quod locus erit in loco et quod loci erit locus. et sic esset processus in infinitum quod est inconueniens. Etiam locus debet rei quod movetur.

Probatur quod quatuor rationibus quod locus sit forma neque materia

Longe non est

Secunda

Post se

Tertia

Quarta

Physicorum

Aristo telis.

tur fm rem s; materia et forma mouent qñ corpus ppo
 fuit ex materia z forma mouetur ergo materia z forma
 sunt in loco. si ergo sint loca sine ambobusue alterz eoz seq
 rur q locus mouet z q locerit locus.

Amplius cu ex aere fit aqua. pditus est loc⁹
 liquidè spèi inerat Non em in eodè q sit corp⁹
 Que igit corruptio ex qbus igit necessariu est
 locu esse aliquid. et iteru ex quibus utiq; dubi
 tabit aliquis de substantia ipsius dicitur est.

Hic pbs ponit qnra rōem. si locus est materia vel for
 ma. tunc ipe corrumpitur ad corruptōnem rei locate vt
 qñ ex aere fit aqua. tunc em forma corrumpitur fm esse
 er pditur. silt etiam materia corrūpīt in qntū est sub for
 ma. qz diuerfa efficitur fm spān z formā. s; locus nō cor
 rūpīt ad corruptōnem rei locate. igit loc⁹ neq; spēs neq;
 materia est. Et sic pbs q; hec que dicta sunt iō dicta sunt
 vt sciat ex quib; rōnib; pbat. q locus est aliquid. z ex
 quib; dubitatur que sit substantia ip sius.

Utrū de loco habeat p̄siderare naturalis p̄hs
 tanq; de passione adequata corporis mobilis

Et arguit pmo cōtra p̄mū naturalis p̄hs nō hz p̄side
 rare de loco. q; ipi⁹ mathematici est p̄siderare de eo qm
 locus est superficies. et superficies est q̄ntitas de q̄ cōsiderat
 mathematic⁹. igit et de loco hz p̄siderare mathematic⁹
 Sedo at p̄tra scdm. incorpalia sunt i loco. ex eo q; sunt
 hic z nō alibi. et de illis nō hz p̄siderare naturalis p̄hs.
 s; metaphisicus. igit locus non est adequata passio cor
 poris mobilis Tertio. passio est in eo cuius est passio.
 vt r̄sibile est hois passio z est in eo. loc⁹ at est passio cor
 poris mobilis. s; erit i corpore mobili subiectuē z p̄ p̄ns ē
 passio intrinseca qd falluz ē. Maior p̄mi discurs⁹ ē ista
**Ostendit antiquoz sophistica rō. q; ad natura
 lem p̄m p̄tineat loci p̄sideratio** **Minor** **Lo
 cus ēi rez natura nō tñ materia nec forma aut
 dimensio separata** **Cōclusio** **Igit de loco tā
 q; de passione rei phisice spectat ad naturalem
 philosophum considerare**

Maior p̄tra argumēto antiq; sic arguentū. qd nō ē nuf
 q; est. igit qd qd est. alicubi ē. z q; hec rō sophistica sit p̄z
 q; in ea. p̄cedit a destructōe aētis ad destructōem p̄ns
 Et iō licet verū sit q; id qd nō est. nufq; est. tñ p̄ter hoc
 nō sequit id qd est alicubi esse. z licet nō sequat ex dict⁹
 tñ sunt multi q; dicit q; oē qd est in loco aliq; est. et sic il
 la rō defuit p̄posito. qz ipi nō posuerūt aliq; entia nisi sen
 sibilīa corpa sensu tactus. quo dato oē ens est; ens natu
 rale. z p̄ p̄ns in loco. P̄terea p̄hs naturalis p̄siderat
 de motu. motus aut fm locū inter oēs alios motus est
 p̄ncipalior qui nō potest p̄gnosci ignorata natura loci.
 igitur ad naturalem p̄m spectat determinare de loco.

S; diceret aliq; locū esse est cuiuslibet manifestuz. igit
 nō debet ad h; adduci aliq; rō. **Ad** hoc ddm est. licet lo
 cum esse sit notū. et iō nō dz ad hoc esse. p̄batio. tñ ex du
 bitatōe q; circa locū qd dicitur sur git etiā dubitat an oino
 nō sit locus z iō p̄gnuit inquirere locū esse. **Minor** qua
 tuor hz pres. qz p̄ma est. q; locus sit in rez natura p̄ba
 tur. q; illud in quo plura corpa successiue recipiūtur est
 in rerū natura in loco at successiue plura recipiūtur cor
 pora. vt in loco vbi nūc est aqua ipa recedente recipitur
 aer. et e; igit. **Alie** q; pluras rōes circa textū habite st;

Sed ps p̄z. z tertia. qz forma z materia nō p̄nt separi
 ab eo cuius sunt. locus aut est sepabilis a locato. qz loc⁹
 vbi nūc est aer. p̄ trāsmutatōem p̄t esse aq. quēadmodū
 in eodè vase suscipiuntur plura corpa. et tñ vas sepabile
 est. **Differit** tñ vas z locus. qz vas est trāsmutabile. **Minor** vas et long
 nō aut locus. qz vas est ponēda talis dimētio
 tñc esset possibilis corporū penetratio h; aut est incovent
 ens dicere. vt patebit inferius. igit p̄terea si esset talis
 dimētio aut esset substantia vel accūs neutru illoz ē ddm
 Nō p̄mū. qz suba fm se nō hz dimētionē **Nec** scdm qm
 accūs existere p se nō p̄t. **Cōclusio** p̄z. qz eiusdē scie est
 p̄siderare naturā z p̄tinetia ad ea. z subiectū z ipm p̄na
 z p̄tinetia eiusdē. z qz ille varie sunt. qdā p̄ndores
 alijs. iō aristot. p̄us determinat de motu z infinito tanq;
 de p̄tinetiā intrinsecis q; de p̄tinetiā extrinsecis cor
 poris mobilis. **Maior** alterius discursus est.

Locus habet mirabile virtutez tam generādi
 q; p̄seruandi rē naturalē **Minor** **Duraxat**
 corpus mobile et generabile p̄prio dz loco in
 dūgere **Cōclusio** **Igitur** est locus p̄pa z pas
 sio adequata rei naturalis extrinseca.

Maior p̄pō p̄tra p̄ experientia. qz videm⁹ in natura vni
 qd q; gnari i suo loco p̄prio naturali nisi p̄peditat p̄ accūs
 Et qñ ē extra locū suū appetit ad locū suū moueri z cō
 seruari. vñ qdā sunt q; si extra loca sua detineat infirmā
 tur z ad corruptōem disponūt q; tñ in suis p̄p̄is loc⁹
 z ualescerēt. **Et** in lapidib; p̄ciosis p̄z. vt inquit dñs
Alter us. q; si extra sua loca p̄p̄ta fuerint deponatū p̄tu
 rez nō h̄nt sp̄ quā p̄us habuerūt in locis p̄p̄is **Et** istō
 etiā est de interōe phi in libro de lōgitudine z breuitate
 vite dicentis. q; hoies vni⁹ regionis sunt longioris vi
 te q; in regione alteri⁹. qd eē nō possz nisi locus haberet
 p̄tute p̄seruādi. **Dicit** aut hec p̄tus mirabilis nō iō. q;
 sic sup̄ naturā sicut miraculū s; qz est sup̄ naturā p̄ricula
 rez corporis. p̄tineat locātis s; fm naturā vlem p̄mi corpi
 locātis. z iō occulte mirabiles facit effectus. **Mirabiles**
 qdē qz effect⁹ nobis p̄gniti sunt z fuit ad sensum. s; cām
 p̄ximā ignoramus. illud ei mirabile est qd sensu p̄gnol
 cit. et tñ cā eius ignorat. **S; diceret** accūs nō est p̄ncipi
 uz gnātōis. s; locus est accūs. z p̄cipue tale qd nō est de
 nūero actiuoz z passiuoz. **Cōfirmatur**. si in loco eēt vir
 tus p̄seruatiua locati. tñc sequeret q; locatus in loco suo
 naturali exis nunq; corrūperetur qd tñ min⁹ verū est.

Seq̄la p̄z. qz locus p̄tute suā p̄seruaret locatū in esse
 et ipm a corruptōe p̄seruaret. **Ad** h; ddm est. q; trib; mo
 dis accipit locus. vno⁹ mathematice inq̄tum est distā
 tiā in qua distendit tota corpi q̄ntitas. aut inq̄tuz sup
 ficies corpi est z illo mō nō est gnātōis p̄ncipiū cū q̄nti
 tas nō sit de gñe actiuoz z passiuoz **Sed** o⁹ inq̄tū sup
 ipm **Unda** qdā mod⁹ p̄dicādi fm q; denotat p̄ma sbaz
 et sic nec est p̄seruatiū⁹ locati. z⁹ mō accipit inq̄tū ē p̄
 qdā celestis ipi loca p̄mo locāte infusa. z sic necū est
 p̄ncipiū s; etiā hz mirabile p̄tute gnandi et p̄seruādi rē
 naturalē. **Et** ista p̄tus celestis nō est gnans p̄ncipale. s; z
 instrumētale. instrumētū qdē ipi⁹ p̄mi gnant; siue locāt⁹
 nihil at. p̄hibet accūs ad gnātōem sube p̄currere instru
 mētali. quēadmodū i oi gnātōe naturali subfuit instru
 mētali alteratio q; est inf̄ q̄ntitates p̄mas materia p̄tro
 ductioe vltie forme disponētes. **Et** q; p̄z. q; loco fm se
 inq̄tū est superficies p̄caua corpi p̄tinetis non p̄uenit
 agere. s; fm q; habet in se virtutem quādaz p̄seruatiūā

[Marginal notes on the left side of the page, including 'Quarta', 'Rex', and other handwritten annotations.]

[Marginal notes on the right side of the page, including 'Sunt vas et long' and 'Cōclusio'.]

[Marginal note: 'Rexherat']

[Marginal note: 'long rā duplex']

locati sic ipm bene est agere z pseruare. Et ad pfirmatione ddm est. q illa virtus cōseruatiua in loco existens nō est perpetue ipius rei locare pseruatiua inesse. s; tam diu vt pōt. vñ qñ supuenit aliqd p̄rariū vincens virtutem pseruatiua. tūc ipa nō est amplius pseruatiua locati. Et ista virtus est qdam qualitas indita ipi loco a cozpozibz celestibz rōne cuius locus est locati pseruatiuus. vnde locus sursum est qdā qlitas indita a cozpozibz celestibus z rōne cuius locus sursum est pseruatiuus leuius. Si muliter in loco deorsuz est qdā qlitas indita a cozpozibz celestibus rōne cuius est grauiū pseruatiuus. Et est virtus illa de secūda spē qlitatis. Nec tñ est qualitas p̄ma nec secūda. Nō p̄ma qz sunt tñ quatuor qlitates p̄me. Nō scda. qm ille causant per actōem qualitatū p̄marū qz illa virtus causat a cozpozibz celestibz. Et si dicatur q qlitas diuidit in qualitatem p̄mā et scdā. Ad h̄ d̄z qz verū est. illa tñ diuisio nō est ipsius qualitatis in cōi s; dūtaxat qlitatis sensibilis. Vno: p̄z. qz illud eget loz co p̄rio cuius forma nō p̄t p̄tinere materiā. in cozpe ac gnābili z corruptibili forma nō pōt solū p̄tinere materiā p̄pter p̄uatiōnis maleficiū materiā inclināris ad aliā formam. igit solū cozpozē gnābili et corruptibili cōuenit eē in loco p̄rio. quo eget pro sui pseruatiōe. Ad h̄ em d̄z tur locus necessitate cozpozis locati. vt scz locus tanq̄ terminus extrinsecus p̄tineat materiā fluxibilem et mobiliem per p̄uatiōem sub intrinseco termino. s. sub forma. Et si celiū in loco esse dicat. hoc tñ non est indigētie sue grā. cū eo nō eget. vt patebit latius inferius. Cōclusio quātū ad p̄mā eius p̄tem p̄z. qm illa passio est adeq̄ta et propria q cōuenit cuiuslibet rei naturali soli z semp. locus aut est h̄mōi passio. igitur est adequata z p̄ria rei naturali p̄ueniēs. p̄uenit at omī qz nō est res naturalis quin sit in loco indigētie fm actū aut ap̄titudinem. cōuenit etiam soli rei naturali quia non est aliū locus saltem necessitatis. s; forte locus p̄gruentie. p̄uenit etiā sp̄ et hoc quidē fm ap̄titudinē. z hoc loquendo dere naturali p̄rie. vt si mobilis aut quiescibilis fm q natura stricte definita est scdo p̄hicoz. Scda ps p̄clusionis patet. qz illa passio est extrinseca q nō est subiectiue in eo cui est passio. igit locus nō est subiectiue in eo cuius est passio. qz non est in cozpozē locato. igitur est extrinseca. S; illa dicit intrinseca que est subiectiue in eo cuius est passio. vt motus qui est subiectiue in mobili z risibile subiectiue in homine

Ad obiecta i opposituz

Ad p̄mū ddm est q locus nō est phice p̄sideratiōis in q̄tum superficies est solū z vt est mēsurā s; mathematice vt p̄bat argumētū. s; est phice p̄sideratiōis in q̄tū ē superficies cozpozis p̄tinetis p̄tūte pseruatiua rei locare h̄ntis q est sibi infusa a cozpozibz celestibz. vt patuit circa declaratiōem minoris. Ad scdm ddm est. qz tribz mōis aliqd d̄z esse in loco. vno circūscriptiue. z sic illud d̄z eē in loco cōp̄ncipiū mediū et vltimū assignat in loco z h̄ mō d̄icunt cozpa esse in loco. Alio aliqd d̄z esse in loco definitiue et sic illud esse d̄z in loco cuius cētria sic finit et clauditur in vno loco q extra ipm nihil inuenit. z hoc mō puncta et indiuisibilia esse in loco dicunt z intelligētie aie z h̄mōi. quō ac vltima sphaera sit in loco q nec definit loz eo nec circūscribit loco p̄bet infra. Tertio aliqd d̄z eē in loco repletive. vt illud cuius esse nec est infinitum nec

clausum aliq̄ mō. vt deus. Et quis hic q̄ ibi operet. ita vt dicat hic eē. Nō tñ est h̄ definitiue. qz nō est finitē cētrie. sicut intelligentie. Nec circūscriptiue. qz nō h̄z q̄ritatem motis. et sic d̄z repletive esse in loco z esse in oi creatura nō tñ sicut p̄tentū quoddā. s; potius sicut p̄tinetis in triplici genere cause forme exēplars efficientis et finis et ideo est vbiqz p̄ essentia p̄tinetiam z p̄tatem. Et si dicat q deus sit in celo nō excludit quin sit in oibz rebz. sed sc̄at q in celo est fm digniorem effectū qui est gloriatio scōz. aut sit intelligat de deo fm h̄mānitatem assumptā tūc ē in celo circūscriptiue. et in sacramento altaris ē sacramentaliter et nō circūscriptiue. Nec p̄uenit eē vbiqz mūdo. aut vniuerso. qz ip̄e aut ip̄m est vbiqz p̄ accēs. s. grā p̄tū. et sic gratia suaz p̄tū oem locū replet. et nō grā potius sicut deus. Nec etiā p̄uenit vltimū p̄uatiue qm est sic vbiqz q nō determinat ad locū siue tēpus sicut singularia. Ad 3m ddm est. qz maior solū est vera de passio ne intrinseca nō aut extrinseca qualis est locus. Sed dices. accēs nō p̄t esse sine subiecto. s; loc⁹ ē accēs. igit est locus subiectiue in cozpozē mobili cui⁹ ē passio. Ad 4m ddm est. qz locus cū sit accēs est vtiqz in aliq̄ subiecto. s. in cozpozē locatē. nō tñ ē in eo. vt passio cū nō sit passio locatē cozpozis s; solū cozpozis locati cui⁹ est extrinseca mēsurā

Incidunt dubia quoz

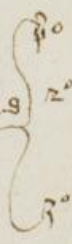
p̄mū est. An loci est attrahere et pseruare suū locatū. Et videt q nō. qz si locus habeat attrahere locatū. qz locatū mouetur seip̄te ad locū. qz tractio ē motus violentus. vt patebit septimo hui⁹. h̄ aut falluz est. igitur So⁹ p̄hi q sic p̄bātis locū eē. qz oē illud ē qd h̄z p̄tūte attrahētia cozpozū naturalū. locus h̄z p̄tūte attrahētia cozpozū naturalū. igitur. Vno: p̄bat. qz vñ qd qz cozpozē naturale determinat fertur ad vñā d̄mā pōnis vt ignis sursum et terra deorsuz. Et ad obiectū ddm est. qz duplex est tractio. vt sufficit p̄posito. qdā est tractio effectiua. z illo mō loc⁹ nō attrahit locatū. vti assumit argumētū. Et tūc idē cozpozē graue difficultus posset leuari a terra. q̄ in aliq̄ distātia a terra. qz terra q̄ est locus grauis trahit ad se graue. et sic difficult⁹ graue ab ea separatur. Sile est de magnete et ferro. qz difficultus ferrū separatur a magnete si sibi p̄iugatur q̄ in distātia. Alia ē tractio in genere cause finalis. quō p̄fectio d̄z trahere suū p̄fectibile. et sic foza trahit materiā et eo mō loc⁹ trahit locatū qz locatū p̄ficiat ex h̄ q accipit in suoz locū et talis tractio est maxie natural⁹. qz vñ qd qz natural⁹ inclinatur ad suū finē et op̄atōem. S; dices q̄to graue magis appropinquat suo loco. t̄to veloci⁹ mouetur. igit locatū effectiue a loco trahit. Alis p̄bat. qz d̄z arefco. q est aliq̄s motus q est in p̄ncipio tardior z in fine velocior. vt mor⁹ naturalis. Et est etiā aliq̄s motus q est in fine tardior et in p̄ncipio velocior. vt mor⁹ violentus. z aliq̄s in medio velocior q̄ in p̄ncipio et in fine. vt mor⁹ aialis. s; i motu naturali q̄nto mobile magis appropinquat suo loco tanto velocius mouetur. igit trahitur a suo loco effectiue. Ad h̄ ddm est p̄ interp̄tōem p̄ie. qz ex h̄ nō mouetur graue veloci⁹ circa p̄riū locū q̄si a tali loco trahatur. s; in graui descēdēte p̄foratur grauitas. z sic mor⁹ fortificat. h̄ em nō est sic intelligēdū. q̄si aliqd addatur ad grauitatem cozpozis descēdentibz. s; qz per remotiones a cōtrario p̄forat grauitas quo ad actū scdm. Et quo em graue circa p̄riū locū existens p̄iungit sue p̄fectioni

repletive

Uma p̄s solutiōis p̄z

mda p̄s solutiōis p̄z

aliquo mō d̄z aliq̄s z esse in loco

ses loco deorsum. z elongat a terrario ses a loco sursum p
fectius hz suum actu grauitatis q̄ prius.

Secundum dubium est.

Quor modis sumuntur in rebz dñe positionū Solo
duobz modis Primo mo quo ad nos. et hoc tribz mo/
dis primo mo p iuxta positioem. vt aliq̄ colūna siue sta/
tua dicat dextra q̄ ponit ad dextrū aialis. z illa colūna dz
sinistra q̄ ponit ad sinistrū aialis. et illo mo dñe pōnum
nō sumuntur fm naturā. qz tales dñe pnt p simplice mo/
tum aialis variari. qz colūna q̄ fuit dextra p statim fieri
sinistra. et hoc q̄ hō mouet ad aliū latus vel colūna mu/
ret. Secdo mo p q̄pōem. sicut est de imagine in speculo.
qm̄ illa ps imaginis dicat dextra q̄ oppositū sinistrū nro.
et hoc ideo. qz imagines recipiuntur opposito mo in spe/
culo q̄ inueniuntur in his q̄ representant in speculis. Ter/
tio mo p sitem positionē sicut in statuis et imaginibz. q̄
in imagine. illa manus dz dextra q̄ hz sitrudine ad dex/
tram nostrā. Alio mo sumuntur ex natura rei et tūc sumū/
tur fm diuersas reales p̄tutes in diuersis rebz aut in di/
uersis p̄tibz eiusdē rei existentes Ibi tñ p̄siderādū est. qz
differenter tres dñe pōnū in celo in vniuerso z in aialibz
sumuntur. In celo em̄ sumuntur fm tres dimēsiōnes ace/
pras fm diuersas p̄tutes. sic q̄ i polo artico est alia p̄t̄
q̄ in polo antarctico. z in oriente q̄ occidente z in aquilo
ne q̄ in meridie. iō fm illas virtutes sunt diuersē dñe q̄
ponūtur in natura rei. In vniuerso em̄ sumuntur sursum
et deorsum penes motū elementorū hoc em̄ sursum est q̄
mouentur leuia. et hoc deorsum quo mouentur graua. Et
manifestū est. qz alia ē virtus in loco leuiū et alia in loco
grauū In aialis ei sumuntur iste dñe pōnū fm triplicē mo/
tus qz fm motū alimēti sumuntur sursum et deorsum. hoc ei
est sursum in quolibet aialo vbi sumit nutrimentū. et hoc
est deorsum vbi emittuntur sup̄flua nutrimentū. an aut̄ et re/
tro fm motū sensationis sumuntur. qz illud dz an vbi vi/
gent sensus. et hoc retro vbi nō vigent. s; dextrū et sini/
strū sumuntur penes motū locale. cū hoc sit dextrū. vñd
incipit naturalr motus. et hoc sinistrū vbi motus natu/
raliter terminatur. vñ p̄z q̄ in plantis sunt due differen/
tie pōnū. in aialibz ip̄fectis q̄tuor. in p̄fectis omnes.

Tercium dubium est.

An verū sit nō de p̄dit locus his q̄ sunt in eo corruptis
Et videt p̄mo qz nō. qz locus est equalis suo locato
et eide figurat. s; nō est vna q̄ritas aeris aq̄ vel figu/
ra co:pozū mutatoz. igitur locus corrupit et nō manet idē
q̄ ex ip̄o mutat locatū. et p̄ p̄ns male dicit Aristot. qz
nō de p̄dit locus his q̄ sunt in loco corruptis. Cōfirma/
tur si aliqd corpus ponat in aere aut in aqua. recedente
aut corrupto illo locato corrupit etiā locū s; igit̄ zc. Se/
cūdo accēs corrupit ad corruptōem subiecti loc⁹ ar accēs
est. igit̄ est corruptibilis ad corruptōem sui subiecti. Ter/
tio locus est subiectiue in corpe locato. qz motus z suus
terminus ad quem erūt in eodem subiectiue. locus aut̄
est terminus ad quem motus. igitur motus est subiecti/
ue in locato. et p̄ p̄ns locus qui est terminus ei⁹ erit in
locato subiectiue locatum aut̄ est corruptibile. s; locus.

Solo qz sic. vt dz Aristot. in textu. Ad obiecta
in oppositu. Ad primū dñm est. qz duobus modis acci/
pit locus. vno modo fm essentiam suā. et sic locus ma/
ner idē qz sic est superficies qdā co:pozū p̄nētis. Alio mo

fm esse q̄no p̄cedit ab ip̄o circūscriptio locati qd̄ est ist
ip̄o. et sic corrupit Ad p̄firmatōem dñm est similiter.
qz locus vtriqz corrupitur formaliter et fm accidentalē s; s;
guram q̄ est in superficie existens s; nō substantialiter. Exē/
pli grā. vt si sit aliqd vas plēnū vino tūc superficies p̄caua
est locus vini. iā vino corrupto nō necessario corrupit su/
perficies. Ad secūdu dñm est. qz locus bñ corrupit ad
corruptōem locatis. ex quo accidens corrupit ad corru/
ptionem sui subiecti. nō tñ corrupit ad corruptōem loca/
ti corpi. qz locus est locati locus et nō locantis corpi.
et sic est forma. nō quidē substantialis corpi locantis
vri dixerūt aliq̄ antiq̄. s; accidentalē cū sit subiectiue in cor/
pore locante. ex quo est eius accēs Ad tertium dñm est
qz duplex est terminus ad quem ip̄ius mot⁹ localis. vñ
est terminus intrinsecus qui per motū localez intrinsece
acq̄ritur illo quod mouet. et talis terminus est vbi q̄ in
trinsece acq̄ritur in locato ex quo est in eo subiectus.
Ali⁹ est termin⁹ extrinsec⁹ q̄ nō acq̄rit subiectiue in eo. p̄
hō dñm est ad argumentū. qz mot⁹ et terminus ad quem
intrinsecus erūt in eodē subiectiue et nō motus et termi/
nus ad quem extrinsecus

Quartum dubium est

An locus corpi sit aliud a corpore. et an locus p̄cti sit
aliud a p̄cto So⁹ qz superficies corpi locatis et lo/
cati duobz modis pnt p̄siderari. Vno⁹ mathematicē et
ex p̄te situs. et sic superficies corpi locantis et locati sunt
vna superficies. qz mathematicus abstrahit a materia. et
ideo nō distinguit tales q̄ritates nisi ex p̄te situs. s; su/
perficies corpi locatis z locati hñt vñū sitū. igit̄. Si ve/
ro p̄parent ille superficies ad vñū punctūz in corpe locato
tunc erit eadem distantia illaz superficiesū ab illo p̄cto. et
illud est qd̄ dicitur mathematici qz impossibile est duos cir/
culos eq̄les describi circa idē p̄ctū cū igit̄ superficies loci
et locati sunt eq̄les. nō pnt esse due superficies mathema/
ticē. Alio⁹ pnt p̄siderari p̄ h̄ycc z ex p̄te subiecto. z sic
sunt due superficies corpi locantis et locati. qz superficies
locatis est in corpe locare. z superficies locati est in corpe
locato. Et sicut p̄t dici de p̄cto et loco p̄cti. Et tamen
p̄siderādū. qz nō est per oia sile de p̄cto et loco. de sup/
ficie et loco superficies qz superficies et corpi debet p̄ se locus
p̄cto aut̄ nō debet p̄ se locus.

Quintum dubium est.

Si materia et forma eēt locus An tūc segrē aliqd in/
cōueniēs s; qz sic loci eēt loc⁹. Et ar. qz nō. qz idqd mo/
uet p̄ se est corpi cōpositū. et p̄ accēs mouet qd̄ mouet
motu illi⁹ sicut forma z materia. nō ei cōueniēs est. qz
id qd̄ p̄ accēs mouet p̄ accēs sit in loco. z sic loci nō ē lo/
cus nisi p̄ accēs So⁹ qz sic p̄z p̄ aristot. in tex. Et ad ob/
iectū in oppositu dñm est fm alexā. piporeticū. qz ex rōe
p̄hi sequit. qz loci eēt loc⁹ p̄ se z nō solū p̄ accēs. qz opoz/
teret qz pueniat eis rō loci q̄ est eē equalē loco. et p̄ p̄ns
materia et forma sunt corpi equalia qd̄ mouet. igit̄. debet
tur eis locus eq̄lis corpi qd̄ mouet. z sic loci eēt locus p̄
se. z in hoc bñ dixit alexā. vt inquit doctor magn⁹ Sed
tñ p̄metatoz auerros idr qz ex rōe p̄hi nō segrē nisi qz loci
sit loc⁹ p̄ accēs. id tñ qd̄ se p̄ accēs duobz modis dz. vno⁹
dz aliqd p̄ accēs rap. z ex illo non p̄t p̄bari aliqd tanq̄
ex eo qd̄ est per se Secdo mo dicit aliqd per accēs sp̄ z ex
tū p̄cludit sicut ex eo qd̄ est p̄ se. qz ē p̄teribile cuz sua

Et duplex terminus ad quem localis motus

Superficies corpi locati et locati sunt vna superficies

ambrosius m² Gu²

ca. tale aut est loci esse locū si locus est forma aut materia
tūc em sp cū remota mouet locus 2 sp erit locus per ac
cidens loci p se. S3 istud fm veritate nō est. qz fm veri
tatem locus nō mouet motu locali sp. s3 aliqñ. f. qñ loc^o
est sicut vas cuius motu mouet id qd est in vase. 2 fm
hec p rūs rōis in rex. p racte ē q si locus est materia aut
forma. q tūc loci p se sp erit loc^o p accūs. h ar nō ē ver.

Sextum dubium est.

An locus crescat cū locato Solo duobz modis aliqd
d: crescere. vno mō p se 2 sic solū corpus crescit qd exte
ditur ad maiores dimēiones. 2 sic locus cresceret si sig
nificaret tres dimēiones sep aratas sicut dicebāt antiq.
Alio modo crescit aliqd p accūs qz scz accipit p accūs
maiores dimēiones 2 sic locus crescit crescete locato. qz
locus extendit ad extēsiōē sui locati. 2 h sic p cessionez
qz corp^o locās cedit corpi locato 2 sic p accūs crescit loc^o
Post hec at accipiēdū est quot modis aliud
in alio dicitur: vno qdē igit mō. sicut digitus
in manu. 2 oīno pars in toto est Alio mō vero
sicut totū in partibz. Nō em̄ preter pres ē totum
Alio mō sicut hō in aiali. 2 oīno sicut spēs i ge
nerē Alio vero sicut gen^o in spē. et oīno ps spe
cici in spēi rōne Adhuc sicut sanitas in calidis
et frigidis. 2 oīno spēs in materia Adhuc sicut
in rege qui grecorū. et oīno motū in primo mo
tuo. Amplius sicut in oprimo et oīno in fine.
Hoc aut est cuius cā sit. Dūn aut maxime pro
prium est sicut in vase. 2 omnino in loco

Istud est caplm tertiu in quo pbs determinat de mo
dis essendi in. et diuidit pns caplm in tres pres. In qz
pma facit qd dictū est. In scda mouet vna dubitatioez
ibi. dubitabit aut aliqz. In tertia soluit. ex mōis essendi
in rōem zenonis. ibi. Nō aut zeno. Dicit igit pbs qz
ad pma p r huius capli q octo sunt modi eēndi in. 2 h
iō facit pbs. vr cognoscat ille mod^o q aliqd est i loco. qz
ille modus p oprime pgnosci per diam ab alijs modis
essendi in. qz pms est q ps integralis est in suo toto vr
paries in domo. 2 digitus in manu. Scds est quo totū
integrale est in suis partibz. vr dom^o in recto parietibz. et
fundamēto. qz totū tale nō est aliud q pres sit sumpte.
Tertius est quo spēs est in gñe. vr hō in aiali 2 vr sicut
inferius est in suo supiori. quartus q genus est in spē. et
vr sicut id qd est eēntial ps spēi in definitōe spēi ē pres
at spēi sunt genus 2 drā. 2 sic aial est in hoie. quint^o est
sicut sanitas est in pplexione calidorū 2 frigidorū 2 vr
sicut forma est in materia. 2 isti qncz modi scunt ex opa
tione ad id cuius est forma 2 eōuerso. Forma ei aut ē
rei aut rōis q tū ē abstracta de re. 2 si fuerit res. aut cō
parat ad materiā simpli. et sic est quintus modus eēndi
in. 2 ille modus nō puerit. qz nō est aliq mō materia in
forma. cū materia sit id qd substat. aut ad materiā sub di
uersitate priū existentē tūc est pms modus et secūd^o
qm ille modus puerit. qz sicut totū vnt pres. ita pres
dāt integrale plemētū toti Si ar fuerit forma fm rōem
qd est p dicametalis. tūc est tertius 2 qrtus. qz sicut spēs
est in habitu generis ita genus fm eē in spēbz determina
tioez accipit in illis. Sextus mod^o est nō prius. s3 po

tus fm metaphora dicitur. sicut regūne aut gubernatio
grecorū existit in rege grecorū. et vltor loquedo sicut ali
quid est in sua cā mouere et efficiante. Et hic modus ē
duplex. qz aliqñ mouēs est intrinsecū. 2 aliqñ extrinsecū
qn em̄ est extrinsecū tūc effectus d: esse in illo qz ē in ei^o
prare. sicut d: salus infirmi in medico. aliqñ est intrinse
cum qñ scz forma ē motrix fm locū. vr aia i corpe. 2 de^o
in mūdo. et tūc id qd d: inesse est regēs 2 mouēs 2 pns
nens. 2 id cui d: inesse est pntū motū 2 retri. Sepri
mus modus est quo aliqd d: esse in alio sicut in oprimo
et vr loquedo sicut d: esse id qd est ad finē in suo fine. et
iste modus magis est vicinus illi quo aliquid dicit esse
in loco qz ille qui precessit imediate. Octauus est qloca
tum est in loco. vr vinū in vase. 2 vr sicut locatū est in lo
co. et iste est pncipalissimus et de eo est hic ad ppositum
solū. qz valet ad pferandū definitōem loci Et sumunt
modi isti in his p sibi. Insunt ps totū spēs genus 2 calor
igni. Rex in regno in fine locoqz locatum

Dubitauit aut aliquis. vrz vñū et idē aliud
esse in seipso. cōtingit aut nihil s3 oia aut hūc
aut in alio esse. Dupliciter aut hoc est. aut fm
se. aut fm alterū. Cū em̄ sint quedā pres totū
et hoc in illis et illa in hoc. dicit totū in seipso
esse. Dicit aut et fm pres vr albū. qz superficies
alba et sciens. qz ratiōatiūū Amphora quidē
igit nō erit in seipā neqz vinū. vini aut ampho
ra erit. Nō nāqz est in alio et in quo est. vtraz
eiusdem pres sunt idem. Sic quidē igit cōn
git quidem aliqd eē in seipso

Ista est scda ps hui^o capli in q pbs mouet vna dubita
tione circa octauū modū eēndi in. 2 est ista. An vnus er
idē possit esse in seipso. aut nihil idē in seipso esse pr. s3 oia
nūqz sunt. aut in alijs a seipis. et mouet istā qstione dua
bus de causis. Quaz pma est. vr explicent mōi eēndi
in. Scda ad intelligendū dem anaxagore q dixit de inf
nito qz fulciret seipm. 2 sic infinitū eē in seipso. Aresto.
igit solues hāc dubitatioem. d: q duobz modis aliqd d:
esse in alio. vno^o fm se. 2 sic impossibile est idē esse in seipso
Alio modo fm alterū qd tū inest ei et sic possibile ē idē
esse in seipso. sicut cū pres aliq sunt totius. 2 puenit totū
denoiari ab vna suaz partū. id qd inest pri puenit fm al
terū inesse sibi. qz totū denoiat a pre. et totū est in partibz
et eōuerso. et ideo dicit totū esse in seipso. exēpli grā. vr
totus hō dicit albi ppter corpus albū. 2 corpus d: albū
qz superficies est alba. Silt rotus hō d: sciēs. qz rōnariūū
eius est sciens. 2 iō cū hō et albū sunt idē. 2 albū inest hōi
puenit albū inēc sibi nō p se s3 p alterū a q totū denoiat
nat. Et h mō amphora vini ē in amphora vini qz aphora
vini p accipi p toto qd pstituit ex vino 2 amphora sicut
trito sermone dicere solem^o. 2 iste hz decē dolia. 2 intelli
gimus qz habeat decē dolia vini. qz dolū aut amphora cō
suevit accipi p dolio aut amphora vinis plena Totū igit
ppositū ex dolio et vino noiāt noiē dolū qd tū est. solum
ps ill^o totius. Si em̄ querat ab aliquo in quo sunt dos
lia sua. dicit qz in vasis suis. quia accepit dolūm p p
no mensuraro per dolū. 2 hoc dicit esse in dolūz q sunt
vasa. 2 sic dicimus qz aliquis porauit sex amphoras vin
ni. 2 tū manifestū est. q non bibit vasa. s3 vinū qd est per
vas mēsuratū. vnde vinū denoiat noiē vasis. 2 sic cū

Dubia modis aliquid dicitur
resistere

et p rōem dicitur modo
scdū

27
29
37
47
67

vinū est in amphora dicimus amphorā vini esse in amphora vini. et sic fm aliud et nō fm seipsum dicitur esse in seipso. Unde si querat quātū vini est in amphora. respōde re debemus qd amphora vini est in amphora. et sic pars qd idem fm alterū est in seipso.

Prīmū autē nō ptingit. vt albū in corpore. superficie em̄ in corpore. scia autē in anima. fm hec aut sunt appellatōnes. cū pres sint sicut in hoie Amphora autē et vinū cū seorsum sint nō pres. Simul at cū sint ppter qd sunt pres erit idē in seipso: vt albū in hoie. qm̄ in corpore et in hoc qm̄ in superficie In hoc aut nō amplius quoniā fm aliud est. et altera specie hec sunt. et alteram naturam habet vnūquodq; et potentiā. super fices q; et album

Hic pbs exponit membra posita in solutione dubitationis pdicte. et ostendit pmo. quid sit aliquid esse pmo in seipso qd declarat per oppositū. sibi aliquid nō reperitur esse pmo in alio. Et dicit. qd albū nō est primū in corpore. s; albū dicit esse in corpore. qd est in superficie qd est in corpore. Et similiter scia non est in hoie pmo. sed est pmo in aia. qd ratio disposita est fm sciam et fm has partes sūt denotaciones totius cū tamen pres sint sicut patet in hoie qd gratia istarū ptiū dicit albū et sciens. Et eodem modo amphora et vinū qn̄ sunt diuisa seorsuz et vinū nō est mēsuratū per amphorā. tūc nō sunt pres ad inuicē. vt dicat amphora vini vinū. sed tūc dicit simpliciter vinū. Sed cū sunt simul et sunt mēsurata vna per amphorā. tūc sunt ambo vno noie noiata qd est amphora et neutrū tūc est in se diuisum. et cū sic sint pres eiusdem pleni tūc erit quodāmodo idem in seipso. qd totum pleni dicit amphora vini et iterū ps eius dicit amphora vini. eo qd vinū mēsuratur per amphorā dicit vinū amphora et sic vere dicimus. qd iste bibit amphorā vini. et tamē amphora et vinū sunt diuersa spē. sicut superficies et albedo. Et quib; p; qd esse pmo in alio ē fm se totū esse in alio et hoc mō scia est in hoie neq; etiam albedo.

Neq; igit inductiue p̄sideratib; nihil i seipso videm; fm nullū determinatorū mōz. Et rōne manifestū ē qd impossibile ē ppter ei vtrāq; vtrū qd ē vt amphorā vasq; et vinū esse. Vinū at et vinū et amphorā. si vero primū ptingit et ipm̄ in seipso. eē qd si quidē maxime in alterutris eēt. amphora quidē acciperet vinū nō fm qd vinuz s; in q̄tū illa. Et vinū inerit in amphora nō in q̄tum amphora ipa. s; fm qd est illud amphora. Secūdū qdē igit qd alterū sit manifestū ē. Alia nāq; est rō ei; qd in quo. et alia illi; que i hoc

Hic pbs pbat inductione. et rōne. qd nō pōt aliquid pmo eē in seipso. Inductōe p̄z in singulis modis essen diū. qd neq; totū est totū sui ipsius. neq; ps ē ps sui ipsius. neq; aliqd est genus sui ipsius. neq; spēs sui ipsius. qd nihil est in seipso p se pmo. Rōne sic. qd sic sequerē qd idē esset p̄tens et p̄tentū. et oporteret vtrūq; illoz eē vtrū qd per definitōem Oporteret em̄ qd amphora esset vinuz et amphora. et vinū esset amphora et vinū. si vere pmo et p se ptingeret idē esse in seipso. ergo si ptingeret qd esset in

alterutris maxime et primo tūc amphora caperet vinuz nō fm qd qdē definitur vt vas p̄moduz p̄tens et mēsurantis capiens vinū. sed potius put ipa est vinū. quia definitio sua est definitio vini. et eōuerso sicut dicit hipotetis. nec vinū esset in amphora p̄ definitōem p̄tia. put liquor p̄tens et mēsurat; ē ab amphora. sed potius per hoc qd idē esset amphore. qd vna dicit eē definitio vini et amphore. s; hec oia falsa sunt. cōstat em̄ qd amphora accipit vinū p hoc qd habet definitōem diuersam a vino. et non fm qd ipsa vinū esse dicitur. et per hoc qd dicit vna definitio esse vtriusq;. et ideo capitur vinū. put ipa est definita vt vas. et illud vt liquor in vase. p̄tens et vinuz capit ab amphora p̄ definitōem p̄tia vini in q̄tum est vinū. qd sic est liquor p̄tens in vase. et nō capit ab ipsa in q̄tum vinum est amphora. Quia igit diuersē definitōnes vini sunt et amphore. manifestū est qd vtriusq; illoz est alteruz ab altero fm esse. alia nāq; definitio est eius qd est sicut in quo est vt in vase. et alia eius quod est sicut qd est in alio. igit neutrum est in se pmo et per se.

Atvero neq; fm accūs ptingit simul duo corpora in eodē erūt. Itaq; em̄ amphora in seip̄a erit. si cuius natura receptiua est. hoc cōtingit in seip̄o esse. Et adhuc illud cuius receptio est vt si vini vinū. qdē igit impossibile sit aliqd in seip̄o esse pmo manifestū est

Hic pbs pbat qd neq; fm accūs ptingit idē eē in seipso fm istuz modū quo dicit aliqd eē in alio sicut in vase. qd tūc sequerē qd duo corpora eēt in eodē loco. s; impossibile est duo corpora eē in eodē loco p se vel p accūs. igit idē nō p̄t eē in seip̄o. p̄tia p; qd tunc amphora fm p̄tia definitōem sunt p̄tia erit in seip̄a p accūs. et itez vinuz erit i eadē. et sic in eodē loco erit amphora et vinuz. qd illud cuius natura erit rō est esse receptiuum ptingit esse in seip̄o. et insup illud. cui; ipm̄ ē receptiuū sicut ē vinū. si amphora dicat vini eē receptiua. Vinū. pbat. qd tūc eēt penetratio diuisionū

Qua aut zeno opposuit. qd si locus est aliqd. in aliquo erit solvere nō est difficile. Nihil em̄ p hiber in alio esse pmo locū. nō tñ in illo sicut in loco. sed sicut sanitas quidē in calidis et hūis. aut ē sicut color in corpore passio. Quare nō necesse est in infinitū abire. Illud aut manifestum. qm̄ nihil est vas eius quod est in ip̄o. Alterū em̄ pmo et qd est et in quo est propter qd nō erit vtrāq; neq; materia neq; spēs locus. sed alterū illius em̄ aliquid existētis materia et forma. Hec quidē igit sunt opposita.

Ist. est tertia ps huius capli in qd pbs soluit rōem zeno nis pus posita et mōis eēndi in de loco dicēs. qd ex pdi cris p; qd nō ē difficile solvere rōem quā opposuit zeno destrūēs locus dicēs. qd oē qd est. in loco est. si locus ē. in loco est. et ille itez in loco. et ita erit p̄cessus in infinitū. Hāc rōnem soluit pbs di. qd zeno fm̄ dixit in hoc. qd oē qd ē in loco ē. s; vtrū dicit in h qd dixit locus eē aliqd. et in h qd dicit locus eē in aliq; s; nō est in alio. sicut in loco. s; alio est sicut sanitas est in p̄p̄eraria calidi et frigidī. qd est sicut habit; in eqlitate pplexionis. Et est in aliquo sicut color est in corpore qui est in eo sicut passio in suo subiecto. et vltier sicut forma est in sua materia. et ipa locus est

hinc pbat qd nō sit manifestum

in qd pte soluit rōnem zeno

210

Marginal notes on the left side of the page, including 'Dicitur', 'Sicut', and other small annotations.

In alio. sicut terminus et superficies est in corpore termina-
to per superficiem. Et subdit philosophus per modum correlarij. quod habi-
tudo loci ad locatum est habitudo vasis ad id quod est
in vase. Vas enim nihil est eius quod est in vase. neque enim est
materia. neque forma. neque pars neque accidens eius. For-
ma autem et materia ad aliud sunt eius. quorum sume materia
et forma. ergo forma et materia non sunt loci res locare

Quid autem forte sit locus. sic fiet utique manife-
stum. Accipiamus autem de ipso quaecumque videtur
vere secundum ipsum inesse ipsi. Significamus igitur
locum esse primum quod continet illud cuius est lo-
cus. et nihil esse rei. Amplius primum neque ma-
iorem neque minorem esse. Adhuc autem neque de-
ficere unicuique et separabilem esse. Adhuc autem
omnem locum habere sursum et deorsum et ferri na-
tura et manere unumquodque corporum in proprijs lo-
cis. hoc autem facere aut sursum aut deorsum

Estud est capitulum quartum. in quo philosophus ponit quatuor sup-
positos sive proprietates loci. et dividitur in tres partes
In quarum prima facit quod dictum est. In secunda preponit
conditiones loco convenientes. ibi suppositis ad his. In ter-
tia vero preponit quatuor pambula ad notificandum quod
est ipse locus. ibi primum quidem igitur Quatuor igitur ad prima
partem dicit philosophus quod autem sit locus. fiet utique manifestum si acci-
perimus ea quae insunt ei secundum se. ex illis enim scimus naturam
et quantitatem et vim loci naturalis. scilicet non omnis locus vulga-
riter sumptus habet ea. et ideo antequam determinandum est de
quoditate ipsius loci. videndum erit de quibuslibet quae vere
videntur inesse ei secundum ipsum. Et ideo ponit loci quatuor. p-
rietates sive suppositos. Quarum prima est. locus continet
illud cuius est locus. id est locatum et nihil est eius scilicet locati.
Secunda est extrinsecus sicut superficies extrinsecus ad quam
finis est locati. et cum nihil sit per hoc differt a figura
et forma locati quae aliquid est eius. quod licet extrinsecus locati fi-
niatur ad figuram ipsius et ad formam quae continet locatum
in forma et figura est aliquid ipsius. Secunda quod locus pro-
prius est equalis locato hoc modo equalitatis quod nec ma-
ior nec minor sit locus corporis quod includit. Et licet hoc
videatur convenire cum iam sive vacuo non tamen convenit. quod va-
cuum non est. et ideo nec equalis nec inaequalis est locato quod habet
accipit equalitas secundum extensionem. quod locus proprius non ex-
tenditur extra extrinsecum locati. Tertia quod locus non defi-
cit unicuique locato. id est nulla res locata est sine loco tamen
separabilis a qualibet re locata sicut materia non deficit
forme. et tamen separabilis est a qualibet forma. Sed tamen locus
materia non est. quod separatio forme a materia quod corruptio
pro est utriusque. sed separatio loci a locato non est corruptio
loci vel locati. ut patuit ex dictis. Quarta locus habet
duas partes quae sunt sursum et deorsum. quod ille sunt secundum mo-
tum naturalem distincte licet alie quatuor scilicet ante et re-
tro dextrum et sinistrum non inveniuntur nisi in corporibus
aeratis eo modo quo superius dictum est. Quinta est unum
quodque fertur naturaliter ad suum locum proprium et in illo natu-
raliter quiescit ut experientialiter videmus in elementis
quod elementorum duo feruntur sursum et duo deorsum

Suppositis autem his reliqua consideranda
sunt. Oportet autem tentare intentionem sic fieri ut
quid sit reddatur. et quaeque opposita solvantur. et

que videntur loco inesse insunt. et amplius dis-
colie causa et oppositorum circa loca manifesta
erit. Sic enim utique pulcherrime demonstratur
unumquodque.

Ista est secunda pars huius capituli in quo philosophus ponit
conditiones loco convenientes dices his suppositis. necesse
sarium est considerare reliqua sicut sunt definitio loci. et so-
lutiones dubitationum inductarum de ipso. scilicet oportet primis
telligere quales definitio debeat inquiri de loco et ideo philosophus
assignat quales conditiones debeat habere definitio danda
de loco. et dicit quod sunt quatuor. quarum prima est. ut ex de-
finitione inuestiganda reddat quidem quid sit locus secundum
substantiam. Secunda ut per eandem definitionem solvantur quae-
siones oppositae sunt circa locum. quod veritatis inventio est dis-
putationum solutio. Tertia est ut per eam manifestentur pro-
prietates que insunt ei. Quarta autem quod discolorie id est co-
tradictionis et difficultatis causa ex ipso sciatur et mani-
festa fiat ea quae opponitur a discoloris circa locum. quod hoc modo
unumquodque pulcherrime demonstratur. quod si aliqua definitio
assignetur ex qua non possunt omnia ista declarari aut in-
utilis est. aut insufficientis. et hoc praecipue in physicis ubi
causa definitioem rei ingrediuntur.

Primum quidem igitur oportet intelligere. quod
non queretur locus nisi motus aliquis esset secundum
locum. propter hoc enim et celum maxime in loco
esse opinatur quod semper in motu est. Homini autem
aliud quidem esse loci mutatio. aliud vero aug-
mentum et decrementum. Et namque in augmento
et decremento transmutatur. et quod prius erat hoc
iterum transmutatur in maius et minus.

Ista est tertia pars huius capituli in qua philosophus quatuor
ponit pambula. Quorum primum est. quod non queretur lo-
cus nisi esset aliquis motus secundum locum. licet enim corpora phy-
sica quiescant in proprijs locis. non ita tamen scilicet locus
est quiete sicut ex motu. quod motus est sicut habitus. et des-
cit sicut privatio. et ideo si aliquo modo agnosceretur locus
per quietem. oportet tamen quod illius agnitionis principium sit a
motu. propter enim motum localem celum a quibusdam ma-
xime putatur in loco esse. quod tamen celum habet motum localem per se
et non est verum quod dicitur quidam. quod non moueat nisi firmum sit
habet enim motum secundum firmum in partibus. quod partes sive in motu renouat
sunt. scilicet huius motum localem eo quod circa locum mouet. Et non ap-
probat scia corporum quod dicitur. quod mouet secundum partes et non secundum to-
tum. totum enim non est extra partes. et ideo quod firmum omnes partes mouetur
secundum totum etiam mouet. Et subdit philosophus. quod motus per
quod scietur locus est duplex. quidam est per se. ut loci mu-
tatio. Alius est secundum augmentum et decrementum quod est in
quantitate. loci enim mutatio indicat locum ex quo. et ad quem
si est recta. aut locum circa quem si est circularis. Illud
autem quod augetur crescit in maiorem locum. et id quod minuitur
decrescit in minorem locum

Est autem quod mouetur aliud quidem per seipsum
actu. aliud vero secundum accidens. Ipsius autem quod
secundum accidens est. alia quidem contingentia mo-
ueri per se. ut partes corporis. et in nauis clauis.
Alia vero non contingentia sed secundum accidens

Locvelavud

ic ponit quatuor suppositos
res loco convenientes

et ipse suppositos ex
est tunc erroris pum
quod locum non sit materia
quod locum non sit forma
quod non est proprium
prima

ut locum non est equalitas
tamen quod quod locum sit
et distinctioes et locum
habet quod quod quod
et quod quod quod
et quod quod quod
et quod quod quod
et quod quod quod
et quod quod quod

2ta
7ta

Handwritten marginal notes on the right edge of the page, including the word 'Solutio' at the top and various smaller annotations.

ut albedo et scientia. Nec enim sic transmutat locum quod in quo sunt transmutatur

Hic philosophus ponit secundum pambulum, et est quod aliquid mouetur secundum locum per se in actu, sicut corpus quod per se habet esse in loco, et aliquid mouetur secundum locum per accens. Et hoc duplex contingit, quod quod dicitur sic est mobile per aliquid quod contingit aliquid per seipsum moueri, sicut digitus in manu, et vltiter pars in toto, hoc enim cum separantur ab his quorum sunt partes et efficiuntur accenti per seipsa distincta, tunc per se moueri possunt. Quaedam autem sic sunt mobilia per accens, quod nunquam eis uenit per se moueri, et quod sic sunt mobilia inseparabilia sunt ab eis in quibus sunt, ut accidens in corpore mortis, ut albedo et scientia, haec enim non transmutant locum nisi per illa in quibus sunt

Quoniam autem dicimus esse sicut in loco in celo, quod in aere, dicitur autem in celo, et in aere autem non omni, sed propter vltimum ipsum, et continentis in aere esse dicimus. Si enim omnis aer locus non equalis erit vniuersi cuiusque locus et vniuersi quod locatum. Videtur autem huiusmodi primum in quo est.

Hic philosophus ponit tertium pambulum dicens, quod duplex est locus, quidam enim est communis qui est plurium corporum continentium, et exempli gratia, ut aer est locus communis nobis, dicitur enim esse in aere, quod sumus in certa parte aeris. Quod dicitur est locus proprius qui est vniuersi corporis adaequate continentium. Vniuersi loci quod proprie et per se continentur et circumscribitur locatum dicitur locus proprius, ut vltimum aeris quod est superficies caua aeris continentis locatum, igitur manifestum est quod nihil est in loco communi nisi ratione loci proprii. Si enim totus aer esset locus tunc locus non esset equalis locato, igitur videtur quod locus sit aliquid huiusmodi primum et continentis primum cum actu sit diuisum et diuersum ab essentia locati, quod aliter esset forma vel figura locati, quod non est verum, ut patuit superius. Cum quidem igitur non diuisum sit continentis sed continuum non dicimus esse in illo sicut in loco sed sicut pars in toto. Cum vero diuisum sit et partem in primo quodam vltimo continentis quod neque pars est ipsius quod est in ipso neque maius distantia sed eque. In eodem enim vltima contingit. Et cum continentium quidem sic non in illo mouetur, sed cum illo diuisum autem in illo et siue moueat continentis siue non, nihil minus. Amplius cum non diuisum sit, sicut pars in toto dicitur, ut sicut in oculo visus est in corpore manus. Cum autem diuisus est ut in cadao aquae et cypho vinum, igitur manifestum est quod hoc sit locus.

Hic philosophus ponit quartum pambulum, et est, quoniam continentis primum et primum non est diuisum et distinctum a locato, sed continentis primum et primum dicitur esse in contento sicut pars in toto, pars essentialis sicut terminus terminari continentis pars est essentialis. Hoc enim modo dicitur superficies intrinseca pars continentis corporis, et linea pars superficies, et punctus lineae pars. Cum autem sit diuisum et partem huius ad ipsum continentium, tunc tractus est in primo quodam siue primo, tangit enim corpus continentium id quod est continens ipsum corpus in primo occurrente sibi, et hoc est superficies caua corporis continentis, et tunc neque pars est ipsius, quod contingit se diuersa sunt, neque distantia quod est inter terminos superficies continentis est maior quam distantia quae est inter terminos

nos superficies continente, sed equalis, quod vna est, vniuersum enim bene dicitur sibi equalis, quando refertur ad diuersa, sicut in geometria solemus dicere, quod latus figure est aliquando, si bi equalis. Vltima enim sunt continentia se in eodem, quod est distantia vna numero ex his, quod est inter terminos illarum superficies. Cum autem superficies continentis non sit diuersa a contento, sed continua sibi tunc continentium non mouetur in illo quod sibi est continuum, sed potius mouetur cum illo, sicut totum mouetur cum parte, et e converso. Etiam quoniam continentis non est diuersum siue diuisum tunc dicitur esse in contento sicut pars in toto, sicut visus in oculo, quod est pars quae non potest habere motum per se si diuidatur a toto. Cum autem diuisum est continentis primum siue primum tunc non dicitur esse in contento, sed e converso continentium in ipso, sicut aqua dicitur esse in cadao aut vna, et vinum in cypho, et hoc indicat diuersus motus ipsorum, quod manus cum corpore mouetur et non de corpore ad corpus, aqua autem mouetur in cadao, et de cadao ad cadao. Et ideo inferunt Aristoteles correlariis, quod ex his locis insufficienter manifestum est quid sit locus ex quibusdam deficientibus locum. Est enim locus continentis et continentis equalis secundum spacium et quod est in ipso

Itaque igitur manifestum est ex his quid sit locus, fere enim quatuor sunt quorum necesse est locum vniuersum aliquid esse. Aut enim forma aut materia est, aut spacium aliquid in medio extremorum, aut extrema si non est spacium nullum praeter impositum corporis magnitudinem

Itud est quantum capitulum huius tractatus in quo philosophus ostendit prole quod est ipsius loci. Et diuisit primum capitulum in duas partes. In quarum prima inuestigat definitionem loci quod est ad eius genus. In secunda inuestigat ipsam differentiam, ubi videtur autem magnam. Quantum igitur ad primam partem philosophus inuestigat genus ipsius loci dicens, quod fere locus secundum genus suum est vel forma vel materia aut spacium dimensionatum, aut extrema continentis, id est extremas corporis continentis, sed non potest dici, quod sit species, hoc est forma, aut spacium dimensionatum, aut materia, ergo est extrema corporis continentis. Maior pars est sufficienter diuisione, quod omnes qui opinati sunt circa locum ponebant locum esse vniuersum ex his

Horum autem quae tria non contingat esse manifestum est, sed propterea id quod continet videtur forma esse. In eodem enim sunt extrema continentis et continentis. Sunt quidem utraque termini sed non eiusdem, sed species quidem rei, locus autem continentis corporis

Hic philosophus probat minore praedictae rationis dicens, manifestum est, quod non contingit locum esse aliquid terminum potius, videbat enim antiquis quod locus esset forma, eo quod ipse continentur in eodem enim videtur esse, hoc est simul extrema caua continentis et continentis, et ueniunt in hoc quod forma est terminus et locus est terminus et quibus in hoc ueniunt, nequaquam tamen locus est forma, quod forma est terminus illius cuius est forma, ut forma hominis est essentialis terminus eius, sed locus non est terminus illius cuius est locus, puta locatum, sed est terminus corporis locantis, eo quod est superficies caua ambiens corpus locatum

Sed ex eo quod mutatur multoties manere continentem continentium et diuisum, ut ex vase aqua ipsum medium esse aliquid videtur spacium tanquam aliquid sit praeter corpus quod transfertur. Hoc autem non est, sed

Inferunt correlariis

Cam quatuor

Genus ipsius loci est forma

hoc probat quod locus non sit forma

pringens incidit corp⁹ eoz q⁹ transferuntur z q⁹ p se apta nata sunt pringere

Nic phus ostendit q⁹ locus non est spaciū dimensio⁹ natū. et primo qualiter hoc videbat antiq⁹ diuersimode de eo loquentib⁹. Quidā em eoz dicebāt hoc spaciū semp esse pleni sed separati a quolibet corpore qd suscipit in ipso. Et qdā dicebāt aliqñ esse vacuū. ita q⁹ nulluz corp⁹ est in ipso. Rōnes aut eoz quib⁹ ponebāt h⁹ mōi spaciū pates bunt in tractatu de vacuo. sed in pposito sufficit dicere q⁹ spaciū illud ponebāt q⁹ in ipso f⁹ oem dimensioē corp⁹ locatū recipere. z dicebāt ipm esse separati a quolibet corp⁹ pore. ita q⁹ longitudo locari recipit inter longitudinē illi⁹ spaciū. z latitudo in latitudinē. z pfundū in pfundo. z istas dimensioes separatas in spacio esse dicebāt. z ideo longitudo ipsius est ipsa longitudo. z latitudo ipsa latitudo. z pfundū dicat pfunditas fm se quia non sunt in aliquo corpore iste dimensioes quod per eas longum latum z profundum esse dicatur. Et ex eo q⁹ videbant multotiens manente continente loco z spacio contentum diuisum z diuersum ab ipso et in ipm mutari. sicut aqua in vase mutat. ideo putabāt q⁹ aliqd spaciū mediū esset inter extrema vasis z loci pter spaciū corpis. cuius distātia cōtinentis implet locū in quo fm longitudinē z pfunditatem corporis dimensioes recipitur. et ex quo mutant qñ mutant q⁹ mouent fm locum. hoc aut nō est verū. sed potius inter terminos loci p mediū incidit corp⁹ vndiq⁹ pringens terminos loci z corpus locatū incidens in locū est de numero eoz que p se apta nata pringere. z ideo inter terminos loci non est distātia nisi illa que est locati corporis

Si aut aliqd esset spaciū aptū natum z manens in eodem loco Infiniti vtiq⁹ idē essent loci. trāsmutante em aere z aqua idem faciēt omnes ptes in toto qd quidē omnis aqua in vase. Simul aut erit z locus trāsmutās. quare erit loci alius locus. z multi loci erūt simul. Non est aut alius locus partis in quo mouet. cum totū vas trāsmutat. sed idē in quo em est cōmutat aer z aqua aut ptes aque sed nō in quo fiunt loco qui ps est loci qui est loc⁹ tot⁹ celi

Nic phus ostendit q⁹ si esset aliqd spaciū separatum et diuersum a locato. z manēs in seipso cum locati spacio inter terminos loci. tunc oporteret q⁹ infinti essent loci. h aut falsum est. igitur zc. Maiorē probat phus trib⁹ rōnib⁹. Quarū pma est. quia cū spaciū sit separati non sit alicuius corporis. ita se habet ad totum sicut ad ptes. sed locus totus est per se. ergo locus erit per se partium totus locati. q⁹ si per accēs esset partiu hoc non posset ēē nisi quia ipsum esset terminus aut dimensio alicuius totius. qd falsum est. cum sit separatu. igit sicut locus tot⁹ est p se locatū est per se medietatum eius z partiu medietatū. z sic in infinitū. ergo in vno loco sunt infinita loca. et per psequēs aliquid est in actu infinitū. qd est ptra pdicta in tercio. Exempli aut h⁹ mōi est in aere z in aqua locatis. q⁹ sicut quādā distātiā habent totus aer z tota aqua in spacio separato per se. ita eandem per similit

modū distāte in partib⁹ spaciū illius habebūt partes omnes in toto. quia respiciūt a partib⁹ spaciū per se. sicut z totum. z mouēt a partib⁹ spaciū per se. sicut et totum in toto spacio siue toto vase. q⁹ etiaz fm veritatem nō sunt partes spaciū. sed separata spacia infinita. Secūda rō est. quia dicat totum spaciū ita esse locus totus q⁹ partes nō sunt partiu nisi per accidens adhuc erunt infinita loca per accidens in vno. quia si vas moueatur in aliu locum. cōstat q⁹ tunc mouetur spaciū primū in ipso quo recipit in se aquam primā. et iterum recipit in se spaciū secundū loci z partiu ipsius. igitur iam sunt ibi duo spacia et totius z partium loca. quo subijcerentur partes locati sicut in pmo spacio. et si mouebitur ad tertium locū iterū erunt ibi spacia terciū loci. z sic in infinitum mutando locum et colligendo spacia in quib⁹ locatur totū z partes. Tercia rō est. q⁹ spaciū est in spacio. z si pdicto mō moueretur vas z locus secundū spaciū erit in primo. z terciū z quartū in secūdo z primo. z sic in infinitum. sed cum hoc sit impossibile. falsum est locū esse spaciū separatum inter extrema loca. Simul aut euz predictis impossibilib⁹ omnis locus mutat in locū. spaciū em transferunt in spaciū. z sic erit loci locus. z multi loci in vno loco. qd est incōueniens. Oportz ergo q⁹ dicat fm veritatem q⁹ locus nō est spaciū separatum. z q⁹ nō sit alius locus tot⁹ et partis. sed idem est locus tot⁹ p se. z ptes per aliud. q⁹ in quo mouet totū p se mouet ps cū suo toto. hoc etiā ē cum totū vas trāsmutat. z in ipso locatū mouetur z partes eius. q⁹ aer z aqua mutant motu eius in quo sunt. et partes eozū similit. Nō em retento loco priori veniunt aut fluūt in alio loco que sunt pars loci qui sit spaciū vel locus totius spaciū quod est inter circūferentias celi. sicut dixerūt illi q⁹ dixerūt locū esse spaciū.

Et materiā aut videtur vtiq⁹ esse locus. si it quiete aliquid consideret z non in separato. sed pino. Si cut em si alteret hoc quidē vtiq⁹ nūc est albū. nūc autēz nigrū. z nūc qdē durū. olūm autē molle. Vñ dicimus aliquid ēē materiā sic z locus p talem quādā videt ēē phantasiā. Verūtamē illud qdē qm quod nūc est aqua ptes erat aer. Locus autē q⁹ vbi nūc est aqua ibi erat aer. Sed materia qdēz si cut dictū est in partib⁹ neq⁹ diuisa est a re neq⁹ ptinget. locus aut vtraq⁹.

Nic phus ostendit q⁹ locus non est materia dicēs. q⁹ materia dicentes esse locū moti fuerit ex hoc. q⁹ si locus consideraretur in quiete aliquo vase in quo manēt fueret trāsmutatio eoz que sunt in ipso. z q⁹ poneretur vas illud nō esse separati. si primū ei qd est in ipso. Sicut em qñ alterat aliquid. hoc em nō est albū. olūm aut erat nigrū. et nūc qdē durū. aliqū ādo aut molle fuit. ppter qd hoc dicimus aliquid esse materiā que manet vna numero in tali successione formarū. z sic locus videt esse p istudine hū⁹ z phantasiā z apparentiā. Sed istud est minus verū q⁹ in eodem vase si ponat pmo fuisse aqua z vas manet in obile donec ex eo aspirat aqua z generetur inde aqua tunc non videtur differentia inter locū z materiā nisi q⁹ ad materiā. q⁹ qd erat aqua modo est aer. quo ad locum aut. q⁹ vbi nūc est aer fuit aqua. z tūc in loco elementozū

hic probat q⁹ long nō sit p⁹ p⁹ dimensio

hic probat q⁹ long nō sit p⁹ p⁹ dimensio q⁹ p⁹ p⁹ dimensio q⁹ p⁹ p⁹ dimensio

hic probat q⁹ long nō sit p⁹ p⁹ dimensio et q⁹ p⁹ p⁹ dimensio

Secūda rō si long est p⁹ p⁹ dimensio tūc p⁹ p⁹ dimensio tūc p⁹ p⁹ dimensio

Marginal notes on the right side of the page, including the word 'Materia' at the top and various philosophical arguments.

Physicorum.

Aristotelis

est maior similitudo. qz in illa sit generatio z corruptio ele-
mentoru loco z materia manentibus i transmutatis. z ideo
locus z materia idem esse videbatur. sed hoc non est ve-
rum. quia materia neqz diuersa est a re cuius materia nec
p[er]tinet id cuius est materia. locus aut[em] vtriusq[ue] istoz h[ab]et.

¶ Si igit[ur] nihil horu[m] trium locus est. neqz sp[ati]s
neqz materia. neqz sp[ati]u[m] aliqd. sed semp[er] est al-
teru[m] p[ro]pter id quod est rei distantia. necesse est lo-
cum esse reliquum quatuor terminu[m] continenti[s]
corporis. Dico aut[em] corporis qd mouetur fm
loci mutationem

¶ Nec p[ro]p[ter] hoc dicitur si nullu[m] tr[an]s[itu]m esse locum. scz neqz for-
ma. neqz materia. neqz sp[ati]u[m] aliquod separatum alteru[m]
p[ro]pter id quod est rei locare distantia. necesse est q[ui] locus
sit reliquu[m] ex quatuor supra nominatis. hoc est terminus
sive superficies corporis p[ro]tinentis. Dicitur aut[em] p[ro]tenti
in loco corpus quod mouetur fm loci mutat[i]o[n]em. in qua
rotum mobile transmutat locum. hec aut[em] est loci mutat[i]o
recta que sola p[ro]p[ter] loci mutatio[n]em vocatur.

¶ Videt[ur] aut[em] magnu[m] aliquid difficile accipi lo-
cus. et p[ro]p[ter] hoc q[ui] apparet materia z forma
et p[ro]p[ter] hoc quide[m] q[ui] in quiescenti z continenti
sit transmutatio eius qd fertur. p[ro]tendere em[en] vi-
det[ur] sp[ati]u[m] mediu[m] aliqd aliud a motu[m] magni-
tudine. Proficit aut[em] aliquid et aeri apparet
in corpore esse. Videt[ur] em[en] no[n] solum termi-
nus vasis esse locus sed ei quod est mediuz
tanqua[m] vacuum

¶ Ista est secunda pars huius capituli. in qua p[ro]p[ter] inue-
stigat differentiam loci. inuestigato eius genere dicens q[ui]
loci differentia est immobilitas. Et hoc dupliciter p[ro]bat
p[ro]p[ter] hoc. Primum auctoritate antiquoru[m] dicentiu[m] locum esse
immobilem. Et ideo dicit p[ro]p[ter] hoc q[ui] ex dictis manifestu[m] est
q[ui] aliquid magnum z difficile e[st] accipere quid sit locus p[ro]
p[ro]pter dictas loci similitudines ad tria que dicta sunt. Ap-
paret em[en] materia z forma. z ideo h[er]odote dixeru[n]t ip[s]u[m]
esse materiam. quida[m] dixeru[n]t ip[s]u[m] esse formam. Epicuru[s]
aut[em] dixeru[n]t ip[s]u[m] esse sp[ati]um intermedium extremoru[m]
loci. hoc est sp[ati]um dimensionatum inter corpora esse lo-
cum. quia est immobile. Et quida[m] p[ro]pter id q[ui] transmuta-
tio eius qd mouetur fm locu[m] sit in vase quiescenti z ma-
nenti. p[ro]p[ter] hoc videtur eis p[ro]tendere q[ui] sit sp[ati]um aliqd
separatum a loco z vase qd aliud est a motu[m] magnitudi-
nib[us]. in quo magnitudines eozum que mouent recipiun-
tur z locantur. Unde habuissent error aliqd remediuz si
fuisset imaginari extrema vasis corrupti. Si em[en] sp[ati]u[m]
fuisset locus tunc oporteret q[ui] aqua in vase adhuc co-
ntineretur post corruptio[n]em superficiei vasis. z hoc est falsu[m].
vt patet ad sensum. z ideo hoc fuisset remediuz erroris
eorum. Aliud aut[em] remediuz. si imaginari fuisset mo-
tum colu[m]ne. hec em[en] q[ui] non est p[ro]caua sicut vas. non ita vi-
deretur habere sp[ati]u[m] separatum sicut vas vacuu[m]. Apud
rudes em[en] epicurioru[m] opinio multu[m] profecit ad assertio-
nem vacui. z hoc q[ui] aer eis incorporeu[s] videbatur. p[ro]p[ter]
hoc em[en] q[ui] cu[m] vas erat aere plenu[m] videbatur eis esse vacu-
um. z ideo no[n] solu[m] terminus vasis sed sp[ati]u[m] intermedium
qd aer accipiebat locu[m] esse dicebant tanq[ui] vacuu[m]

¶ Est aut[em] sicut vas locus transmutabilis. sic
locus vas immobile. Unde cum q[ui]dem in eo q[ui]
mouetur moueat[ur] z mutet[ur] qd intus vt in flu-
mine nauis tanq[ui] vase magis videtur q[ui] loco co-
tinenti. vult aut[em] immobilis locus e[st] q[ui] in ois flu-
uius magis locus est q[ui] immobilis omnis

¶ Nec p[ro]p[ter] hoc inuestigat differentia[m] loci fm suaz p[ro]p[ri]am
opinionem. z vult q[ui] no[n] sic est intelligenda immobilitas lo-
ci quasi ipse sit aliqd p[ro]tenti inter corpora locata. sicut
dicebant antiqui. sed intelligendum est q[ui] locus sit sicut
vas qd est iuxta corpora locata z extra ea. Est tr[an]s[itu]m differe[n]-
tia inter vas z locu[m]. qz vas est locus transmutabilis. qz
transmutat cum vasato. sed locus qui est sicut terminus
est immobilis. Et ideo est duplex locus. Unus est locus p[ro]
se. et ille est terminus sive superficies immobilis. z talis est
locus corporu[m] simpliciu[m]. sicut elementoru[m]. Alius est loc[us]
qui est sicut vas z ille est mobilis. et est locus p[ro] aliud. z
ideo cu[m] in tali loco mouetur id quod est in eo sive locatu[s].
sicut nauis mouetur in flumine. tunc magis mouet[ur] in eo
sicut in vase q[ui] sicut in loco p[ro]tinente. quia locus de se vult
esse immobilis. et ergo si flumen dicatur locus nauis p[ro]p[ter]
nientius totum flumen dicitur esse locus z terminus q[ui]
superficies fluminis. Totu[m] em[en] flumen est immobile z mo-
uetur fm partes. z ideo partes sunt sicut vas. z totu[m] sit
sicut terminus immobilis

¶ Quare terminus p[ro]tinentis immobilis p[ro]mu[m]
hic est locus. Et p[ro]p[ter] hoc medium celi z vlti-
mu[m] ad nos circularis loci mutationis videtur
esse. Hoc quide[m] sursum. illud vero deorsum
maxime omnib[us] p[ro]p[ri]e. quia hoc qd semp[er] ma-
net. Circulo em[en] vltimu[m] sicut se habes manet
quare qm[od] qd leue quide[m] sursum fertur natura
qd vero graue deorsum. Quod quide[m] em[en] ad
mediu[m] p[ro]tinentis terminus deorsum est z ipsum
medium. Quod vero ad vltimu[m] sursum est
et ipsum vltimu[m].

¶ Nec p[ro]p[ter] hoc ex predictis p[ro]cludit loci definitione[m] dicens q[ui]
locus est intrinsecus terminus p[ro]tinentis p[ro]mu[m] immobili[s]
lis. que p[ro]muniter sic ponitur. locus est superficies corporis
p[ro]tinentis immobilis p[ro]mu[m]. hoc est terminus p[ro]tinentis
z non p[ro]tenti. Et p[ro]p[ter] hoc quia locus est immobilis
videtur omnib[us] q[ui] intra circularite[m] circuli orbis duo s[un]t
que p[ro]cipue loca sunt z vera[m] habent rationem loci. z hec duo
sunt mediu[m] celi quod est centru[m] z vltimu[m] in co[m]paratione
ad nos. quod est p[ro]cauu[m] lune. hoc em[en] est vltimu[s] orbis. et
q[ui] vnus istoz locoz est sursum z alter deorsum. Hec em[en]
p[ro]p[ri]e z maxime debent habere rationem loci. z ista sunt loca
immobilia. Id em[en] qd est superius semper manet vno mo-
do. manet em[en] vltimu[m] circuloz orbis semp[er] vno modo. It[em]
cet em[en] circuloz. t[ame]n distantia ipsius que est fm remotio-
nem a centro eodem mo[do] manet z dicitur quo ad hoc q[ui]
immobilis est motu locali. et ideo qd est leue fertur sursum.
natura. quod est graue fertur natura deorsum. qz cum na-
tura sit ad vnu[m] si loca ista essent mobilia et essent mo-
do sursum modo deorsum. mo[do] aliter z aliter. non posset esse vna
natura mobilis inclinans mobilia ad ipsa. sed oporteret

*p[ro]p[ter] opinionem p[ro]p[ter]
de dia lon
vase
vase
duplex loc[us]
z aliud*

*q[ui] p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] d[ist]inctio[n]em
ip[s]u[m] locu[m] q[ui] dicit[ur]*

Orbis & Imobilis

q mobilia ad loca illa essent multarum naturarum fm oem loci variatorem. Et ideo qz hoc est impossibile in mobili bus esse. natura ordinavit locum immobilem. Unde sicut vl timu orbis est immobile. sic z locus deorsum est immobilis. et ille locus est superficies ptinens apud mediu z ipm me dium. et hoc est ptentiu sub pcauo aque z centru pcauita ris illius qd vere est apud vltimu orbis lune est sursuz q dem. z ipm vltimu toru in circuitu

Et ppter hoc planuz videtur esse quoddam et sicut vas loci ptines Amplius simul cu re q dammodo locus est. simul em finis est z loci.

ut pbat definitio loci

Ne phus probat definitioem loci esse bene assignata ppter hoc q loco fm eam tria pgruut. quoru pmu est q lo cus est ptinens immobile. z ideo antiqui ponebat duo lo ca. primo centru mundi qd est simplr immobile. secudo su perficiem pcauam lune versus nos. que videt omnia pti rionis loci. Secudu qd dicit de loco est. q locus est simul cum re locata. et ideo locus e ptines pmu z pxiimu pten to. Terciu q locus est terminus aut supficies. z ideo ha bet se sicut vas. qz vasatu terminat ad vas. Ex quibz pty q locus est supficies corporis z metis immobilis pmu

2m
3m

Cui qdem igitur corpori inest aliquid extra corpus ptinens. Hoc ipsum in loco est. cui ve ro no minime. Un z si aqua fiat hmoi partes qdem mouent ipsius. ptinent em sub inuice Omnis aut est tanqz qd mouebit z tanqz non. sicut em tota simul locu no mutat. Circulari ter aut mouebit. partiu em hic locus z sursum quidem z deorsum vero circulo. aut quedam alia vero sursum z deorsum quecuqz habent densitatem z raritatem.

Septu ram

ut aut p qd pt in loco z d pt in loco

Itud est sextu capitulu huius tractatus in quo phus ostendit que sunt in loco z que no sunt in loco. Et dicitur istud caplm in duas partes. In quaru pma ostens dit ppositum. In secuda ostendit q dupliciter aliquid dz esse in loco. ibi. Sicut aut dicitur est. dicens cuiusqz corpuz inest hoc qd hz extra se circudans z ptines corpus hoc est in loco. pmuter loquendo de loco. cui em no inest hater re extra se circudans z ptinens corpus illud no est in lo co. Un si ponat q celu sit aqua z habeat pres mundi sub se distinctas. sicut celu habet sub se sphaeras inferiores et elementa. tuc partes aque q sunt pres mundi pte sub sphaera aque mouebuntur in loco. eo q ptinent sub inuicem sicut sphaera orbu sub ozte pmo. z sphaera elementoru co tinent sub sphaera lune. toru aut qd est aqua. qd est at obies totu quodammodo mouet. z quodammodo no mouet. No enim mouet ita q totus locus ransmutetur simul. quia oporteret esse q totus mundus ferret de loco ad locu. circu lariter aut mouet fm quasda partes que sunt oztes. quia motus circularis est mor' illaz partiu mundi que sunt oz tes. mouebit aut sursum z deorsum rone leuii z grauiuz partiu suaz. Circulo aut ergo sic qdem mouent qda par tes mundi. alie aut quecuqz hnt densitate z raritate ex frigiditate defante z calido rarefaciete mouent sursu z deorsuz Sicut aut dicitur est. alia quide sunt in loco fm potentia. alia vero fm actu. Un cu qdem

ptinu sit qd est silis partis fm potentia in lo co partes sunt. Cu aut separata qdem sunt tan gut aut se. sicut collectio fm actu sunt.

Ne phus ostendit q duplr aliqd dz esse in loco. qz q dam sunt in loco fm potentia. qdam sunt in loco fm actu. Exempli gratia. vt si sit aliqd ptinu qd est silum priuz illud totum actu in loco est. partes vo eius manentes co tinue in ipso sunt in loco fm potentia. sed si diuidatur par tes a toto sunt in loco fm actu. Et istud est veru de toto et partibz similibz plus qz de dissimilibz. qz distites partes etia qn sunt in toto quada vident habere diuisione. z ideo magis sunt in loco qz partes silis. Illud aut toru dz esse in loco sibi equali. no q locus habeat oes dimensiones cor poris locati. qz equalitas duplex est. Una qdem fm co rimentia. sicut dz circulus equalis figure angulose in geo metria. Alia dz equalitas qn duo equalia habent yna me suraz pmuter q mensurant. z hoc mo locus no est equalis loco corpori. vtiqz tm pmo mo sunt equalia loco z locatu

ut pbat

ut pbat

Et alia qdem p se sunt vt ome corpus aut fm loci mutatorem aut augmentu mobile alicui p se. Celu aut sicut dicitur est no est alicui totu ne qz in aliquo est. Si qdem nullu cotinet ipsum corpus. fm aut qd mouet sic. sic et locus e par tibz. Altera em a b altera habita priu est. Alia vero fm accns et aia z celu. Partes em in loco quodamo oes sunt. In eo em q circulariter sunt ptinet alia alia. Un mouet circularit so lum qd sursum est. Ome aut no alicubi est. qd em alicubi ipm aliqd est. z adhuc aliqd optet esse extra hoc in quo qd ptinet. Extra aut om ne totu nihil est. z ppter hoc omnia in celo sunt. Celu em in quo ome est. fortassis est. Est aut locus no celu sed celi qd dda vltimu z tangens mobilis corporis termin' qescens et ppter hoc qdem terra in aqua. hec vero in aere. hic aut in ethere. ether vero in celo. celu aut non am plius in alio.

Ne phus ostendit q duplr aliqua dicitur esse in lo co fm actu. Queda p se sunt in loco. vt que habent extra se aliqd circudans. vt fortis plato z alia hmoi indub dua de predicamento substantie. que augmentatorem z di minuatorem recipiunt. Celu aut totuz no est in loco p se. nec in loco quodaz. eo q nullu corp' e ipm circudans ptinet ipm sub quo moueat. sed partibz inest alicubi esse sicut in loco. z partes vocant oztes celestes. eo q altera illaru par tium habita z disposita sit sub altera. Alia vo sunt in loco per accns. illa scz que no habent aliqd circudans extrin secu. sed alterius gra locari dicuntur. sicut aia z celu. sz dist fereret. Anima em est in loco qz subiectuz eius est in loco. celum aut supremu. qz centrum eius est in loco. partes em celi in loco quodamo sunt omnes. eo q circulariter ozdis nate vna ptinet alia. z id qd est sursuz circulariter mouet tm circa locu. ome aut siue totu qd omnia circudat non est alicubi p se. qz qd alicubi est per seipm est quodammodo in alio. z oportz q aliud ab ipso corpus sit extra ipm in quo

ut pbat

ut pbat

ipm pines, sed extra totū qđ vocat omne. z est mūdus rō-
ne vltime sphere nihil est. Et ideo planū est poziranum
mentum dicentes. qđ vltima sphaera mouet sub superficie sua
pucta. z quo ad illā in loco est. qđ sic esset in loco extra qđ
nō est corpus diuersum ab ipso. z locus esset superficies ei?
qđ est in loco z nō superficies corporis extra ambiētis. Et
qđ celū ambit omnia. ideo ppter hoc omnia in celo esse dicun-
tur. Celum em̄ est z dicit omne qđ ambit omnia z omnia ordi-
nant ad ipm. locus autē ppter sumptus non est celū. sed celi
quodāmodo vltimū in descendendo. z hoc est pcauū lu-
ne qđ ptingit corp⁹ qđ habet moueri motu recto z est res
eius quiescens. z ideo terra locat⁹ in pcauo aque. aqua au-
tem in pcauo aeris. aer vero in pcauo etheris que ptera-
goras vocauit ignez. ether vero locatur in cōcauo orbis
lune qđ est celū. Celū vero fm se totū non amplius locat⁹
in alio. Et sic pz qualiter diuersa diuersimode itz in loco

Manifestū autē ex his qm̄ z dubitatōes oēs
soluūtur sic vtiq; dicto loco. neq; em̄ simul au-
gmentari necesse est locū. neq; pūcti esse locū
neq; duo corpa in eodē loco. neq; spaciū aliqđ
esse corporeū loci mediū. corpus autē quodcu/
q; sed nō spaciū corporis. et est locus alicubi.
nō sicut in loco. sed sicut terminus in finito. nō
em̄ omne qđ est in loco est. sed mobile corp⁹.

Illud est septimū caplm̄ in quo phus soluit rōnes. p
bantes locū nō esse. Et diuidit p̄sens caplm̄ in duas par-
tes. In quarū p̄ma facit qđ dicitū est. In secunda assignat
duas loci p̄prietates. ibi (Et fertur igitur) Quantū igitur ad p̄-
mā partē phus p̄mo soluit vltimam rōnem. que fuit. illud
qđ auget ē corpus. locus auget cū corpore locato. igitur ē cor-
pus. Illā rōnem phus soluens dicit qđ locus nō auget p se
sed accidit sibi augeri. quia corpus sine loco esse nō p̄t. igitur
ipso aucto necario maiorē occupat locū Sz si diceret
qđ locus esset spaciū dimensionatū tūc p se augetur. qđ mo-
ro locato dimensiones que sunt intra corpus p se extens⁹
derent. Et eodem mō soluit secūda. que fuit qđ pūctū cēt
in loco. z sic idem esset pūctum z locus pūcti. Ad illā res-
ponderet phus. qđ illa rō nō p̄cedit nisi diceret locus cor-
pus. hoc em̄ falsum est. igitur corpus p se est in loco. dimens⁹
siones vero z p̄ncipia dimensionū sicut pūctū p accūs sit
in loco. Et p̄ma rō fuit ista. si locus esset tūc duo corpo-
ra essent in eodem loco. Ad illam dicit phus. qđ hoc seque-
retur si locus poneret spaciū dimensionatū. sed p̄rariū di-
ctum est in loci definitōe. cū ipse sit superficies corporis p̄ti-
nētis Et si loc⁹ est termin⁹ corp⁹ p̄tinentis facilius solui-
tur quā rō. In qua dicitur. si locus esset tūc esset in loco siue
alicubi. Soluit phus illam rōnem p̄ interemptōez dicēs
qđ locus est in aliquo nō quidem sicut in loco. sed sicut in
subiecto. in subiecto est em̄ qđ est corpus locās. sed est ter-
minus in eo cuius est terminus. siue eius qđ finit loco. nō
em̄ omne qđ est in loco est. sed mobile corpus motu recto
per se est in loco. corpus autē separatū a motu nō est in loco
nisi imaginabiliter. z nō omne corp⁹ mobile circulariter ē
in loco. Et sic patz qđ ille tres ratōnes innitūtur falso fun-
damento. z ideo sunt facilius solutōis. vt pz vnicuiq; p̄ac-
ticianti. Sed phus nō soluit terciā z quartā rōnes. qđ ille
le dicit qđ locus sit elementum aut elementatū. causa autē
causarum. sed nullus antiquorum dixit qđ locus esset aliq
quod istorum. Et qđ phus procedit hic ex dictis antiquo

rum z p̄tra antiquos. ideo eas nō soluit
Et fertur igitur in sup̄ius locū vnū qđ rō-
nabiliter. Qui em̄ p̄nter z qđ tangit nō vi pro-
ximū est. Et simul apta nata impossibilia sunt
Que vero tangūtur z actiua z passiua sunt ad
inuiçē Et manet igitur natura in p̄prio loco vnū
qđ rōnabiliter. Et nāq; hec pars in toto lo-
co. sicut diuisibilis ps ad totū est. vt cuz aliqđ
mouet aque aut aeris partē. sic autē et aer habz
aquā vt materia em̄. hic autē spēs Aqua qđdem
materie aeris. aer autē sicut actus qđdaz ipsius.
Aqua em̄ potentia aer est. aer vero potētia est
aq̄ alio mō Determinādū autē de his poster⁹ est

Ista est secūda pars huius capituli. in qua phus assignat
duas p̄prietates loci. Quarum p̄ma est. vnū qđ rō-
nabiliter fertur in suū p̄rium locū. p̄rium em̄
vocat illud cui corpus est ita cōsequenter qđ inter ipm̄
et illud nō est aliqđ medium ita qđ tangit ipm̄. z est proxi-
mū ei p̄ naturam. z nō vi siue violentia. qđ que apta nata
sunt esse simul illa sunt impassibilia ad inuicem. illa autē
que se inuicem tangūt z tangūtur violenter sunt actiua et
passiua ad inuicem z pugnātia. z ideo recedūt a se inuicē
Secūda p̄prietates est. vnū quodcuq; corpus in suo loco p̄-
prio manet et quiescit rōnabiliter. Et quia locus z locas
nō sunt ad inuicem pars z totum. tamen similitudis
nem habent cum parte z toto. qđ sicut pars quiescit cū to-
to quādo p̄tingitur ei. sicut cum aliquis ab aqua vel aere
remoueat partem illa nō quiescit donec p̄tingitur toti. ita
etiam de parte locati ad totū locum. cū em̄ est extra locū
mouet ad ipm̄. z cū venit ad locū tūc quiescit. Sicut autē
se habet aer ad aquā ita se habet locus ad locatum. est em̄
aqua vt materia aeris. z aer sicut spēs z forma aque. qđ
aqua est sicut potentia z materia aeris z corruptio ipsius
aer autē sicut actus z generatio aque. licet em̄ aer potentia
sit aqua. nō illud est per alium modū potentie. cum sit per
circularē generatōem elementorū. sed fm p̄paratōem
nobilitatis z formalitatis tūc aer est actus aque. z aqua ē
potentia aeris. vt patet lat⁹ in q̄to celi z p̄ de ḡnarōe

Sed ppter tēpus necesse est quidez dicere
Incerte autē nūc dictū tūc erit certius Si igitur
materia z actus. aqua em̄ vtraq;. Sed hoc qđ
dem potētia. illud vero actu. Habebit itaq; si-
cut pars quodāmodo ad totū. Vñ z his tactus
ineff. copulatio autē cū vtraq; actu vnū fiant
De loco qđdē z quō est z qđ est dictū est

Indic dicit phus qđ illud qđ nunc incerte dicitur z supponit
ppter necessitatem doctrine tūc erit certius. sicut ergo idēz
est materia z actus. aqua em̄ vtraq; est. sed materia est ra-
tione potentie. actus vero rōne p̄fectionis. z eodem mō
vtraq; quodāmodo se habet similiter pars ad totū hoc est
locans ad locatum. quia locatum est sicut materia. z lo-
cus sicut actus. z forma fm qđ format et cōtinet. z locās
corpus est formale. ppter quod talia corpora se p̄tingunt
apertudo em̄ z p̄tinuitas est inter ea. cū vtraq; vnū fiant
per transmūtatiōem potentie ad actū. et hec est eadē p̄por-
tio locati ad locū. igitur quō est z quid est dictū est.

Quartus

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including the word 'Quartus' and various small annotations.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the word 'Quartus' and various small annotations.

Handwritten marginal note: 'p̄ma'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

Handwritten marginal note: 'z'

octauū modū essendi in hoc duobus modis. vno modo primo et fm se totū. et sic nō p̄ aliquid eē in seipso vti p̄ barum est circa textū. Alio modo fm p̄m. et sic aliqd̄ p̄ esse seipso. qz si aliqua res duas habeat pres quartū vna qz hz denotatōem totius. tunc idem p̄ dicit esse in seipso p̄ter illas duas pres quas vna sit p̄mens. et alia p̄nta. sic qz p̄nta sit in cōtinente. sicut dicimus qz flectula vini est in flectula vini. qz vinū ē in ea. Et ad p̄firmationē dōm est. qz pres sunt in toto et eōtra. nō tñ fm qz eadem sunt. sed fm qz sunt diuersa. qz in oib; modis eē di in. op̄et p̄siderare vnitatem et distinctōem. et sic eodē mō quo aliqua s̄z eadē. sic nō sunt in seimicē. s̄z eomō q̄ aliqua h̄nt distinctōem p̄nt dicit esse in seimicem. exēplī gratia. genus et spēs sunt eadem fm rem. et ideo vt sic genus nō est in spē. s̄z genus est in spē in q̄tum distinguitur ab ea fm rōnem. Et eodem mō dicendum est de toto et suis partibus et eōtra. Ad secundum dīcedum est. qz dicit de predicabilis p̄prie accepti p̄supponit esse in. non autem predicabilis communiter siue imp̄prie accepti quod p̄dicatur p̄dicatōne imp̄prie dicitur. vt clarius patuit in porphīrio. Ad tertium dōm est per interemptōem minoris qz locus et locatū eadē h̄nt q̄ritatē. quis nō s̄t. qz licet locus non habeat tres dimensiones fm essentiam hz tñ ipas quo ad p̄ntentia sicut habet corpus fm essentia. Ad quartū dōm ē qz licet in eadē superficie supra idē cōtēnū sit impossibīle describere plures circulos eq̄les. tñ hoc fieri p̄t in diuersis superficies. s̄z corpis p̄ntentis et p̄nti q̄ sunt diuersē nō rōne sitas. s̄z rōne suoꝝ subiectoꝝ. alle tñ due superficies sc̄z p̄ntentis siue locatū et p̄nti siue locatū p̄nt dupl̄t considerari. vno mō abstractiue nō p̄ respectū ad subiecta i q̄b; sunt. et illo modo h̄nt rōem vniū superficiet. et si p̄ impossibīle possent separari a suis subiectis ille due essent vna superficies q̄ est indiuisibilis fm pfundū. Alio modo p̄nt p̄siderari fm qz sunt in diuersis subiectis. et hoc mō facit duas superficies et nō oꝝ qz inter illas duas superficies sit aliqd̄ corpus mediās. eo qz sunt in diuersis corp̄ibus licet op̄teret si essent in eodem subiecto. qz sicut sp̄ inter duo p̄nta est linea medians sic inter duas superficies mediat corpus. Ad quintū dōm est. qz duplex ē p̄mens. q̄ddā est cōtinentis. p̄mū qd̄ est superficies corp̄is cōtinentis q̄ dicitur locus et cōtinet tanq̄ quo et tale cōtinentis nūq̄ est maius p̄nto. Aliud est cōtinentis remorum et est id qd̄ continet. sc̄z corpus locans et de tali p̄ntēte verum est. qz semp̄ excedit p̄ntentū. nec illud dicitur locus saltem p̄prie

Utrū octo modi essendi in et definitio loci sint bñ a pho assignate

Et arguit primo qz sunt plures modi essendi in q̄ octo qz aliquid est in alio sicut in rpe. et etiaz aliqd̄ est in alio sicut in signo. igitur sunt plures modi essendi in q̄ octo. Cōfirmatur. qz oia sunt in deo vt asserūt oēs catholici. et tñ nō fm aliquem modū h̄c positū. vt patet vnicuiqz qz p̄cicanti. Secūdo definitio loci non est bene assignata. qz locus et superficies sunt distincte species quāritatis. vt dicit phs in predicamentis. igitur nō pōt superficies de loco p̄dicari. Tertio. locus est mobilis qz locus est superficies corp̄is locantis. s̄z tale corp̄is mouetur. igitur superficies q̄ est locus mouet. Cōfirmatur

pmō imobilitas loci sumitur per respectū ad primum locans qd̄ est ipsum celū si locus habeat imobilitatē. celū aut nō est imobile cū velocissime moueat. igitur rōne ipi nō puenit imobilitas ipsius loci et per p̄ns locus nō pōt esse imobilis. Cōfirmatur sc̄do. locus est phice considerationis. igitur locus est mobilis. Cōsequētia p̄batur. qz phisicus tractat de corpore mobili vt de subiecto igitur oia q̄ in phica cōsiderant mouent. Pro intellectu istius questionis ponuntur duo discursus quorum maior p̄mū est ista.

Licet sit modorum essendi in nūerus octena r̄us. est tamē ad binarium reducibilis. Vniū cuius subdiuisio facit modos octo inter quos octauus ē magis p̄prie Cōclusio. Igitur conueniens et sufficiens est modorum essendi in assignatio

Maioꝝ p̄t. qz oē qd̄ est in alio. aut cōuenit realiter cum illo in quo est. aut differt ab illo in q̄ est realiter. Si primum hoc est dupliciter. qz vel est in alio p̄ modū p̄ntis. aut per modū totū. Si p̄ modū p̄ntis hoc est dupliciter aut per modū p̄ntis subiectiue. et sic est tertius modus q̄ spēs est in genere. Est em̄ spēs in genere sicut pars subiectiua in toto vniuersali q̄ non est in toto fm actū s̄z solum fm p̄ntem. aut per modū p̄ntis integralis. et sic est primus modus. Si per modum totius hoc fit dupliciter. aut per modum totius integralis. et sic est secundus modus. aut per modū totius vniuersalis. et sic est quartus modus. Si sc̄dm hoc fit dupliciter. qz vel inest actualiter vel virtualiter. Si actualiter hoc fit dupliciter quia vel illud quod inest dat esse ei cui inest et facit vniū in esse cū eo. et sic est quintus modus quo forma est in materia. dat em̄ forma materie esse. sicut eōtra materia dat forme subsistere aut existerē. aut distinguitur ab eo in quo est. et non facit vniū inesse. et sic est octauus modus quo locatū est in loco. Si est virtualiter in alio tñ hoc est dupliciter. qz vel est in alio virtualiter q̄tum ad virtutē p̄ductiua qua p̄ducit vniū inesse. et sic est sextus modus quo effectus est in sua causa efficiente. aut est in eo virtualiter q̄tum ad bonitatem. et sic est septimus modus quo effectus habet esse in suo fine. Sed diceses septimus modus eēndi in coincidit cū octauo modo eēndi in. qm̄ fm octauū modū essendi in aliquid dicitur eē in alio tanq̄ in suo loco et p̄ntes septimū modum essendi aliquid est in alio. vt in suo fine iam locus est finis locati. Ad hoc dicendum est. qz licet septimus modus essendi in. et octauus in illo materiali coincident. differunt tamen formaliter quia fm aliam rationem formale aliqd̄ dicitur esse in alio tanq̄ in suo loco et fm aliam dicitur esse in alio. vt in suo fine. Verum est tamen qz illi modi non semper coincidunt in eodem materiali qm̄ licet locus naturalis sit finis locati non tamē violentus. Et diuisio modorum essendi in est analogica qz per primum dicitur de octauo modo quo aliquid est in alio. sicut in loco. cuius ratio est. quōntā ad hoc qz aliquid sit in loco p̄prie requiruntur due conditiones. Quarum prima est. qz contineatur p̄prie in eo. et propter hoc sextus et septimus modi sunt imperfecti. quia effectus p̄prie non p̄ntet in sua causa. sc̄da qz sit ab eo distinctū. qz idem p̄ntē nō est in seipso. et ideo alij modi sunt imperfecti.

Sufficiens ha octo modorum essendi in

Explorat

Qualis est diuisio octo modorum essendi in

Intellectus est per se ipso intelligibilis sicut per se ipso
et hoc per se intelligibilis per se ipso quod per se ipso
quandoque et quod per se ipso

In loco sunt duo

Materialis et hoc
est superficies
Formalis et hoc est
influentia et hoc

Quartus

Liber

quod non est distinctio siue distantia illius quod continet ab eo
quod continetur. Et quod iste distinctio in octavo modo cendi in
reperiuntur. igitur ipse est perfectissimus siue magis proprius
Et deinde post octavum perfectior modus essendi in est quod
totum integrale est in suis partibus et pars in toto. deinde
quod genus in specie et species in genere. Deinde sicut
accidens in subiecto. Et deinceps sicut effectus in sua
causa efficiente. et ultimo sicut aliud est in suo fine. quia
isti duo ultimi modi sunt naturales et non actuales. quod esse
causae efficientis et effectus causae finalis sunt solum
in suis causis naturaliter. Et hoc patet ipsa minor.

Sed diceret principaliter analogum debet preponi. igitur
octavus modus essendi in erit primus. Ad hoc dicitur
est quod via perfectionis est alius prior. quibus non via genera-
tionis. Et est sciendum quod in intrinsecu perfectius est extrin-
seco et quod imperfectius. ut in modis cendi in. cum in illis
sit considerandum continentis et continentis siue recipientis et receptum
et ideo. ubi necessario est aliqua distinctio. et quanto fuerit
magis ratio perfectior est modus ille hoc ei motus. Ex quo etiam
non essendi in. quare dicitur perfectior absolute tamen loquendo
intrinsicu est perfectius extrinseco quibus non quod ad presentem
considerationem. Et conclusio est ipsius philosophi in textu. Ma-
ior alterius discursus est.

**Deiatio quadrumbris ad venandum genus lo-
ci sufficit quorum tria philosophus in textu ro-
bilitate interimis. Minor Bene assignatur
ad sententiam Aristotelis per differentia quod lo-
cus est immobilis. Conclusio Igitur defi-
nitio loci a philosopho assignata quod dicitur locus
est terminus continentis immobilis primus est con-
ueniens et bona.**

Major patet quoniam omnes de loco tractantes dixerunt locum
esse materiam formam aut spacium separatum aut terminum id est
superficiem corporis continentis. tria autem prima superius sunt in-
terempta. igitur relinquitur quartum scilicet quod locus est superficies
corporis continentis etc. Consequentia probatur per locum a suffi-
cienti diuisione. Ultra enim rationes dicitur sunt adhuc quod
duo rationes subtiliores quibus aliquid probabant locum esse spa-
cium separatum. Quare prima est. corpus non debetur locus ra-
tione siue superficiei. scilicet ratione corporis in quantum habet tres dimen-
siones. scilicet si superficies esset locus non contineret corpus in lo-
co nisi secundum superficiem. igitur superficies includens non est locus
sed potius spacium separatum quod tres dimensiones habet.
Secunda est locus est equalis locato. superficies ei sola non
est equalis corpori habenti tres dimensiones. cum igitur locus sit
separatus a re locata. erit locus spacium separatum habens tres di-
mensiones. Tertia est periculosa locum ad unum terminum communem
copulant. non est autem terminus communis nisi duarum distantiarum
centrum scilicet loci et locati. igitur locus est spacium siue distantia
hinc centrum cum quantitate locati. cum igitur locus sit separatus a loca-
to. oportet quod locus sit spacium separatum in quo recipitur res lo-
cata. Quarta si locus esset superficies. tunc quoniam corpus moue-
tur ad locum mouetur ad superficiem. et erit idem motus ad lo-
cum qui est motus ad superficiem. mouetur autem corpus ad lo-
cum tanquam ad perficiens et saluans. et hoc inconueniens
esse videtur. quod superficies alterius corporis est quod habet
quodque transieritatem cum corpore quod locat in loco et quod transieritatem
perficat et saluet videtur inopinabile. Pro intelligendo
falsitatem istarum rationum est sciendum. quod duplex fuit epicureo-
rum sententia de loco quidam ei ponebant aliquid spacium esse iane.

et aliquid plenum et de illis loquendum est postea in tractatu de
vacuo. quidam autem ponebant spacium illud siue plenum et se-
parabile tamen per successionem mobilitatis a quolibet corpore
et illorum sententia probabilior fuit quam fere omnes academici in
illa sententia concordabant. Sed peripateticis non placuit ista via
scilicet dicebant locum esse superficiem quodammodo corporis continen-
tis. Dicebant enim quod omne generabile et corruptibile habet per
primum locum siue generabilis et corruptibilis et hoc ostenditur in animalium
generatione quibus locus generabilis est materiam. et in plantarum
generatione quibus locus generabilis est terra. et sic de om-
nibus elementis. eo quod in locis generationum suarum virtus celestis
est cum virtute elementum permixta formans et generans ge-
neratum. Si autem queratur si sit in elementis pars manifeste
quod apertius est in elementis. quoniam in elementatis. quod ignis non
perficit in se nisi in quodammodo orbis lune. et aqua non nisi in quodammodo
orbis aeris. et videmus expresse quod motus ad locum vitium
quod mobili datur a generante ipsum. quod quantum datur ei de spe-
cie et forma leuis vel grauis tamen datur ei de sequentibus formam
quod sunt motus et locus ad quem est motus. Ex quo etiam
patet quod locus debetur ei gratia forme et non materie. forme
enim variatio variat locum et non materie. est ergo sententia peripateticorum
quod cum virtus celestis in omnibus sit formans et ge-
nerans elementa et elementata quod proprie sunt in loco. et for-
mans et perficiens necesse sit esse distinctum a formato et per-
fecto necesse est quod illa pars sit diffusa sicut in subiecto in eo quod
tangit. primum formatum et perfectum. Est autem superficies quod
ua corporis superioris quod ambit locatum. ergo in hac superficie
diffunditur virtus illa. et ideo quod quodammodo orbis lune et orbis for-
matum et perfectum materie in se ipso ignis et quodammodo ignis
formatum et perfectum materie in se ipso aeris et sic de
caeteris in elementis et elementatis. Ex quo patet intellectus
peripateticorum dicentis locum esse principium genera-
tionis quodammodo patet. Et hoc confirmatur per Aristotelem
inquirentem quod omne agens est tangens. Non enim dubium est quin
generatio et perfectio generabilium corporum ad aliquid agens
reducatur. oportet ergo quod illud tangat ea. non autem tangit nisi
si quodammodo superficies in qua sunt. est ergo illa formans sal-
uans et perficiens ea quod formatur saluatur et perficitur. Etiam
quidam alii dixerunt quod locus est corpus. primum cum determina-
ta a celo distantia et distantia non esset eis opus nisi vide-
rent quod locus a parte se diffusa celesti haberet partem for-
mandam et saluandam et perficiendam ea quod sunt in ipso. Alii dice-
bant quod locus est superficies quodammodo corporis continentis cum
basis et summities est lux orbis intelligentes per lucem partem
celestem loco infusam. quod locus habet mirabilem virtutem
preseruandi creaturas quod fecit creator. Ad primam rationem
dicitur quod corpus locatum gratia sui totum est in loco. virtus
tamen loci contingit ei primo per superficiem. et per superficiem diffundit
dicitur in toto locato. et sic quibus totum corpori datur locum
non tamen datur ei nisi per contingens et continens. Quod dicitur ei non
est nisi in ultimo quod est superficies. et ideo locus non continet per
primum nisi per superficiem. non enim tangit superficiem per superficiem
scilicet tangit superficiem per totum corpus. Ad secundam dicitur quod
quodammodo est distantia loci et locati scilicet sunt duo termini. locum
enim est illius distantie terminus extrinsecus non centralis
et figura et superficies locati est eiusdem distantie terminus
intrinsicus centralis. et sic eadem est distantia loci et locati
et sic ad quemque terminum copulatur periculosa distantia illi
ut terminum centralis ad eundem copulatur periculosa loci sicut ad
terminum extrinsecum non essentialem et sic equatur et per
hoc patet etiam solutio rationis tertie. Ad quartam dicitur
est quod non est motus ad locum prout est superficies sola

etiam modo essendi in est
perfectissimus in se

Explorat

Corruptio

indit quod rationes antequam
subiunguntur loco esse separatum
dimensionatum

prima

2a

et locati

3a

4a

duplex est sententia antequam
de loco tractatur

Quoniam

peripateticorum

Colu

Colu

Colu

Incidunt dubia quor

primū est. An celū p accūs sit in loco. Et videt pmo q no. qm corpus hz locū sicut mouetur fm locū. celū autē mouet p se fm locū. igit p se est in loco. Et ex opposito pntis pr argui. si celū est in loco per accidens. tūc mouetur localiter p accūs. pns est falsum. qz pms oim motū puenit celo q est motus circularis. igit nō p̄t dici q sit motus p accūs. Secdo oē p accūs hz reduci ad aliqd p se tanq̄ ad aliqd prius. nihil prius est celo in illis que sunt in loco. igitur celū nō p̄t reduci ad aliqd prius locatum. et per psequens non est in loco p accūs. Tertio si esset in loco p accidens. aut hoc esset rōne suaz p̄tū in te graliū quarū vna p̄tinet ab alijs vt q̄ta pars circuli inf alias pres. sed hoc nō. qz celū vt dicitur sexto huius est in loco fm formā. igit nō est in loco p accūs rōne suaz p̄tū vel rōne centri. sicut d̄t auerrois. s̄ hoc nō qz nihil est in loco per accūs rōe illius qd̄ est sibi oino extrinsecū. centrum autē est extrinsecū celo. igit rē. Quarto celū nō des pender nec in esse nec in moueri ab ipso centro. igit nō de pender ab hoc. quo ad hoc q̄ est in loco. s̄ respectū illi. a quo habet moueri localiter. Solo q̄ sic. vtz p̄ p̄m in ter. dicentē. Alia vero sunt in loco p accūs. vt aia z ces lum. Pro intelligentia maiori sciendū est. qz tribz mōis capis celū. Primo mō p toto aggregato ex oibz corpibz scz p tota vniuersitate corporū. Secdo mō p corpibz circulariter motis in q̄tū distinguunt ab elementis. z vocat q̄nta essentia. Tertio mō capis celū p vltima sphaera. vñ si capiat duobz primis modis sic celū est in loco rōe suarum p̄tū. eo qz vna ps sp̄ p̄tinet ab alia. z hoc mō totuz vniuersum d̄t esse in loco fm suas pres. vñ si aqua eēt totuz vniuersum haberet tale dispōem qz pres eius p̄tinet sub se inuicē. z nō mouerent fm totū extra suū locū s̄ aliq̄ pres eius mouerent sub se inuicē. aliq̄ circulariter. et aliq̄ deorsum. z aliq̄ sursum. sicut nūc p̄tingit in toto vniuerso. s̄ capiēdo celū. scio mō dubiū est. q̄ nō i loco eē posse z iō de locatōe celū multe fuerūt op̄niones. vñ quidam dixerūt ipm p se esse in loco. vt iōanes gramaticus. z ponentes spacium dūmensionariū esse locū. qz ad h̄ qz corpus p se sit i tali spacio. nō oportet ipm habere aliqd circū dāns. s̄ qz prius. p̄batū est tale spacium nō esse locū. iō relinquit illa falsa positio. Alij vero dixerūt qz corpa circularia siue spherica nō sunt in loco qz st̄ finita z terminata in seipsis iō nō indigent loco. z iō d̄t anēphache primā sphaerā nō esse in loco. s̄ solum rectilinea corpa infinita z corpus rectū imp̄fectū qd̄ defluentes hz pres extrinsecū. z iō indigent p̄tinentē ipa z finēte extra. p̄pter qd̄ oportet illa esse in loco. licet em spherica nō sit in loco tū mouet. z hoc dixit nō esse ipso possibile. qz motus nō dependet ad locū. qz locus nō cadit in definitōe motus nec motus in definitōe loci. z iō dixit corp̄ p̄mūz in loco nō eē. et tū habere motū circularē q̄ est circularis z nō ē mor̄. fm locū. eo qz motus fm locū ē de loco ad locū. z iō circularis nō est motus localis. Et hec etiā fuit op̄nio alj phorabij que etiā anēphache inducit p testimonio sui. Sz ipa est multiplici falsa. tū primo qz motus localis p̄mūz motus est q̄ cā est ois motus. vt in octauo huius dicef. isti at̄ dicit qz p̄mūz motus localis nō est. tuz scdo. qm oē qd̄ est in ḡne ē in aliq̄ sp̄z z p̄cedit ab ipis p̄mūz mobile habere motū. igit ois qz ille sit in aliq̄ sp̄z mor̄. p̄stat at̄ fm ipos qz nō est in sp̄z motus localis. tum 3o d̄t p̄hs qz celū est in loco p accūs. igit d̄m cor̄ nō p̄cordat dicto

arresto. Alij dixerunt vt alexā. celū nō eē in loco. Et autē cēna insequēs Alexā. sciens qz nihil est in genere quin sit in aliq̄ suaz sp̄z. iō cū celū moueat ois ipm moueri fm aliq̄ sp̄m mor̄. iō dixerūt celū moueri fm sitū z nō localiter. Sz hec op̄nio falsa est. qz locus cadit in definitōe situs. et iō muratio situs est cā morōis situs. z iō nisi prius celū moueat fm locum nō videt posse mutari fm sitūz. Preterea d̄t aristot. motum esse solūz in quoz aut tribz p̄dicamētis. vt p̄cedit in q̄nto huius. Alij dixerunt vltimā sphaerā esse in loco rōne superficies p̄tinetē sphaere imediata a p̄ma sphaera p̄tente. s̄ qz locus debet eē in mobilis. z locatū d̄t eē in loco p respectū ad aliqd fixum iō illa superficies nō est locus p̄me sphaere neqz p se. qz nō circūdat p̄mā sphaerā. neqz p accūs rōe d̄t. Alij dixerūt vt galterus p̄orteanus et sui sequaces. qz superficies p̄tinetē p̄me sphaere est loc̄. z qz locus est diuisus a locato z nō subiectiue in eo. iō illa positio est falsa. Alij dixerunt vt theomixti z scūs thomas qz euz se q̄tur. qz celū est i loco p suas pres. eo qz vna ps fm circularitē p̄tinet inf alias pres. s̄ istud dicit nō p̄t. qz pres alicuius tori nō h̄nt motuz neqz locuz nisi rōe sui tori. igit si toruz nō sit in loco. etiā neqz pres. Preterea pres alicui p̄tinet in diuisa a toto solūz fm potentia sunt in loco. si q̄ celū est in loco rōne suaz p̄tūz. esset solum in loco in ponia. z qz illa ponia p diuisione nō p̄t reduci ad actūz cū celum sit in diuisibile. iō illa ponia q̄ celūz diceret in loco nunq̄z rediret ad actūz. Alij dixerūt vt auerrois z venerabilis d̄ns albertus euz sequēs. qz celum 3o mō acceptum h̄ est vltima sphaera est in loco p accūs rōne cētri. z nō p se. Et qz celum nō sit in loco p se pater. qz qd̄ est in loco p se habet aliqd corp̄ a q̄ p̄tinet. cum loc̄ sit terminus corp̄is p̄tinetis. sed p̄ma sphaera nō habet aliqd corpus a q̄ p̄tinet. igit nō est in loco p se. Et etiā qd̄ est in loco p se est in alio. celū at̄ vt d̄t p̄hs in textu nō amplius est in alio. vñ terra est in aqua. aq̄ in aere. aer in ethere. ether i celo. sed celum nō amplius ē in alio. igit nō est in loco p se. Et qz sit in loco partz. qz oē qd̄ mouet localiter ē in loco. celū at̄ mouet localit̄. s̄ est in loco. nō p se vt p̄batuz ē. s̄ p̄ accidēs. Aduertēdum p̄t ē. qz ois mor̄ circularis n̄ccario fit circa aliqd cētrum immobile rōne cui d̄t scdo celū. qz si celum mouet circularit̄. nec ē terra sp̄ in medio q̄tente. eo qz mobile qd̄ circularit̄ mouet capit fixationē rōe sui cētri. et nunq̄z mouet extra suum locum. sed circa tale centrum. Istis suppositis. p̄bat. qz celū tertio mō acceptuz est in loco p accūs rōne cētri. qz oīe corp̄ d̄t esse in loco p accūs resp̄cū illi. a q̄ caput eē fixū. s̄ sic celū se hz ad cētrū. igit p accūs est i loco grā cētri. Itē vniūq̄ corp̄ est i loco quō sibi puenit moueri. s̄ celū nunq̄z mouet a medio nec ad mediū s̄ circa mediūz. igit sibi puenit locū respectu mediū qd̄ est cētruz. vñ illa s̄tudo nō itel ligit vlt̄. s̄ soluz q̄ ad aliq̄ s̄tudo sic qz corp̄ hz locū respectu illi qd̄ hz eē fixuz z immobile queadmodū etiā mouet ab aliq̄ immobili. sicut est i motu aialit̄. aut circa aliqd immobile in motu circulari vlt̄ ad aliqd immobile sicut in motu recto q̄ fit ad locum immobile. Ad obie ctum in opposituz. Ad p̄mūz d̄m est. qz nō ois oibz modis q̄ aliqd d̄t moueri fm locū q̄ etiā sit in loco s̄ solūz ad aliq̄ s̄tudo. z iō sicut aliqd qd̄ est p se in loco m mouet p accūs localit̄ vt hō i nauit̄ aliqd qd̄ ē p accūs in loco p se moueri localit̄. Ad scdo d̄m est. qz nihil sit p̄us celo q̄ ad h̄ qd̄ est p̄tinerē. etiā aliqd p̄us celo q̄ ad hoc qd̄ ē p̄tinerē. iō celū in loco p accūs reduc

Celū est in loco p accūs et hoc qz accūs

Solutio ad dubia mōis

Alia opinio id est in loco p̄tinet s̄ p̄m in loco actiue

Secundo opinio

Secundo opinio

Secundo opinio soluit tribz rōnibz

Dist

Text on the right edge of the page, partially cut off.

Secundo

Secundo

Text on the right edge of the page, partially cut off.

De vacuo

ad hoc quod est centrū esse in loco p se qz centrū p se ē in loco. ideo celū per accidens dicit esse in loco gratia centrū. Sz dices illud dicit esse in loco per accns qd accidit illi quod est in loco per se. celū autē nō accidit alicui qd est in loco per se. igit nō est in loco per accidens. Quid p batur. qz celū nulli accidit ex quo est substantia. Ad hoc ddm est. qz duobz modis accipitur per accidens. Uno vt opponit huic qd est per se in loco. z sic celū nō est per accidens in loco. Alio modo accipitur per accidens. vt opponitur huic qd est primo z sic p accidens est in loco qd nō est pmo in loco. sz gratia alteri? sz centrū. aut sua rum priū nō quidē integraliū sicut dixerūt theomixt? er sanctus thomas sz subiectuarū que sunt sphaere qm vna p tinerē aliā et alia p tinerē rōe in fluente celestis quaz pncipat. Ad tertiū ddm est quo ad eius probatōnem qz celū duobz modis p considerari. vno mō in rōne corpōris. et hoc modo centrū est sibi extrinsecū. Alio mō quo ad rōem corpōris circularis. et qz centrū est de ratione circuli. ideo hoc modo p considerando centrū nō est sibi extrinsecū sz intrinsecū. Ad quartū ddm est. qz in motu ce li duo sunt scz substantia motus z circularis. vñ rōe mo tus nō dependet ab ipō centro. sz ab intelligentia mouē te tñ rōne circularis mo? illius quodā mō dependet a centro. quia ois circularis fit circa aliqd fixū z immobile respectu cuius corp? circularē dicitur moueri circulari ter. z non exire propriū locum.

Secundum dubium est.

An sphaere inferiores sint per se in loco. Solo qz duo sunt de rōne loci. pñmū ē. p tinerē locatū qd sibi conuenit in qz est termin? corpōris pncipis, sedm qz sit generatiū? et conseruatiū? locatū qd sibi puenit in qz sunt mobilis est per hoc ddm est ad questū. qz sphaere inferiores bene sunt in loco. eo qz circūdanur loco. scz a superioribus sphaeris. sz non sunt in loco sic qz habeant pseruari z gēnerari in loco. Et dicitur esse in loco per accidens etiam respectu centri quod est immobile quēadmodū z prima sphaera. z eo mō entia mathematica in loco eē possunt qz circūdanr loco. nō tñ qz pseruari habeant in loco qm non sunt corruptibilia. tō nō indigēt pseruatiōe loci.

Tercium dubium est.

An elemēta sint in loco per se. Solo qz sic qz per se circūdanr loco et etiam locus eoz est generatiū? z pseruariū? ipoz in pcauo em orbis lune propter ppinquitatem ad corpus celeste influentia celestis hz pfecta virtutē. ideo sufficit inflāmare materiā generando caliditatem et expellere hūiditatem. z sic ibi generat elementū calidū et sicū sz ignis. Sed in pcauo ignis aliquatiter deficit illa virtus. sic qz non sufficit inflāmare materiā sz secū pmitit hūiditatem. z sic ibi generatur elementū calidū z hūidū sz aer. et deinde p maiorē recessum ab ipō orbe in pcauo aeris talis influentia celestis totaliter deficit a caliditate. z ideo causat frigiditatem nō tñ intēsam sed secū pmitit hūiditatem. z sic generatur ibi elemētum frigidū z hūidū qd est aqua. Sed in pcauo aqz propter magnā distantiam est intensa frigiditas que nō pmitit secū hūiditatem sz cōstringit materiā tō generat elemētū frigidū et sicū qd est terra. Et qz p3 correla ne qz locus elemētorū est causa generatiōis et cōserua tiōis eozum.

De autē mō accipiēdū est physici cōside rare de vacuo. z si ē aut nō. z quō ē. et qd ē sicut ē de loco. Et nāqz silem hz incredulitatē et fidem per ea q opinantur vt em locū quendam et vas vacuū ponūt dicentes. Videt autē esse plēnū quidē cū habet molem cuius susceptiū est. Cū vero priuatū est vacuū tanqz idē quidē sit vacuū et plēnū et locus. eē at ipsis nō idem.

Iste est tractatus scōs huius quarti in quo pbs deter minat de vacuo. post qz in precedenti determinatum est de loco. Et rō ordinis est ista. qz locus hz se ad vacuū sicut habitus ad priuatōem. qz spaciū plēnū corpore vocatur locus. z spaciū sine corpore vocat vacuū. habit? autē an priuatōem est. igit. Et diuiditur iste tractatus in sex capla. In quozū primo ostendit qz naturalis pbs hz cōsiderare de vacuo. In secūdo inqrit qz sunt descriptiones vacui. ibi ad quale aut. In tertio ostendit vacuū nō esse ex pre motus. ibi qm aut nō est vacuū sic diuisum. In qz to pbs pbat vacuū non esse ex pre velocitatis et tarditatis qz sūt in motu. ibi. Amplius aut ex his. In quinto pbat vacuū non esse ex pre vacui in seipō p considerari. ibi. p se aut p considerantibz. In sexto docet aristot. qz nō est vas cuius corpibz imbibitū. ibi sunt aut quidam. Primū capis tulū in duas diuidit pres. In quaz pñma pbs ostēdit quō determinandū est de vacuo. In secūda vero parte ostēdit quō ordine determinandū est de vacuo. Quaz rum igitur ad pñmā prem dē pbs. qz eodem modo accipiendū est per intellectum qz physici est p consideratōem facere de vacuo sicut suum est considerare de loco. eadē pbleumata quēda sunt de vacuo que querunt de loco qz sunt tria scz si est aut nō est. et si ponat esse. quō est. z qd est. qz quecūqz ex eisdē pncipis et rōibus ad vtrāqz p tēti p radicitōis inductis silem hnt incredulitatē eēndi et fide siue credulitatē essēndi. horū p consideratio p tinerē ad eandem sciam. sz ex eisdē pncipis et rōibus loc? et vacuū accipiūt silem incredulitatē et fidē eēndi z nō essēndi. cū igit locus sit de p consideratione p physici erit z vacuum de p consideratione p physici. Manifestū em est ex hoc qz p hnt ponūt vacuū esse in genere loci. qz ponūt eē vacuū sicut locū quēdā et vas quēdā. Videt at plēnū vacuū et locus idē esse substantiā. sz differūt fm eē et definitōes qz antiq dixerūt esse plēnū id qd est. vt locus et vas euz hz in se graue aliqd et grossum visibile z tangibile cuius ipm est susceptiū. sz cū priuarū sit illo tūc dicebāt idem receptaculū esse vacuū. locū em dicebāt idē p rōem qz susceptibilis est illi? nō distinguētes inter locū et vas tanqz idē sit vacuū z plēnū z locus fm subiectū siue substantiā esse at eoz fm rōem definitiūā nō idem esset

Incipere aut oportet p consideratōem accipiētes que dicūt affirmātes esse. et iterū q dicūt affir mātes nō eē. et tertio cōes opiniones de ipsis Ista est scda ps hui? capli in quo pbs ostēdit. quō ordi ne de vacuo determinandū est. Et dē q oportet nos incipere ab illo qd intēdūt alij pbi assignare per nomē vas cui accipiēdo quōqz illi dicūt qz asserūt esse h est qz ponūt vacuū esse. secūdo qz asserūt nō esse vacuū. hoc est qui non ponunt vacuū esse. et tertio iterū colligētes commu nes opiniones que sunt de vacuo et nobis et antiquis

perio quae p dicitur est de loco p d vacuo

Non intelligit d h bitu intellectuali q p

perio p p h m e p m b a p s i t u d p s i t

conclusio tertia est a ad naturalium p qm p p r t u t r e f u d e r i t d e v a c u o z p b a t e a q a d n o m b a r e p q m p p r t a t d h d i v a r i o q u o d h z q u e e u n q s i n e e s t d e t m i n a r e q h a b e t u r e t p u a t e r

plēnū vacuū locū sicut dicitur sub h sicut dicitur

quod ille videntur esse vere et communiter cognite. Alij quidem igitur tentantes monstrare quod non est non quod homines volunt dicere vacuum hoc arguunt sed peccantes dicunt sicut anaxagoras. et qui hoc modo arguunt demonstrant enim quod aliquid est aer litigantes per vires et demonstrantes quod aer est fortis et accipientes in clepsedris.

Hic philosophus ostendit. quod quidam antiqui insufficienter ostenderunt vacuum non esse. quod ostenderunt vacuum non esse in particulari. quod ostenderunt quod dicitur vacuum non esse quod illi dicebant esse vacuum. Et ex hoc voluit affirmare quod nihil est vacuum hoc non sufficit. quod necessarium est videri ostendere vacuum non esse. ita quod nullus locus sit vacuum. sed omnis talis est aliquid corpore repletus. et ideo peccant peccato anaxagore qui cum deberet ostendere nihil esse vacuum conatus est ostendere materiam non esse vacuum. sed potius in se latere habere formam et ideo non eo modo argumentantur quo illi qui dicunt vacuum esse se ferunt contra eos contradictionem particularem ostendentes vasa esse plena quod vacua dicitur esse ab antiquis. Probatur enim quod aer aliquid est et non nihil litigij sui mare riam sumentes per vires. et monstrantes quod aer fortis est in clepsedris quod sunt instrumenta surantia aquas quod clepsedra grecum quod idem est quod furoz et idros est aqua. Et aut instrumentum superius strictum hinc collum cui ore suo quod digito obstrui possit et inferius est larum hinc multa foramina in fundo quod cum infusa est aqua si obstruit superius foramen non egreditur aqua inferius. quod illi dicebant fieri propter vim aeris aqua detinentis. Et erat decepti quod licet verum dicant aerem esse aliquid. non tamen propter vim aeris aqua stat in vase. sed ideo. quod nihil est vacuum. et ideo oportet superficies corporum esse distinctas. et ideo aqua nullo modo separatur ab aeris superficie nisi aer ipsam de instrumento cadente sequi possit. et alius aer sequi possit ipsum et hoc est quod foramen superius aperit et hoc est vnum principiorum quo vnum qui faciunt ingenia. sunt enim multa vasa et cithones per illud principium. Et illi qui volunt leuare magna pondera suo instrumento faciunt primo inseparabiles superficies corporum quod leuare voluit et instrumentum et tunc leuant vnum per aliud. Et ponit hic ista ratio ut ostendat quod illi qui probant non esse vacuum non probant ipsum non esse nisi particulariter quod dicitur quod non est vacuum. quod vasa quod videntur esse vacua sunt aere plena. et ideo necessarium est tractari iste in quo probabit vacuum videri non esse.

Homines autem volunt vacuum esse spatium in quo nullum corpus sensibile opinantes autem omne quod est esse corpus dicitur omnino in quo nihil est hoc esse vacuum. vnum plenum aere vacuum est. Igitur hoc non oportet monstrare quod est aliquid aer. Sed quod non est aliter spatium a corpore neque sepabile neque sit actu quod distinguat omne corpus. ut si non continuum sicut dicitur democritus et leucippus et alij multi philosophorum. Aut et si aliquid extra omne corpus est cum sit continuum. Hi quidem igitur non secundum positionem ad problema contradicunt.

Hic philosophus ponit opinionem aliorum dicentium particulariter vacuum esse. quod dicitur quod vacuum est spatium in quo nullum corpus grossum sensibile est ad visum et tactum opinatur ei quod omne

quod est sit corpus grossum et sensibile quod resistit tactui et terminat visum. et dicitur quod in quo nullum corpus tale est quod hoc est vacuum. Cum autem illi qui negant esse vacuum voluit contra dicere illis qui dicunt vacuum esse aliud. non oportet probare quod aer sit aliquid. Sed oportet adducere rationes ad hoc quod nullum sit spatium vacuum separatum a corpore siue infra celum siue extra. Nec etiam quod spatium vacuum infra corpora sit actu. igitur probare eos quod tale vacuum non sit quod capiat totum mundum et quod nullum corpus sit vere continuum. sed interceptum multis vacuis sicut dicitur democritus et leucippus et alij physiologorum aut omnes probare et ostendere si vacuum sit aliquid quod sit extra omne corpus separatum extra celum cum sit spatium continuum in se et extra celum existens. sicut dicitur pythagoras. per igitur qui illi non secundum hypothese ad problemata dicitur quod particulariter demonstrat non esse vacuum cum videri contradicere deberent.

Sed affirmantes esse magis dicunt vnum quidem quod motus secundum locum non erit. Nec autem est loci mutatio et augmentum. Non enim videbitur vti quod motus esse nisi sit vacuum. Plenum enim impossibile est recipere. Si vero recipiat et sunt duo in eodem contingit vti quod et quelibet simul esse corpora disferentia enim propter quam non erit vti quod dicitur est non erit dicere. Si autem hoc contingit et paruisimum accipiet maximum. Ultra namque quia quod dam magni sunt. Quare si multa equalia contingeret in eodem esse et multa inequalia.

Hic philosophus ostendit. quod illi qui affirmabant esse vacuum dicitur magis esse verum. et inter alia convenienti esse videtur. hoc est. quod motus secundum locum non erit si vacuum esse non ponatur motus aut secundum locum quod destruit non positio vacuum elocum mutatio et augmentum et decrementum. quod id quod auget in unum locum crescendo in locum maiorem. et id quod diminuit decrevit in locum minorem. Non enim videbitur loci mutatio esse quod motus fieri nisi sit vacuum. id enim quod quocumque modo mutat locum aut mouet ad plenum. aut vacuum. neutrum autem horum dicitur esse. Non ad vacuum. quod sic habet oppositum quod sit vacuum esse quod falsum est. Non ad plenum moueri potest. quod plenum nihil amplius recipere potest. si vero recipiat tunc erit duo corpora in eodem loco quod esse non potest. quod infra ostendit. quod si duo corpora sint in eodem loco. quod contingit etiam quilibet corpora esse in eodem loco et quilibet corpora erit vnum corpus. Non enim potest aliquis dicere diam quare quilibet corpora non possunt esse in eodem loco. sic cedat duo corpora posse esse in eodem loco. et hoc contingat tunc se quoniam multa inconuenientia. quod tunc maximum corpus potest esse in minimo loco. Ultra enim quia potest esse in loco paruo et multa quia sunt equalia magno. Et maximum potest esse in loco minimo. conuenit etiam inequalia esse in loco vno et eodem. duo autem equalia equantur vni inequali quod duplicatum est ad vnum. ergo et illud potest esse in loco subtriplo sibi. Hellissus quidem igitur et demonstrat. quod omne imobile ex his. si enim mouebit aliquid necesse est vacuum dicitur vacuum aut non est eorum que sunt. Vno quidem igitur modo ex his demonstrat quod aliquid est vacuum. Hic philosophus ostendit quod hec omnia inconuenientia putabat sed hellissus si ponere ens moueri. et ideo dicitur ens esse vnum mobile quod ipse processit ista contradictione. si morus localis vacuum est. sed in illo argumento ex opposito patet ad oppositum.

ne probat quod antiqui insufficiens ostendit vacuum non esse

omne grave non dicitur cadere deorsum aqua tenuis in clepsedra est gravis non cadit deorsum tendit deorsum et per quod mole de aqua in clepsedra formam superius obstruere non possunt quod omne grave non dicitur nec posse nec tendit deorsum sed aqua in clepsedra dicitur posse tendere deorsum

ponit opinionem antiquorum dicitur in particulari vacuum non esse

prohibetur

anecedentis. sic scz qz si motus localis est. vacuum est. sz vacuum no est. igitur motus localis no e. Et sic ipse z plures alij vacuum esse demonstrant ex dicta roe de motu qui no pt esse ad plenu sed ad vacuu.

Alio vero mo. qz videntur quida quedam cocum / tia et calcantia vt z vinu dicunt cu vtribo recipe re dola tanqz in ea que sunt vacua cocunte den sato corpore: Amplius aut et augmentu videt omibus fieri p vacuu alimentu quidem corpus esse. duo aut corpora impossibile sil esse. Testimo nium aut et quod est de cinere faciunt qd recipit tantu aque quasi vas vacuu esset

Hic phs ostedit quo antiq pbabant vacuu ee coz / poribz imbibitu duabz roibz z experimento quaz pma e. Condensatio est igitur vacuu e corporibz imbibitu. Ans pbaf. qz in p densatõe corpa ingrediunt in se invicẽ et in rarefactõe elabunt a se invicẽz pna pz. qz pres sic in gres dices vel recipiunt in plenu aut in vacuu. no in plenu vt patuit. g in vacuu. Dicit em qda q sunt quedam res que qn et ipis impleta sunt vasa vsqz ad summum adhuc vident coeuntia et calcata in minora spacia va cu q intra se hnt. sicut dicit fieri de vino. Cu em dola plena sunt adhuc recipiunt vtres puos et tenues et pci / pue recipiunt corpa tenua paulatim immissa sicut cache nas aut nummos. ita q expri est q vas puu plenu vi no vsqz ad summu adhuc recipit nummos pue pculsu re et tenuis cui? cam dixerit illi ee. q corpa illa intrant in spacia vacua q sunt intra vinu postqz vinu fuerit im / pressum et p densatu p corpa q imittit in ipm. Scda ro e. augmentatio est. igitur necesse est vacuu esse. Ans e no tum ad sensum. pna pz. qz augmentatio fit p appositõe nutriti qd est coz. sz nutrimentu appositu aut susci pitur in plenu aut in vacuu. no in plenu. g in vacuu. et pns vacuu est. Experimẽto p3 de vase cineribz im / plecto. Na vas cineribz plenu em recipit aque quasi vas vacuu sine cineribz. Cui? cam dicitur ee vacuu qd sepat inter pticulas cineris et hoc qd dẽvez e de cinere. z meli? inuenti in farina z quanto fuerit farina subtilior tanto plus recipit aque ita q aliqui plus aque recipit qz vas vacuu cape pt Cooperat at ad h siccitas farine z cinerz

Esse aut affirmant et pythagorici vacuu et in / gredi ipm a celo ex infinito spiritu tanqz respira ti. et hoc esse vacuu qd determinat naturas tan qz sit vacuu sepatio quedã coz q sunt psequẽter et determinatio et hoc esse primum in numeris. Vacuu em determinare natura ipoz. Ex quibz quidem alij dicunt esse. alij vero no dicunt. fere tot et huiusmodi sunt.

Hic phs ponit opinionẽ phoz innaturali loquentiu Et dicunt innaturali locuti ppter duo. qz non pcedebant ex naturalibz rationibz sicut alij phivacuu poneres. Fuit aut istoz scz pythagoricoz dicentiu infinitu vacuu ee. et extra celu z mundu ee. et celu dixerunt magnu aial ee qd spiritu suo anhelando et respirando in seipm at / trahit vacuu ex infinito vacuo qd est extra elementu. et illud vacuu sic inspiratu sepat naturas rez in mudo di stinctaz ab invicẽ tanqz vacuu sit id qd sepat ea q sunt

ad invicẽ. z q sunt psequẽter z dicit hoc determinans pnu esse in numeris faciens discretõem. et p numeros determinat alia. qz numeri fm eos pncipia erũt rez. sen sibilu z coz ro fuit. qz id qd distinguit et dividit vacuo aut dividit vacuo aut pleno. no pleno. qz hoc est primum in oem loci sui dimensõe. g discõtinuat vacuo et distin guitur. Nec igit sunt fere ex qbz phi dixerunt ipm ee im bibitu in cozporibz naturalibz porosifis. z p ipm fieri ras / refactões z p densatõem sicut dixit ptes z hmoi roes no sunt habite supra. Et ppter ipm dixit aristoteles qz fere tot et hmoi roes sunt quot et quales posite sunt ex qbz alij pbant ee vacuu z alij improbat ipm esse.

Incidunt dubia quo

ruz pnu e. qre cinis aut farina aliqui plus capit aque qz vas vacuu. Solo ppter tres causas. quaz pma e co / miscibilitas. qz subtilis e cinis et pncipue farina z comi setur aque et terminat ea et aqua pnter farina er efficit vt ruz retentiu alterius. Scda ca est cineris et farine porositas. qz aqua retinet in poris cineris z farine. qz fa rina hz poros obliquos ex qbz no pt effluere aqua. et io magis pntuat p aqua et aqua evaporate pntue ma net indurata. Cinis aut magis hz poros amplog z res ctos. z io sorbet aqua fortiter sz no bn retinet. z io aqua effluente et evaporante discõtinuat cinis Tercia ca est corruptio aque fm ptem a siccitate cineris. qz qn diuis ditur in pres et miscetur aqua tuc in pre corrumpit. cuius signu infallibile est. qz qn postea expmitur no tan ta est quanta fuit qn infundebar et minus est qz pus. z hoc pncipue evenit in farina. qz in illis poris trassusis res tinetur ita qz forte nulla aqua expmi possit. quando be ne fuerit admixta farine.

Secundu dubium est

An impossibile sit duo corpa esse in eodẽ loco. Et videt pmo q no possunt duo corpa ee in eodẽ loco p potentiaz diuina. Na situs est de rone loci. sed si duo corpa sunt in eodẽ loco manebunt quata. qz sunt corpa. z pns non pt situs ab eis sepati. Scdo. deus no pt separe pro / pria passione a suo subiecto. situs aut de pdicamẽto po sitionis est pna passio corpis. igitur non pt a corpe sepa ri. Tercio. si duo corpa essent in eodẽ loco. tunc esset penetratio dimensionu. illa aut impossibilis est. igitur duo corpa no pnt esse in eodẽ loco. Quarto. in ferro ignito sil est ferru et ignis et sunt duo corpa. igitur st duo corpa sil in eodẽ loco. Confirmat. si duo corpa pnt ee in eodẽ loco. igitur totu vnuersum pt ee in vno grano nulli. qz qua roe duo corpa sunt in eodẽ loco. eadẽ roe z mille milia. et sic deinceps. Quinto si duo corpa pnt esse in eodẽ loco. tunc idem accis numero est in diuersis sub / iectis. qz locus causat vbi. igitur idem loc? causat idẽ vbi ergo si duo corpa sunt in vno loco tunc etiã erit vnum vbi in diuersis cozporibz. Solutio duobz modis est aliqd impossibile. vno mo simplr. qz scz p nullam poten tiam fieri potest. et sic illud dicit impossibile quod im plicat p tradicõem. sed quod p tradicõem implicat p nullam potentia fieri potest etiã si sit diuina. quia illud

Prima opinio
2a
3a
Quale rone volu recipi
De aqua q vas vacuu
Prima
Secunda
Tercia
Iste hnt rationes pnu
simul opant? sz pcor
arrestate ad opant?

Quo corpa id p
simul et simul in
loco esse
Quis aliquid est
impossibile

Scda qz equet de vno loquebant
ponunt s. Symptom rone virtuali
vnu esse

Illud quod non est quod non est loco...
sive sive intelligente sive non quod non
est loco non est

Utrum vacuum non est desimilabile desimilabile dicens
quod si res est non desimilabile desimilabile dicens
quod non est

Physicorum

Aristotelis

Unum corpus esse in diversis locis. Quidam patet, quia
tale corpus erit idem et non idem. Et si idem cor-
pus in quodam supponitur, et si est in diversis locis tunc
hoc idem corpus erit duo corpora, quia locus circumscri-
bitur locatum gratia quantitatis quia non quanta non sunt
in loco circumscriptione ergo ubi quodam diversis loca sunt
diverse quantitates corporum locorum. Si quantitas oritur ex parte
materie, igitur ubi sunt diversis loca ibi est alia et alia ma-
teria sed materia est principium individuationis, igitur
ubi est alia materia ibi est aliud corpus individualiter.
ter, si ergo idem corpus est in diversis locis erit idem cor-
pus et non idem quod implicat contradictionem.
Ad obiectum in oppositum dicitur est, quod dupliciter est ali-
quid in loco, uno modo localiter, et circumscriptione, et sic cor-
pus christi est in celo empereo solium. Alio modo aliud est
in loco sacramentaliter, et sic est in pluribus locis. Com-
parat enim sic ad locum non per se sed per accessum ratione spiritus
sacramentalium, et illud contingit ex hoc, quod corpus christi sit
in loco per perversionem panis in ipsum, quod ergo plures par-
tes panis convertuntur in idem corpus christi, id est christus
est in diversis locis sacramentaliter. Et esset sic si cer-
tum ligna transubstantiantur in unum lapideum id est las-
pis esset in diversis locis lignorum.

Quartum dubium est

An positio pythagore possit aliquo modo sustineri. So-
licum similitudine, quod extra celum est infinitus spiritus, id est
qui suo flatu, id est sua operatione distinguit res ab invicem
vacuo, id est negat quod negat dicitur vacuum, quod non est ens reale. Et
sicut per itelligi similes vulgares, quod vulgares distinguunt res
ab invicem per vacuum id est per aerem medium que ipsi dicunt
vacuum, sed proprie loquendo non est vera. Aristoteles in de ista
opinionem nihil persequitur, eo quod oino equivoce vsi sunt no-
mine vacui et extra rationem et vsum loquendi philosophorum.

Ad quale autem se habeat oportet accipere quod
significet nomen, videtur autem vacuum locus esse in
quo nihil est, huius autem causa est, quod omne quod
est corpus opinatur esse. Omne autem corpus in lo-
co est, vacuum autem in quo nullum corpus est, quod re-
solvitur non est corpus nihil esse hic. Corpus autem
iterum opinantur esse tangibile. Quomodo autem quod ha-
bet gravitatem aut levitatem. Accidit igitur ex syl-
logismo hoc esse vacuum in quo nihil est grave
aliquid aut leve. Hec quidem igitur ex syllogis-
mo sicut prius diximus accidit. Sed inconveniens est si punctum vacuum sit. Oportet enim locum
esse in quo loco corporis sit spacium tangibile.

Istud est secundum capitulum huius tractatus in quo philosophus inquit
descriptions vacui, et excludit rationes phantasmium vacuum esse
et sim hoc prius capitulum in duas dividit partes, scilicet ibi, neque
vna autem. Quartum igitur ad primam partem dicitur philosophus, quod per affirm-
mativam aut negativam de vacuo non potest declarari nisi prius
accipiat, quod nomen ipsius vacui, cum iam id quod quirit per questionem
nem an res est an non est, debeat determinari, oportet quod
accipiat nomen definitio, et postea in quibus, ut hoc sit genus
eius quod ponitur esse genus, et hec differentia quod dicitur in
vnde dicitur quod hoc ita esse invenitur in alio genere
tunc scilicet quod res non est, Describit autem vacuum tribus descri-

ptionibus. Quia prima est vacuum locus in quo nihil est
accipiendo locum non per superficiem corporis continentis, aut spa-
cio quod est inter superficies continentis suppositum, sed per capacita-
te cuiuslibet rei quodlibet modo dicitur. Et hec descriptio val-
de cois non ponens vacuum aliquam esse naturam determinatam
Causa huius, quod opinantur quod ens est corpus, et quod ens corpus
est in loco, et sic vacuum dicitur esse in quo nullum corpus est, et id va-
cui est id quod nihil est, quod ubi non est corpus, ibi nihil dicitur esse. Pres-
terea ens corpus dicitur habere gravitatem et levitatem et ceteras
diversas tangibiles quantitates igitur sequitur quod in quo nullum est tangibile cor-
pus quod ibi sit vacuum, habet igitur ex syllogismo accidit quod syllo-
gismus quod ens positio antiquorum de vacuum descriptio. Sed antequam
ponant alie descriptioes ista reprobat dices, quod sic acci-
dit eis inconveniens, quod non ponit vacuum aliquam naturam
determinatam, sed negat nonnulli definiunt ipsum dices habere esse
vacuum in quo nihil est, sequitur enim eos quod punctum est vacuum, quod ip-
sum est in quo nihil est, habet enim inconveniens est cum vacuum sit spacium
quod dicitur et sicut locus quod dicitur, spacium autem est divisibile est, si igitur
punctum sit vacuum erit spacium divisibile in puncto et ita divi-
sibile est in indivisibile quod est inconveniens, igitur locus est vacuum non
debet sic determinari sed quod vacuum est in quo nihil est et locus sit
id quod capax est alicuius quocumque modo

Sic igitur videtur dici vacuum uno quodem modo non
plenu sensibili corpe secundum actum. Sensibile autem secundum
tactum est gravitatem habens aut levitatem. Unde si sic du-
bitabit aliquis quod videtur dicat, si habeat hoc spacium
colorem aut sonum, utrum vacuum an non. Aut manifestum
est, si quodem accipiat corpus quod tangit vacuum
esse, si vero non minime.

Hic philosophus ponit secundam definitionem vacui dicens, quod vacuum
est spacium non plenu sensibili corpe secundum tactum. Et hac repro-
bat philosophus, quod sic definit vacuum a negatione dei genere spacium et non
a negatione vel simpliciter, corpus enim sensibile secundum tactum est id quod
habet gravitatem vel levitatem. Unde etiam aliquis dubitare possit
in hac antiquorum descriptione quod debeat dici, tali hypotesi
facta quod spacium sit plenu colore vel sono, utrum sit vacuum dis-
cendunt, aut non. Manifestum est enim si dicatur nihil esse plenu nisi
si quod gravi vel levi corpe plenu est quod spacium illud est vacuum
Si autem illud non dicatur plenu sed et alia que plena sunt generum
quod tunc istud spacium minime dicitur esse vacuum. Et descriptio
betur vacuum sicut nunc dicitur accidit quod celum totum est vacuum
quod non est plenu corpe sensibili habente gravitatem vel levitatem.

Alio autem modo in quo non est hoc aliud neque suba
aliquo corporea. Unde quidam dicunt vacuum esse corpus
materiam quod quod est locum dicentes id est hoc et non bene.
Materia quod est enim non est separabilis a tribus. Vacuum
autem quod sunt sicut separabile. Quomodo autem de loco determi-
natum est et vacuum locum necesse est esse si est punctum
corpe. Locum autem quod est et quod non est dicitur est. Mani-
festum est quomodo sic quod vacuum non est neque separatum neque
inseparabile, vacuum enim non corpus sed corporis
spacium volunt esse.

Hic ponit tertiam definitionem vacui que est ipsorum plato-
nicorum dicens, quod vacuum est in quo non est hoc aliud, hoc est
suba corporea perfecta per formam subalem in qua ratione mor-
dicunt quidam platonici corpus materiam esse vacuum antequam ha-
beat formam, et hoc innuit plato in timeo, ubi dicitur quod mate-
ria est forma in gremio, hoc enim verissime dixerunt esse locum

Secunda definitio est
vacui

Reprobat quod est
intra vacuum

Quomodo per se
est definitio
vacui

Reprobat illud definitio

Tertio definitio
est

Libër

Quartus

q; locū z materiā idē esse dixerūt sicut dictum est sup̄ de
 hesiodo. nō tñ bñ in hoc dixerūt. Et phs definitōnem
 istā rep̄ob̄at dicens. q; materia nō sep̄abilis est vlt̄ a re
 bus. ita q; ip̄a sit p̄ se sola vel ab oī forma separata z nu
 da. s; vacuū ab antiq̄s phis ponit sicut sep̄abile a corpe
 qd̄ aliqñ est in ip̄o. igit̄ materia nō p̄t dici vacuū. Et
 p̄tra oēs istas definitōes vacui est id qd̄ de loco sup̄ius
 determinatū est. et vacuū locū necesse est esse. s; corpe
 puatū. Etia sup̄a dictū ē in tractatu p̄cedēti qualiter
 locus est et qualiter nō est. Manifestū ē qm̄ vacuū
 hoc mō nō est sicut dicunt ip̄m eē spaciū extra corpe s; se
 paratū ab ip̄is aut in ip̄is corporib; ibibitū sicut dicunt
 dicētes poros raroz corporoz eē vacuū et intra corporuz
 naturā p̄tentiū. Ambe aut̄ iste secrete volunt q; vacuū
 sit nō corpus s; corporis spaciū hoc est hñs dimensiones
 corporis in q̄b; recipit corpus tres corporis dimēiones. cū
 em̄ supra ostensum est. q; locus est superficies p̄tens et
 p̄tens corpus qd̄ nō est aliqd̄ locati. et q; locus nō ē
 ip̄e dimēiones spaci; q; sunt intra superficies corporis p̄tēti.
 et qd̄ est intra superficies corporis p̄tētis nō est spaciū
 aliqua; dimēionū nisi dimēionū illaz. q; sunt corporis
 p̄tēti in loco. Et q̄bus manifestum est. q; vacuū nō
 est etiā dimēiones spaci; separati z q; nō sunt ibi aliqd̄ di
 mēiones sepeate a corporis in loco p̄tēti dimēionib;.

¶ Unde et vacuū videt̄ aliqd̄ esse q; z locus.
 et propter hoc acceptū est. Prouenit em̄ motus
 q; est fm̄ locū z locū dicentib; esse aliqd̄ p̄ter cor
 pora incidentia z his qui vacuū. Causam autē
 motus opinant̄ esse vacuū sic. sicut in quo mo
 uetur. hoc aut̄ erit quale. locū qd̄ dicunt esse

Hic phs ostēdit q; vacuū d̄ aliqd̄ eoz quoz est loc^o
 q; ponit locatoz esse receptaculū. et p̄ter hāc cām ac
 ceptū est. et ab antiq̄s sup̄positū vacuū esse. Et iō vnam
 rōnem hñt dicentes vacuū esse. et illi q; dicunt locū esse
 spaciū qd̄ dā separati. dicentib; em̄ esse loci mutatoz ali
 qd̄. et aliqd̄ esse locū puenit etiā fm̄ suā rōem aliqd̄ esse
 vacuū p̄ter formā corporoz et separati a corporib; q; per
 motū incidunt in ip̄m. Hic em̄ dicunt q; vacuū est aliqd̄
 et opinant̄ q; vacuū est cā motus localis hoc mō sicut
 id d̄ esse cā in quo et in qd̄ fit motus localis. hoc em̄ est
 tale aliqd̄ quale dicunt esse locū. erit em̄ receptaculi spa
 cium in quo locat̄ fm̄ eos dimēio corporis moti. hoc aut̄
 etiā dicunt vacuū. Ratio aut̄ hoz fuit. q; cū nō p̄t mot^o
 corporis esse ad plēnū. eo q; duo corpa nō p̄t eē in eodē
 loco. oportet vt eis videt̄ q; sit aliqd̄ vacuū qd̄ fm̄ suas
 dimēiones est receptiū dimēionū corporis moti.

¶ Neq; vna aut̄ necessitas est si mot^o est esse
 vacuū. Om̄ino qd̄ igitur om̄is motōnis neq;
 q; vnde z mellissum latuit alterari nāq; p̄tingit
 plēnū. Sed neq; fm̄ motū locū. Siml̄ em̄ sub
 ingredi ad inuicē cōtingit si nullū spaciū sep̄abi
 le sit p̄ter corpora mota. et hoc manifestū ē etiā
 in continuo; reuolutōib;. sicut in his que sunt
 humidorum.

Ista est scda ps huius capituli in qua phs excludit
 vacuū esse. et hoc dupl̄. p̄mo hoc facit de vacuo separato
 a corporib;. scdo de vacuo imbibito corporib;. ibi. cōtin
 git aut̄ densari. Quāspū igit̄ ad p̄mū d̄ phs. q; ratio

nes q̄bus. pbabant vacuū esse. nō esse efficaces. Et sol
 uit p̄mo p̄ncipalē eoz rōem q; fuit. motus est. igitur va
 cuū est. et hoc sic. q; aut accipiunt q; mot^o in genere cau
 satur avacuo. aut in sp̄e motus q; est fm̄ locū. sed neutz
 illoz dōm̄ est. igit̄ ratio illoz est insufficiens. Dimoz p
 batur q; nō in genere. q; non est necesse q; ideo oīs mo
 tus excludat̄ nō ponendo vacuū. q; potest aliqd̄ plēnuz
 alterari. ergo ad minus alteratio q; est mot^o potest fieri
 sine vacuo. Nō in sp̄e cū nō excludit om̄is motus loca
 lis. q; fieri potest q; corpus vñ subingredit̄ in aliud. p
 hoc q; illud cedit sibi p̄ motū locale p̄ modū inspissatō
 nis siue p̄densatōnis. et istud satis manifestū est in cor
 poribus q; p̄tinua sunt cū fm̄ pres reuoluunt sicut aer z
 aqua q; sunt de numero humidoz. hoz em̄ pres monēt̄
 tur sup̄ alias z alie cedunt alijs p̄ter hoc q; aliqd̄ spaciū
 vacuū in eis ponat̄. q; humida corpa cū sint male
 terminabilia nō p̄t in se habere hñōi spacia separata. et
 sicut est de motu p̄tū ipoz. ita est de motu corporoz. que
 mouent̄ in ip̄is. talia em̄ corpora cedunt sibi et cōp̄m̄
 tur densata in minozē locū. et ampliant̄ rarefacta in lo
 cum maiozē p̄ter hoc q; aliqd̄ ip̄is addat̄ aut auferatur
 fm̄ materiam.

¶ Cōtingit aut̄ densari nō in vacuū. sed prop
 ter quod ea q; insunt elabunt̄ vt aqua collisa ac
 re qui inest z augmētari nō solū ingrediente ali
 quo est et alteratōne vt si ex aqua fiat aer

Hic phs soluit rōnes ponentiū vacuū esse corpo
 ribus imbibitū et p̄mo soluit eā q; est de p̄densatōne dis
 cens. q; p̄tingit densari huiusmodi corpa nō in vacuū
 quod extra se vel intra se habent. sed p̄ter id q; ea que
 sunt in ip̄is elapsa elabunt̄ ab eis ac dissoluunt sicut aer
 q; p̄tinet aliquādo retentis in aqua spacijs. et egreditur
 ab ip̄a et tunc aqua vel alia corpa immissa resident in lo
 cis aens sicut dictū fuit de nummis aut cathemis im
 missis in dolio aque vel vini. Non solū aut̄ fit hoc ingre
 diente alio in aquam et diuidente ip̄am aut implēte sed
 etiam ex sola alteratōne qualitatū p̄maz. que transmutat̄
 tant substantiā aque. sicut quando ex aqua fit aer. tunc
 em̄ sine ad ditōne substantie accipiunt pres quantitatem
 maiozē z replent maiozē locū q; pus. et ecōuerso cōden
 santur p̄ter hoc q; aliqd̄ ip̄is addat̄ et p̄trahūt in mi
 nozem locum quādo ex aere fit aqua z accipiunt quan
 titatem minozem.

¶ Om̄ino aut̄ et que est de augmento ratio z
 in cinerē diffuse aque ip̄a seip̄am ipedit. aut em̄
 nō auget̄ quodlibet. aut nō corpe aut cōtingit
 duo corpora in eodē esse. Dubitatōem igit̄ vo
 lunt cōmune solucere. sed nō demonstrat̄ vacuū
 quō est. Aut oē eē corpus necesse est vacuū. si pe
 nitus augetur. et auget̄ p̄ vacuū. Eadē aut̄ z in
 cinerē ratio est. Qd̄dem igitur et ex quibus de
 monstrant̄ vacuū soluere facile sit manifestū est

Hic phs soluit rōnem de augmento et de etpe
 rimento dicens. q; vniuersaliter ratio quā inducunt de
 augmento z de experimento aque diffuse destruit seip̄
 sam in hoc q; pbat̄ esse augmentum q; questio de aug
 mento tali ratioe posita ita manet postea sicut pus b

prop bar tevhā d̄ p̄m
 hñc vacuū

Definitio vacui
 vacuū est locū nō replē
 q; corpe ap̄tū natū
 nō replēti

Quāquid ē receptū
 corpe hoc est p̄ vacuū
 hñc vacuū est p̄m
 corpe est p̄m q; vacuū
 est in p̄m hñc vacuū

Ratio
 in qua

sc̄ p̄m ip̄i rōnes p̄
 hñc vacuū esse

Moz p̄
 hñc vacuū

hñc vacuū

hñc vacuū

hñc vacuū

at taliter videri potest. Detur enim quod corpus augetur per vacuum sicut ipsi dicunt. tunc sequitur unum trium inconuenientium scilicet vel corpus non augetur in quolibet parte et sic oportet quod vacuum sit in qualibet parte et sic corpus est ipsa vacuitas sicut augetur non per corpus augens sed per incorporeum hoc autem inconueniens est quod corpus non accipit additionem per incorporeum sicut augetur per corpus et sic duo corpora erunt in eodem loco secundum eos. ergo relinquunt quod questio de augmento non est soluta per vacuum. quod adhuc queritur qualiter fiat augmentatio etiam si ponatur esse vacuum. non ergo probatur esse vacuum per augmentum. sed potius dubitatio nobis et ipsis communem volunt soluere per vacuum positum. et tamen soluere eandem non potest. quod cum augmentum proprie animatoz est et non elementoz. et ad hanc scientiam non prinet soluere hanc questionem scilicet ipsa venit soluenda in libro perigeneseos. et etiam in libro de anima. Eadem autem ratio ponitur de aqua in cinere infusa quo ad hoc quod per ipsam non probantur vacui esse. Si enim aqua tanta intrat in cinere quanta in vase sine cinere intrat. oportet secundum eos quod non tamen vacuum sit inter priculas cineris. scilicet oportet quod ibi sit cinis vacuum et sit ipsa vacuitas quod est inconueniens. quod secundum hoc nihil esset de cinere in vase. Solueda autem est questio de cinere sicut soluta est supra. Manifestum est igitur ex dictis. quod facile est soluere rationes illas ex quibus intendebatur demonstrare esse vacuum quoniam per ipsas vacuum esse non probant.

Quonia autem non est vacuum sic diuisum sicut quidam dicunt dicemus itez. Si enim est uniuersum quod loci mutatio aliquid simplicium corporum natura. ut ignis quidem sursum. terre autem deorsum. et ad medium manifestum est quod non vacuum erit causa loci mutationis. Cuius igitur causa erit vacuum. Videtur autem causa esse motus secundum locum huius autem causa non est.

Et studium tertiū capitulum in quo probatur ostendit contra antiquos vacuum non esse spacium separatum necessario ex parte motus localis ita scilicet quod vacuum sit eius causa sex rationibus. Quarum prima est. quod corpora aliunde habent quod mouentur localiter. igitur non oportet vacuum ponere propter motum localem. Antecedens patet. quod secundum suam naturam corpora naturalia ad sua loca mouentur. ita quod in se habent naturale principium mouendi et descedi et extra sua loca naturalia mouentur per violentiam. Vel sic corpora simplicia que mouentur a sua natura mouentur. sicut ignis quidem naturalis mutatio loci est moueri sursum. terre autem deorsum et ad medium. tunc manifestum est. quod vacuum non potest esse causa loci mutationis quoniam ostensum est supra in tractatu de loco. quod locum naturalitatem habet ad locatum. et ideo habet potentiam trahentem ad se locatum in ipso quando mouetur ad ipsum. tale conaturalitate et potentiam non habet quod ostendere in vacuo. cum vacuum non sit nisi dimensiones que sunt unius rationis vbiusque et nusquam est in ipsis natura superioris et medij natura.

Amplius si est aliquid velut locum prout corpus. non enim iam in omni. Eadem autem ratio et ad locum esse aliquid opinantes separatum in quod fertur quod fertur. Quod enim mouebit positum aut manebit et de sursum et deorsum. et de vacuo uenit eadem ratio merito. vacuum enim locum faciunt esse dicentes

Et quod iam inerit aut in loco aut in vacuo. non enim accidit cum totum positum sit sicut in separato loco et sufferente corpe. Pars enim nisi scorum ponatur non erit in loco sed in toto. Amplius si non est locus vacuum non erit.

Dicimus ponit secundam rationem. si aliquid supponatur esse vacuum ut locus quod habeat potentiam tractiuam locati per modum dictum de loco. et dicatur vacuum esse locus corpe prout tuus. cum sit vacuum a corpore separatum. tunc oportet quod corpus positum in ipso moueatur alicubi in ipso. hoc est in aliqua parte spacij eius quod dicitur esse vacuum. quod dictum est. quod motus corporum simplicium non est nisi ad unam partem spacij. et sic ista ratio quod inducit est comuniter contra ponentes vacuum esse spacium separatum. et contra ponentes locum esse dimensiones spacij separati in quod mouetur id quod fertur. Quis enim spacium cum illud quod dicitur esse vacuum vel locus ponatur habere potentiam tractiuam corporis. tamen cum spacium illud non sit nisi quantitas que unius rationis est secundum omnem sui partem. oportet quod potentia tractiua sit per unum modum et unam rationem in omnibus partibus spacij illius. et hoc supponendo queritur. quomodo moueatur id quod ponitur in ipso. aut quomodo manebit aut enim ad omnem partem mouebit aut ad nullam. et similiter in omni parte ipsius manebit. aut nusquam. Similiter queritur qualiter in ipso est sursum et deorsum. Non enim videtur esse in ipso nisi quod ad nos sicut est in mathematicis dimensionibus sicut dictum est in tractatu de loco. De vacuo autem merito conuenit eadem ratio cum vacuum etiam ponatur esse locus separatus siue prout corpus. Adhuc autem queritur. quomodo corpus inest esse ei. Non enim quando est in ipso secundum unam partem est magis naturale corpori locato quam secundum aliam. Si autem inest ei. tunc queritur. an sit in ipso sicut in loco naturaliter habere naturalitatem ad locatum. aut in spacio vacuo tantum quod dicitur esse corpus receptaculum. Similiter non possunt dicere eam sic dicentes esse vacuum nec modum per quem id quod est in ipso siue in loco siue in vacuo inest ei. aut enim est in ipso se. sicut totum. aut per accidens sicut pars. et dicentes locum esse separatum spacium. et vacuum esse ponentes causam non habent quam reddant ita quod totum sit in illo spacio per se. et per res per accidens. Non enim accidit totale corpus esse per se in aliquo spacio separato permanenti supposito sicut sepe dictum est. ergo nec pars erit in ipso per accidens cum totum non sit in eo per se. pars enim non potest dici esse in spacio illo per se nec accidit quod totum sit in toto spacio illo per se et per dimensiones partium sit per se in partibus spacij. quod pars non est in aliquo loco per se nisi deorsum et diuisa ponatur a toto. sed potius cum totum sit in loco per se. pars est in toto et in loco totius per accidens. si igitur locum sit separatum positum non potest esse eo quod non est causa motus nec quies nec existentia in loco per se vel per accidens. igitur constat quod non sit vacuum. Et potest ratio sententialiter sic sumi. si ponatur vacuum. tunc non erit ratio assignandi causam motus naturalis et quies. quod corpus naturale mouetur ad aliquem locum propter quoniam tamen quam habet cum tali loco. ut grauius deorsum mouentur quod ueniunt in grauitate cum illo loco et ideo corpus discendit ab aliquo loco. quod discouenit cum eo in aliquo. sed ponendo vacuum non erit quoniam tamen aut discouenientia corporum ad inuicem. igitur corpus naturale non mouebitur nec quiescit.

Accidit autem dicentibus esse vacuum tanquam naturam si quidem erit motus prout magis esse. si aliquid

Marginal notes on the left side of the page, including the word 'Quarta' at the top and various smaller annotations and fragments of text.

Handwritten marginal note on the right side of the page.

quis intendat no ptingere moueri nihil si sit vacuum. Sicut em ppter file dicentes terra qdscere sic et in vacuo necesse est quiescere. No em q magis et minus mouebit. fm em q vacuum est no habet differentiam

Hic ostendit phus q no tantu ex rationibz inductis ex motu ostedit no esse vacuu sed etia insup ostedit ex ipis q ex ca ex qua dixerunt esse vacuu sepatu auctores vacui debent magis dicere cotrariu hoc est esse ple num id in quo est motus fm locum. Et sic potest sumi tertia ratio si est vacuu tunc nihil ptingit moueri neq naturalr neq violente. sed hoc est incoueniens. Sicut patz a sili sumpro ex causa qua qda antiquoz ponebat de quiete terre. dixerit et. qda phi terra qdscere ppter hoc. q vndiq equaliter attrahit a circulerentia orbis. z no ex hoc. q habeat p naturalitate ad mediu locu. sz potius ex hoc q circulerentia orbis sit in circuitu eiusdem dispositiois cui p uerit equaliter distat a terra p circuitum. z ideo attrahit terra vndiq equaliter. z sic stat in medio quasi suspensa p circularem attractum circumferentia. a sili igit dicit de eo qd ponit in vacuo. Si em vacuu ponat natura attractiu habere oportz q ab oibus ptrib equaliter attrahat. z sic positu in ipo no est q magis aut minus moueat. eo q vndiq attrahit. qz vritus attractiu no hz differentia fm q est in vacuo. igitur nusq mouebit. sz si est motus puenit dicere non esse vacuum sed plenum.

Deinde qm omnis motus aut violentus fm naturam est. Necesse est aut si qdem sit violentus esse. z cu q est fm natura. violentus qdem em ex tra natura posterior est eo q est fm natura. Quare si no fm natura est vnicuiqz physicoz corpuz motus neqz alioz erit motuu neqz vnus. Auero natura motus quod erit in vacuo cu nec vna sit differentia fm vacuu et infinitu. Scdm qde em q infinitu est nihil erit sursum neqz deorsuz neqz mediu. fm aut q vacuu est nihil differes sursum a deorsum. Sicut em nullius neqz vna est differentia sicut et no entis vacuu aut. cum no sit aliqd puatio videt esse. Natura aut loci mutatio differens est. quare erunt q sunt natura differentia. Si igit non est natura. nusqz z nulla loci mutatio. aut si hec est no est vacuu

Hic phus ponit quarta roem si vacuum poneret spaciu sepatu tunc in eo nullus posset fieri motus. Natur qz si fieret motus aut essz naturalis aut violentus. ne utrum illoz est ddm. igit minor pbat. no naturalis. quia motus naturalis est ad determinata differentia loci. scz sursum aut deorsum. No violentus. qz motus natural no pt fieri in vacuo. igit nec violentus. qna pbat. qz motus violentus est posterior natural. z natural p supponit. sicut id qd est p accis posterior est eo qd est p se. et puatio est posterior habitu. z ex hoc sequit si corpa non habeat natural motu. q no habeat motu violentum. et vterius sequit ex illo q id qd nullu hz motu naturalz q oino nullu hz motu. nec habere pt. igit si pbat q phy

sic corpus natural motus no pot ee. si vacuu sepatu a corz poribz ee ponat. pbatu erit q in tali vacuo no pt ee motus violens. Querit sz. quo in tali vacuo sepatu pt esse morus natural. si dicat ita ee in ipo. cu no sunt in eo dntie loci siue postiois fm q e vacuu z infinitu. Si em ponetur ipm finiri tuc oporteret q finiret ad plenum. z sic plenu eet essentialis terminus vacui. sz hoc est incoueniens. cu oppositu no sit finis oppositi. Adhuc aut vdicu qz poneret finiri vacuu ibi no posset esse motus fm sententia eoz. q dicunt vacuu ee cam motus. z cu vbiqz sit morus dicitur vacuu esse infinitu. fm igit q vacuu e infinitu sic no hz dras q sunt sursum z deorsum vt sup delectatum est in tractatu de infinito. z h mo etia p sideratu no hz mediu sicut nec hz pncipiū fm at q e vacuu sic nihil dnt in poteria tractuua mobilis id qd e sursum. z id qd e deorsum. sicut em nullu simplr no ens hz dras for ma et poteria naturali dntes. sic etia id qd vacuu dicitur sit puatio simplr. no hz dras forma z potentia naturali differetes. qz vacuu cu no sit aliqd videt ee z est puatio Pala at ex oibz phabitis z habedis in libro de celo et mundo q loci mutatio naturalr differes est. Naturalr em differit qd mouet sursum in foza z materia ab eo qd mouet deorsum. igit oportz etia loca ad q sunt isti motus q habeat dram in forma z poteria naturali ad formam illam pnt. sz claz e q inter duo optet vnu pcedere. aut em optet nos pcedere q nulla mutatio naturalis sit ali cui corpi. aut dicere q si morus natural e q tuc vacuum no e. sz pmiu e incoueniens. qz ostesum e supra. q si morus naturalis no e. q tuc nullus morus e. igit oportz pcedere secundu se. q exite motu no e vacuu. Et sic p qz ex motu ppter que dixerit antiq vacuu ee cogunt ad ddm sui dicit d dctoru. sz at ex correlatio habeat no ee motum violentu in vacuo si no sit morus naturalis. tm ppter bonitatem exercitij. pbatif posterioris ex p ptijs non esse motum in vacuo.

Ampli nunc qde piecta mouent piectiuo no tangete aut ppter antiparisthalum sicut qda dicunt. aut ex eo qd pellit pullus aer velociori motu qz latio pulsi fm qua fert in p ptiu locum. In vacuo aut nihil hoz contingit esse. neqz em senti sed aut sicut quod vehitur.

Hic phus ponit qnta roez dices. si ponat vacuu. tuc no pnt piecta moueri. sz h e falsuz vt ad sensuz p rmasioz pbat. qz piecta mouent p mediu. in vacuo at nulluz e mediu. igit in eo no pt ee morus piectoz. minor pbat. qz dr phs octauo huius q ipa mouent ex h q vna pars mouet a piciete q ps vlteri mouet alia pre donec cessz p ipellens. sz posito vacuo no pt vna ps aeris alia mouere. cu tuc no erit aer in medio. Quocuqz em mouent violente. aut mouent sic q moues violente sepa a moto violente. aut ita q no sepa ab ipo. Que at mouent violente motore sepa ab eo qd mouet dicunt expulsa moueri. z fm diuersas opiniones sz diuerse cause illi morus violenti. Quidam em sequetes platonē dixerunt h ee ppter frequentia repulsionis siue pcutientiu. vbi gra man pcuties pcutit aere pmiu motu. in h aere manet ipcutus man z pcutit aere q e iuxta eu. z sic aer pcutit tertiū. et sic fit iteratio pcuttionis donec cessat violētia z tuc cessat morus. z hec e sententia oim stoicoz de his. Sillis at e sententia de ca morus agitare a corda arcus. Alioz at sententia e q pmiu pcuties pcutit aere z ille qz leuis e z no grauis

Tertia ratio est qna

Quarta roe

Motus naturalis est posterior violento

transibit per d. qd est e. Itē si ponat qd aliqd corpus in
 subtilitate differens ab aere. ita qd sit decuplo subtilius
 illud etiā transibit a. in tpe l. sit etiā illud decuplo subtri-
 lius aere corpus notatum p. lram 3. ita qd lra 3. sit etiā
 nota vacui 2 nota pleni qd subtilius est aere. si q. 3. sub-
 tilius pleni in tali pportōe subtilius est aere in quali p-
 portōe se hz ad tps l. ad tps e. stat qd in tpe l. transibit
 a p. pleni signatū p. lram 3. scdo positū et si tanto 3. sub-
 tilius corpus 3. scdo positū qd d. qd est aer quantū exu-
 perat tps e. tps l. tunc ecōuerso in velocitatis pportōe
 transibit a. p. 3. scdo positū qd transeat p. d. in tantū qd tps
 l. breuitate exuperat tps in quo est signū lfe e. Si autē
 omnino nullū sit corp^o mediū qd fecat p. 3. sicut nullū cor-
 pus est in vacuo. tunc adhuc velocus transibit p. 3. va-
 cuum. qd p. 3. pleni. S3 positū erat qd transiret p. vacuū
 in tpe l. et habitū est etiā qd p. 3. pleni transiret in tpe l. qd
 in eqli tpe transibit a. et id qd est pleni et id qd est va-
 cuū. h hoc est impossibile. eo qd tunc eēt pportio pleni
 ad vacuū. et aliquot numeroz ad nihil qd sup iprobab-
 tum est. S3 diceret aliqd qd ista demonstratio fundat sup
 positōem impossibilem et nō naturāle. qd nullū est corpus
 physicū subtilius igne. et iō h dicitur mor^o fieri in vacuo
 in tpe puo minori qd sit in igne. nō tñ p. accipi corp^o phy-
 sicū in natura p. qd sit in equali tpe cū vacuo. et si po-
 natur qd aliqd corpus tāto subtili^o igne qd tpo excedit in
 puitate tps motus p. vacuū illud tps quo est mor^o per
 ignē erit positio falsa et impossibilis. sed impossibili po-
 sitio nō est miz. si illud quod accidit ē falsum et impossibi-
 le. Nec dari p. qd ignis vel aer fm subtilitate sit diuisibi-
 lis in infinitū. qd diuidi in infinitū nō accidit corpi phyfi-
 co. Un licet linea diuidat in infinitū. tamen linea ignea
 aut terrea nō p. diuidi in infinitū 2 p. sequens ipa des-
 monstratio inducta nihil videt pcludere de pposito
 Ad hoc est dōm. qd in veritate fm naturā nō est deue-
 nire ad corpus subtilius igne vr pbat argumentū. men-
 te tamē accipi potest subtilius. et ideo hec positio licz in
 corpe physice p. siderato sit impossibilis. tñ fm qd corpo-
 ris differētie in subtilitate accipiunt mente ē possibilis.
 Eo at mō qd falsum et impossibile ponit accidit falsum
 et impossibile. qd fm intellectū impossibile est in vno et
 eodē tempe motū esse p. vacuū et pleni et illo mō demō-
 stratio inducta pcludit ppositū. et tā aristoteles qd pla-
 ro sepe talibus demonstratōibz ad impossibile dicenti-
 bus vtuntur.

Manifestū est igit. qd si fuerit aliquod tps
 in quo vacui qdlibet ferē accidet hoc impossibi-
 le. In equali em accipiet. 2 quod pleni est trās-
 ire aliquod 2 vacuū. Erū em aliquod analogon
 corpus altez ad alterū. vt tempus ad tempus.
 Sed sicut capitulo est dicere palā accidētis cā
 est. qd motus qdē ad motū omnino pportio est:
 in tempe em est. tempis aut omnis est ad temp^o
 finitis vtriqz vacui aut ad pleni nō est. Scdm
 qdem igit qd differūt p. qd ferunt hec ptingunt.

Hic phus dicit qd manifestū est ex dictis. qd si erit
 aliqd tēpus in quo mouet aliqd p. vacuū tunc hic acci-
 dit impossibile scz qd accipiet aliquid in eodē tempe aut
 equali transire p. pleni et vacuū. qd fm intellectū p. acci-
 pi aliquod corpus analogon hoc est pportioabile altez

rum ad altez sicut tempus ad tps. sed sicut in toto casu
 p. rulo et in summa est dicere hec est causa qd ostensa est
 esse pclusionis incōueniētis qd accidit. qd omnis mor^o ad
 terminū motus pportio est. eo qd ois mor^o est in tempe
 breuiori aut longiori. sed tps ad tps est pportio quan-
 do vtrūqz est finitū et determinatū. vacui autē ad pleni
 nulla est pportio. ideo nō p. motus esse in vacuo. Et
 ideo ptingūt incōueniētia qd dicta sunt fm p. sideratoez
 differētie eoz medioz p. qd est motus. aut potest esse fm
 intellectu et si nō sit in rez natura.

Scdm autē hoz qd ferunt excellentiā hec sunt
 videmus em maiore inclinatioem habentia aut
 grauitatis aut leuitatis. si alia similit. se habēt fi-
 guris citius ferentia p. equale spaciū finitū. 2 fm
 rōnem quā hnt magnitudines ad inuicem. qua-
 re 2 p. vacuū. sed impossibile est ppter quā em cau-
 sam ferē velocius. In plenis qdem em ex nece-
 ssitate. velocius em ex fortitudine maus. Aut
 em figura diuidit aut inclinatioem quā hz qd ferē
 aut p. cietū. eque velocia qd oia erūt hz impossibile.

Ista est scda ps huius capituli in qua phs ostendit
 vacuū nō esse sepatū ex velocitate 2 tarditate motus ex
 pre mobilis fm p. siderando excellentiā quā hnt ad in-
 uicem ea qd ferunt hoc est qd mouent. qd videmus qd ces-
 teris paribz ea qd mouent hnt maiore motū ppter alterā
 duaz causaz. aut ppter ambas sit. qdā em hnt maiorez
 motū ascendendi vel descendendi ppter maiore grauita-
 tem aut leuitatē. qdā em citius ferunt ppter figuraz. qz
 sunt acutiora aut rotundiora alijs hebetibz vel latis. Sā
 igit oia alia se habēt similit. in figuris 2 equalitate spa-
 ciz p. qd ferunt. tunc mouebunt citi^o vel tardius fm rā-
 nem pportōis quā hnt magnitudines mote ad inuicem
 in grauitate 2 leuitate. qd si vacuū est. oportet istā ppor-
 tioē seruare in motu qd est p. vacuū scz qd graui^o
 citius trāseat p. ipm descendēdo. 2 minus graue tardius. sed
 hoc est impossibile. ppter quā em cām mai^o graue citi^o
 moueret p. vacuū qd min^o graue. Causa em qre mai^o gra-
 ue citi^o mouet p. pleni qd min^o graue inuenit ex necessi-
 tate qua graui^o veloci^o diuidit mediū qd minus graue.
 Dicitū em est. qd aut figura diuidit mediū aut potētia
 mouere qd ē grauitas. siue moueat naturalr siue violēte
 sicut p. cietū. hz in vacuo nihil diuidit. qd eqli^o mouent in
 eo graue et leuius 2 acuti^o 2 hebes qd ē impossibile.

Quod qdem igit si vacuū sit accidat p. rariuz
 qd ppter qd pbant esse vacuū. manifestū ex dic-
 tis est. Hi qdem igit opinant^o vacuū cē. Si qdē
 erit fm locū mot^o discretū fm se. hoc autē idē est
 ei qd est dicere locū esse aliquod sepatū. sed hoc
 quod sit. impossibile esse dictū est pus.

Hic phus ostendit. qd si sit vacuū. tunc p. rariū acci-
 dit eis dicere p. qd pbat dicere vacuū cē manifestū
 est ex dictis. qd accidit dicere nō cē motū si vacuū sit. cū
 illi ppter motū sepatū a cor. poribz posuerūt opinantur
 em qdā phoz sicut pithagoras et democrit^o 2 leucip-
 pus vacuū cē si p. fm naturā 2 violēte sit mor^o fm lo-
 cū. 2 dicūt ipm discretū cē fm se extra cor. p. 2 h ē idem
 dicere ac si dicat qd loc^o ē spaciū sepatū fm se. hz qd h sit
 impossibile dēū 2 oñsuz ē p. rōes iductas 2 demōstratōes

Parto

hinc qd pbat qd nō ē motus
 in vacuo p. rariū cē
 hinc qd pbat qd nō ē motus
 in vacuo p. rariū cē
 hinc qd pbat qd nō ē motus
 in vacuo p. rariū cē

Baron

Et p se aut considerantibz videbitz vtis dictu
 vacuu sicut vere vacuum sicut em in aqua si po
 nat aliqs cubu. distabit tanta aq quatus e cubz
 sic em est in aere. sed sensu unmanifestu est. Et
 semp igitur in omni corpore habenti transmuta
 tionem ad quod est aptu natu mutari necesse est
 nisi coeat transmutari aut deorsum semp. si deor
 sum est motus sicut est terre. aut sursum sicut ig
 nis. aut in vtraqz aut quale aliquid sit imposituz
 In vacuo aut quidem hoc impossibile est: nullu
 em corpus est sed p vacuu equale spaciū transire
 videt qd quide erat pus in vacuo tanqz si aqua
 no cederet ligneo cubo neqz aer. sed omnia tran
 sibunt per ipsum.

¶ Istud est capitulu qntu huius tractat in quo pbs
 pbat vacuu no ee ex pre vacui in se psiderari. Sedo p
 hat vacuu no ee ibitu corpibz fm hoc diuidit pns ca
 pitulu in duas pres. in qua p pma ostendit pnu. in scda
 quidit sedm. ibi sunt ac. pma pbs pbat tribz romibz qua
 rum pma e. Quia vacuu p se psideratu ide sonat q ina
 ne. inane ar nihil e. igit vacuu nihil e. vn ex ipositoe ter
 mini vacuu sonat id qd abee. vere em vacuu dz illd qd
 est oi essentia puatu. Un si in corpore pleno qd est aqua
 imponat cubz siue aliud corp cubicu. hoc e ad oem pre
 quadratu sicut e raj illd siue corp alteri figure. o gret
 q cubo intrate aqua cedat aqua ad rata qntitate qntu
 e cubz. Et hoc io fit. qz aqua no ibit in cubo. sz poti
 aqua expellit a loco in que cubz itrauit. z tuc aq cedit in
 aliu locu. aut inspissat vt pres ei efficiant in loco mino
 riqz ex natura fuerit qn no fuit in aq missus cubz. Eode at
 mo cedit aer qn cubz ponit in aere. sz no sentit. qz aer est
 impenetrabilis p em cubo imisso in aliqd corp simplicissi
 mum nec e ipm trāsmutari in aliū locū in que aptū natū
 est ex natura trāsmutari nisi coeat p defatōem. Dicit at
 q mutat in locū sibi debitū ex natura. sicut terra deor
 sum. z ignis sursum z aq pcedit in terra z descēdit in ae
 re et igne. aer at descēdit in igne z ascēdit in aq z terra z
 ad hec loca mutant elemēta fm tm spaciū qnt e cubus
 vtoportet q coeant p densatōem. Douent g sursum
 sicut ignis. aut deorsuz vt terra. aut in vtraqz sicut aq z
 aer qntūqz quale et qntū aliqd ipositu fuerit in ipa cede
 tia illi qd iponit. Sz in vacuo iposibile e fieri talē cessio
 nem. qz cū vacuu no dicat ee nisi dimēiones mathema
 tice. psat q ipm nullū e corp naturale. g nec sursum
 vt ignis nec deorsuz vt terra. nec in vtraqz vt aq et aer
 cedere poterit. qz mathēmatica non hnt loci drās nisi quo
 ad nos. z cur null e loc natural illi etiā null e mor
 natural igit manifestū e. q intrate cubo in locū vacuum
 no cedit spaciū vacui. sz remanet vt pus. Et videt p
 ipm spaciū vacuu trāfire egle spaciū cubo imisso in ipm
 eo q loc z locatū sunt eglia. qz etiā pus erat in vacuo.
 Et h e sile illi. sicut si dicerem q aer no cederet cubo li
 gneo imisso in eū. sz spacia aerz eent in spacijs cubi z eo
 uerso. q cubus etiā no cederet aeri. sed oia ad dimēio
 nes istoz duo z pntinentia transirent per seiuicem.

Atuero cubz hz tantā magnitudinē quātū hz
 vacuu. Qsi calidū e aut frigidū. aut graue au t

leue. nihil min⁹ altez inē ab oibz passionibz est
 et si nō diuisibile sit. Dico at corp⁹ lignei cubi.
 qre etiā si separet ab oibz alijs. z neqz graue neqz
 leue sit. p tūnebit egle vacuu z in eadē erit q eloci
 et vacu parte egle cubi. Quid igit distabit cubi
 corp⁹ ab egle vacuo et loco. Et si duo huiusmo
 di sint propter quid nō quelibet in eodem erunt
 Unde qd e igit hoc incōueniēs z iposibile est.

¶ Sic pbs dz q cubz tāā hz magnitudinē quātā hz
 vacuu qd e loc⁹ cubi. qz loc⁹ z locatū sunt eglia. Et qz
 forte aliqs possit dicere q nō e incōueniēs duo spacia ee
 sil in seiuicē qz vnū e mathēmaticū z altez naturale z
 io videndū e cui h sit possibile. spaciū em cubi in quo
 sunt dimēiones ei. sz sit calidū vlt frigidū. aut leue aut
 gūe. aut alijs passionibz naturalibz dispositū nihil min⁹
 tū e altez fm ee definitiū ab oibz passionibz z formis
 naturalibz. Nō em pht ee aut essentia ab aliq formaz
 naturalū neqz a pluribz eaz neqz ab oibz sil. Dicit aut
 spaciū illud qd diuersuz e a passionibz corp⁹ lignei cubi
 qd hz tres dimēiones dimēionibz vacui egles. g si se
 par ab oibz alijs passionibz naturalibz. z intelligit nō esse
 gūe neqz leue. cū p nullā formaz naturalū sit in loco. sz
 tm p dimēioēs sue corpeitaz. tunc p tūnebit occupādo
 egle vacuu. sicut qn intelligit cū oibz formis naturalibz.
 qz occupare locū ex formis naturalibz nō hz. sz ex dimēio
 sionibz. qūis tū ex formis naturalibz ad locū hz natura
 lem inclinādoz. z erit in eadē pre p tēntū q e ps loci et
 vacui. z hec e ps vacui eglis sibi ipsi. Sic g sunt in vno
 eodē spacio dimēiones vacui z dimēiones cubi. qz euz
 spaciū vacui supponat tres dimēiones ipm necessa
 rio erit corp⁹ z etiā cubz erit corp⁹ hns tres dimēioēs
 illis p oia egles. Querat igit p qd distat dimēioēs corp
 poris cubi a dimēionibz vacui sibi egles. Si em loquū
 do sit in lōgitudine. z latitudo i latitudine. z pfundū in
 pfunditate. erit qlibet triū diametroz. itersecatū se ad
 reeros angulos in cubo z spacio in alio. linea at nō pot
 imaginari ee in linea. nisi sint eadē pūcta termiata z sili
 nea i linea imaginata e idifferēs ab ea fm ee z essentia. g
 nulla drā e int corpeitate cubi z corpeitate spaci. qz duo
 corpa facta sūt vnū corp⁹. qūis duo sint fm diuersuz ee
 naturale z mathēmaticū. Si at h mo duo corpa sūt in
 vno spacio p eadē rōez qdlibet z qlibet ifinita pnt ee in
 vno loco. qz oia efficiēt vnū corp⁹. sz h e vnū incōueni
 ens qd seqt ex h. q ponit aliqd ee vacuu. Dns tū alter
 rus apli declarat adducēdo demōstratōnes sup illud.
 Dicit q si vacuu sit separū vt dicit. z qd est hns tres
 dimēioēs in qb recipit corp⁹. tū absqz dubio vacuu
 e corp⁹. z si recipit corp⁹ in se. tūc apparet q duo corpa
 sint in eodē loco. Sz si vacuu nō e separū. sz loc⁹ e sup
 cies in q recipit corp⁹ vt determinatū e in tractatu de lo
 co. z loc⁹ ille recipit duo corpa sil. tūc eedē demōstratio
 nes q adducit q in vacuo nō pnt ee duo corpa sil. etiā
 demōstrabit q duo corpa nō pnt ee in loco. Sint em
 duo corpb i eodē loco siue id sit vacuu siue supcies ab
 eis ea q stz a. z b. z loc⁹ sic cuiuscūqz figure volum⁹ d.
 e. f. g. z sit punctū in medio illoz corpoz. z loci sumprū
 quod sit punctum h. sicut videri potest in hac figu
 ra. Ista autem corpora. a. et b. sint equalia. z locus sit
 equalis vtriqz. aut ergo sunt in vno loco simul. ita q
 dimēiones vnū sunt in dimēionibz alterius.

¶ Insuper capitulu
 A ether
 pma vō

mathematis

et primo quod dicitur non potest esse in eodem loco quod equalia sibi applicata siue naturalia siue mathematica siue unum sit naturale et alterum mathematicum crescunt in duplum. et tunc oportet etiam crescere locum. Etiam sic non est unus locus vtriusque sed superficies unius corporis efficiens aliquid loci alterius in quantum unum terminat ad alterum. Si autem sicut ponere oportet quod unum est imbitum in alterum. et quod dimensiones unius sint in dimensionibus alteri. tunc a centro vtriusque quod est huius deducit diameter signans latitudinem unius corporis quod sit e. f. et ducatur etiam in vtriusque per diametrum signans latitudinem unius corporis quod sit d. g. et intelligatur per diametrum mensurante profunditate secare istas duas diametros in puncto h. quod id quod corpus est huius tres diametros se ad rectos angulos secantes. autem huius esse diametri huius et dimensiones alterius corporis quod est b. aut non. Si sit esse demum esse et essentia. tunc ista duo erunt unum. quod quorum corporum dimensiones cooperantur huius esse. et ipsa sunt eadem. quod dimensiones faciunt et constituit corpus. Si autem sunt alie. huius termini corporum sunt alii. si igitur semidiameter corporis a. e. d. huius constituitur super lineam e. f. duos angulos rectos. eo quod diameter longitudinis secat diametrum latitudinis in oculo corpore ad angulos rectos. oportet quod diameter corporis b. signans latitudinem terminet. aut super punctum d. aut infra ipsum. terminet huius in puncto k. super punctum d. quod idem sequitur si terminet super siue infra. producat. igitur linea k. h. quod erit semidiameter corporis b. cuius huius sit semidiameter corporis b. faciet super diametrum longitudinis duos angulos rectos. huius angulus e. h. k. est rectus. constat autem quod angulus e. h. d. est rectus. Quia igitur omnes anguli recti sunt equalis. erit angulus e. h. k. equalis angulo e. h. d. si angulus e. h. k. pars est anguli e. h. d. huius pars est equalis toti quod est impossibile. igitur impossibile fuit quod corpus a. et corpus b. duas habeant semidiametros designans eorum latitudinem. Amplius linea e. f. diameter est signans longitudinem unius illorum corporum quod est a. aut huius illa eadem erit diameter longitudinis corporis b. aut alia. si est eadem tunc oportet quod una numero longitududo sit corporis a. et corporis b. si eadem sunt corpora quorum una est numero longitududo. huius corpus a. et corpus b. sunt unum numero corpus. Si autem sunt diverse diametri longitudinis. sit huius longitududo corporis b. linea p. c. si hoc est possibile illa autem linea est exiens vtriusque a puncto h. quod est centrum vtriusque corporis. ergo dicitur huius a termino linee. d. h. cum autem illa sit diameter latitudinis oportet quod super lineam p. c. quod diameter longitudinis faciat circa se duos angulos rectos huius angulus p. h. d. est rectus. et iterum angulus e. h. d. est rectus huius illi duo anguli sunt equalis. et cum unus sit pars alterius erit tunc pars equalis toti quod falsum est. Adhuc autem linea h. f. erit a termino linee d. h. faciens rectum angulum cum ipso. et etiam linea p. h. erit ab eadem ad rectum angulum in oppositum. Si linea p. h. ponatur esse semidiameter longitudinis corporis. ergo duo anguli p. h. d. et linea f. h. d. circa lineam d. h. consistentes sunt recti. ergo linea p. h. et linea p. f. in puncto h. directe iuncte sunt. et linea una sicut dicitur decimum quartum theorema euclidis in primo geometrie. que omnia falsissima sunt. ergo impossibile est diametros longitudinis latitudinis et profunditatis duorum aut plurium corporum in eodem loco existentium esse diversas et corpora esse diversa. Sunt autem quod procedunt hoc de corporibus mathematicis et non de physicis quod mixtum est. cum corpora physica magis sint replentia locum quam mathematica quorum error convincit ex hoc quod corpora physica preter formas naturales habent dimensiones facientes cor-

porositatem in ipsis. Quod ergo sequitur de mathematicis propter naturam corporositatis sequitur etiam de physicis. Nec advertunt illi quod aristoteles posuit suam denominationem de ligneo cubo qui est corpus physicum Ideo veniunt alii volentes hunc errorem cavere et dicunt quod corpus dicitur dupliciter scilicet a corporulentia et a corporitate corpus autem dicitur a corporulentia est grossum. et hoc cum alio corpore non potest esse in eodem loco. sed corpus dicitur a corporitate est spirituale corpus. et illud cum alio potest esse in eodem loco sed fatuitas est. quod denominationes omnes fundantur super corporitatem et non super corporulentiam. si ergo demonstrat quod corpus solam habens corporitatem non potest esse cum alio in eodem loco. tunc distinctio eorum ad nihil vtilis est. Preterea nullum corpus est a deo spirituale sicut mathematicum. sed duo corpora mathematica non possunt esse in eodem loco. igitur nulla alia duo possunt esse in eodem loco. Sunt etiam quidam alii qui dicunt quod inconuenientia dicta tenent de essentia corporum et non de esse. et ideo dicunt quod mathematicalia distinguuntur secundum essentiam cum sint essentie corporales. Physicalia autem distinguuntur penes esse. et sic non sequitur. quod duo corpora physica efficiant unum corpus sed duo mathematica. quod forme corporum physicorum distinguunt ea. si iste est pessimus error ut de facili probari potest. quod forme physice sunt in materia quanta. et si duorum corporum physicorum quantitates sunt in eodem loco. necessario sunt eadem. et quorum quantitates sunt eadem illa quanta sunt eadem. huius duo corpora efficiunt unum corpus quantum. si forme physice numerantur per subiectum. huius informant formis physicis. et per se non erit nisi unum idem. si hoc dicitur est omnino peripateticorum. non sit audiende nuge quorumdam in dicitur dicentium et afferentium instantiam de luce quam dicunt esse corpus quod falsum est. ut patuit in argumento unius dubij Amplius autem manifestum est. quod hoc cubus huius transmutatus quod et omnia alia corpora habent Quare si a loco nihil differt quod oportet locum facere corporibus extra uniuscuiusque corpus si impossibile est corpus. Nihil enim profert si alterum circa ipsum equale spacium habet sit.

Ordo opinio

Secunda ratio probat vacuum non esse in se considerati

Hic philosophus ponit secundam rationem probans vacuum non esse ex parte vacuum in se considerati. et est ista. si vacuum esset tunc sequeretur quod essent eadem dimensiones vacuum et corporis pleni in vacuo. quod illa sunt eadem quod dicitur secundum situm loquedo mathematice. dimensiones autem vacuum non possunt distinguere physice. si enim sit dimensiones vacuum et corporis impositi et si sunt eadem dimensiones. huius dimensiones vacuum non distinguunt a dimensionibus corporis. et per se corpus positum ad vacuum et vacuum sit eadem. Sed ut textus plenus habet ostendit philosophus vacuum non esse per ipsum vacuum naturam. quia manifestum est quod cubus de quo metio habita est in precedenti textu. huius quod omnia corpora habent huius dimensiones que intellecte absque formis naturalibus et separate ab eis per intellectum in nullo dicitur a dimensionibus que supponunt esse in vacuo. ergo non est magis ratio. quod corpus recipiatur in loco per dimensiones vacuum quam per dimensiones proprias Quod ergo oportet facere locum extra corpus locatum. non enim indiget loco extra se cum habeat dimensiones impassibiles. hoc est sine passionibus consideratas que sunt spacium eius. Nihil enim utilitatis profert et quod dicatur alterum spacium esse dimensionum circa ipsum que sunt equale suis dimensionibus. Fuit tamen hec causa positionis vacuum qui locus et locatum sunt equalia. et ideo putabatur locus

fit rariū & ecōuerso. & ita ponat aliqd esse vacuū tūc minus est impossibile ponere ipm q̄ p̄mū. eo q̄ posito p̄mo va-
 cuo seq̄tur motū locale nō esse. vt p̄t̄ ex p̄habitis. sed hoc
 nō seq̄tur posito isto vacuo. sed tū impossibilita p̄tingunt
 huic positōi. quoz p̄mū est. q̄ isti positōi p̄uenit q̄ ipsa est
 imp̄fecta. cū em̄ vacuū ponat p̄pter motū a p̄his antiquis
 p̄tingit p̄m̄ istā positōem q̄ vacuū nō est cā ois mot⁹. h̄s
 motus que est sursum. vacuū em̄ p̄m̄ actū nō efficit nisi in
 raro. & rariū est leue. p̄pter qd̄ ignē rariū eē dicit̄. eo q̄ leuis
 est & ascendit sursum. Secūdu aut̄ qd̄ p̄tingit positōni est
 q̄ vacuū hoc mō nō est cā motus vt dixerunt antiqui. qz
 nō est cā motus sicut ad qd̄ aut ex quo est motus. qz tūc
 oporteret q̄ esset extra corpa distinctus. sed p̄uenit ipm eē
 cām motus. sicut dispositio mobis que est mouens siue
 adiuuās id qd̄ mouet. Est em̄ cā motus vt dixerunt antiqui. qz
 sunt cā q̄ sursum forant̄ alligata sibi & p̄tinuata in eo q̄ ip̄t
 enatant & sursum feruntur. sic vacuū in raro enatatiū est.
 et ideo corpus ascendit qd̄ talia h̄z in se vacua colligata &
 partib⁹ suis p̄tinuata. Et etiā cā motus vt dixerunt antiqui. qz
 eis qualiter potuit esse q̄ vniū & idem sit motus & motus.
 et locus ad que mouet. qz vacuū vt iam dictū est est mo-
 uens. & qz est intrinsecū corpi. op̄t̄ etiā q̄ sit motus. & op̄t̄
 itē esse receptū a vacuo. qz aliter duo corpa essent in eos-
 dem loco & hoc quō p̄t esse. qz tūc vacuū erit vacui. & hoc
 ip̄t in infinitū. ¶ Secūda rō est. si vacuum est cā motus
 vlt̄er vt isti dicūt. quā sēm poterit assignare in grau. p̄-
 p̄ter quā ferat̄ deozolum. sed manifestū est q̄ si q̄sio rariū
 est sit magis vacuū. tūc etiā q̄sio magis est vacuū t̄aro sit
 leuius & magis sursum fertur. igit̄ vacuū nō est cā grauis
 sed pot⁹ pleniū. & p̄ p̄sequēs vacuū est cā quare aliqd̄ fera-
 tur deorsum. ¶ Tercia est. si aliqd̄ esset oino vacuū velo-
 cissime fertur sursum. sed hoc est falsū & impossibile. sicut
 dictū est p̄us. Etiā om̄e qd̄ mouet in rpe mouet. sicut em̄
 nō d̄r motus esse in vacuo. sine motu em̄ sunt om̄ia & im-
 mobilia sunt. eo q̄ necesse est fore motū in instanti. & p̄p̄-
 zione esse inter motū in pleno & motū in vacuo. ita etiam
 erit vacuū sine motu. qz si causaret motū vacuū oporteret
 q̄ oino vacuū causaret motū i instanti. qz sunt incōparabil̄
 les velocitates pleni & vacui. & ideo si aliqd̄ pleniū rariū cau-
 saret velocē motū. & rariū illo causaret velocit̄orem. & sic
 oportet q̄ id qd̄ oino est vacuū & ipsa vacuitas causet mo-
 tum in instanti. & hoc est impossibile. igit̄ etiā impossibile
 est q̄ vacuū sit causa motus

¶ Qm̄ aut̄ vacuū quidez nō dicimus esse. alia
 vero vere dubitata aut motus nō erit nisi erit
 densitas & raritas. aut turbat̄ celum. aut sem-
 per eqliū aqua ex aere. & ex aqua erit aer. Ba-
 nifestū em̄ qz plus aer ex aqua fit. Necesse igit̄
 tur nisi calcare sit aut depulsum qd̄ habet vlti-
 mū tumultuarii facere. aut alibi alicubi equali-
 ter mutare ex aere in aquā. vt om̄e corpus to-
 tius equale sit. aut nihil moueri. semp em̄ trans-
 mutato hoc accidit nisi circularit̄ circūfer. nō
 semp aut̄ in circulū loci mutatio. sed aliquādo
 et in rectū est. Hi quidē igit̄ p̄pter hoc vacuū
 aliquid esse dicūt

¶ Nec offendit p̄hs. qz cū dictū sit non esse vacuū aliqd̄
 in rerū natura. ideo necōrium est dicere q̄ ea que inducta

sunt de raro & denso sunt bene dubitatione digna. & ideo
 vere dubitata sunt. Sūt aut̄ ista q̄ nisi ponat eē densum
 et rariū ex vacuo & pleno turbat̄ celū. Sic aut̄ nō est mot⁹
 oino. aut oz ḡtatiōez eoz. q̄ ex densis sūt rara & ecōuerso
 semp fieri equale in eadē hora. vt q̄t̄ de aere fit ex aqua
 tantū eadē hora de aqua fiat ex aere. Et manifestū est ex
 p̄dictis dubitabilib⁹ Xutos p̄hi. q̄ si plus aeris ex aqua
 fieret & nō poneret esse vacuū tūc oporteret q̄ p̄tinue de-
 pellerent vltime superficies corpoz semp in maiore locū do-
 nec tumultuaret etiā expulsum celū in maiorem locū. Et
 ecōuerso est qm̄ plus de aqua fit ex aere. qz tūc necesse vide-
 tur q̄ p̄stringant vltima corpoz in minore locū. ita q̄ t̄as
 dem p̄traheret elementū qd̄ est vltimū omnū. aut op̄t̄ q̄
 supponat alicubi equaliter fieri mutatōnem vniū ex alio
 in eadē hora & ecōuerso. ita q̄ om̄e corpus vniuersi sit sem-
 per equale. aut oz q̄ oino nihil moueat. In om̄i em̄ eo qd̄
 mouet accidit tal̄ tumultuatio vltimozū & expulsio. sicut
 dictū est excepto motu circulari. Nō aut̄ p̄pter motum
 circulari positū est esse vacuū. qz circulatio non recedit
 de loco suo. sed potius p̄pter motū rectū positū est esse va-
 cuū. Nō semp em̄ in circulo est loci mutatio. sed etiā aliq̄
 fit in rectū. Hi igit̄ q̄ noīati sunt p̄pter hoc qd̄ dictū est ali-
 quid vacuū esse dicūt. Et redit dictū eoz ad hoc q̄ vacu-
 um sit rariū. eo q̄ p̄tes naturales implentes foramina qm̄
 res est densa exiūt ab ea intus & adduntur ei extra &
 ideo crescit in maiore q̄titate ex interpositōne vacui inter
 partes suas. Qm̄ aut̄ densum fit ex raro tūc p̄tes materie
 addūtur rei intus & implent foramina vacuo interposito
 p̄tib⁹ rari. & sic nūquā fit rariū & densū nisi additiōe & sub-
 tractōe partū materialū. & nō fit hic locutio de augmen-
 to aiatoz. qm̄ illud fit p̄ additiōnem. sed hic fit locutio de
 incremento rei & de incremento facto p̄ rarefactōem & p̄de-
 factōem. Hoc aut̄ mō xutos p̄hus dixit fieri intensiōnem
 qm̄ scilz de calido fiebat magis calidum. & hoc dixit fieri p̄
 subtractōem partū materialū frigidaz & appōnem calida-
 rum. & hoc mō dixit de frigidō fieri calidum. qz nō vide-
 bat qualiter vna potētia p̄trarioz esset. Hoc etiā dixit fi-
 eri in figuris. qz qm̄ de arcu maioris incuruatōnis fiebat
 curuatio minor hoc est remissior arcus vel ecōuerso de re-
 missior intensior & magis curuatus. dicebat hoc fieri per
 appōnem curuarū partū vel subtractōem rectaz vt ecō-
 uerso. Aut qz recte p̄tes q̄ sunt in maiori arcu interposite
 curuis p̄tib⁹ p̄trahūt̄ & incuruāt̄ur. & tūc fit arcus p̄tra-
 ctior. Hec aut̄ tria adaptabat in elementoz generatione
 qz cū elementū sit ex elemēto & puū sit maius. & ecōuerso.
 et calidū sit calidius. vel frigidūz frigidius. & sic de ceteris
 qualitatib⁹ elementoz habentū symbolū. & si nō h̄nt sym-
 bolū tūc fit p̄trariū ex p̄trario. Et qz elementa rotūda sūt
 fit minor arcus ex maiori vel ecōuerso. & hoc oia vt dixit
 est appositōe & subtractōe partū fieri dicebat xutos. Et
 hanc d̄tōem & subtractōem nō dicebat fieri in corpa-
 lib⁹ t̄m. sed tam in materialib⁹ q̄ formalib⁹ simul

¶ Nos aut̄ dicimus ex subiectis qm̄ est mate-
 ria vna p̄trarioz & calidi & frididi & aliarū phy-
 sicarū p̄trarietatum. & ex eo q̄ potentia est actu-
 ens fit. & nō separabilis qd̄dem materia est. esse
 aut̄ alterū est & vna quidē numero. si cōtingat
 calorū calidi & frididi.

¶ Nec p̄hus intendit p̄bare q̄ non oporteat vacuū esse
 ad saluandū rarefactōem & p̄densatiōem corpoz. proces-

dens ex subiectis que determinata sunt in pmo libro phy-
sicoz. Et hic in textu ad pbaroem eius pmitte quatu-
or suppones siue ppones. ex quibz omnia superius dubita-
ta solui pnt. Quaru pma est. q eadem est materia p rari-
ozi. vt calidi z frigidz. z aliaru omniu physicaz p rarietas
tum. sicut sunt raru z densum. z graue z leue. Secunda est
ens in actu fit ex eo q est in potentia pter alicuius extrinse-
ci additioem. actus em totus est in potentia in materia si-
cut in pmo libro physicoz est ostensum. Tercia est. q ma-
teria no est separata a cotrarijs z formis. sed semp iuncta
alicui p rarioz. z alicui formaz. z pcpue materia simplex
que est materia elementoz. Quarta q materia est nume-
ro z subiecto vna. sed esse eius est alteru z alteru qn iun-
git vni vel alteri p rarioz. sicut qn p rigit q est sub calo-
re vel frigore.

¶ Est igit z corporis materia z magni z parui
eadem. manifestu est aut. Lu em ex aqua aer fiat
eadem materia no accipiens aliud aliqd facta est
sed qd erat potentia actu facta est. z iteru aqua
ex aere filiter. aliqn qd in magnitudine ex par-
uitate. z aliqn in puitate ex magnitudine. Silli-
ter igit z euz multus aer existens in minore sit
mole. z ex minoz maior potetia cum sit sic ma-
teria vtraq

¶ Nec phs probat ex supponibz dicis p rari-
tatem est ponere vacuu p rarietate. qz mutari
a denso in raru attribuit materie. igit no debet attribui va-
cuo mutari a denso in raru z cotra. An pbat. qz mate-
ria existens sub densitate hz naturalē potetia siue aptitu-
dine ad raritatem. qz iuxta secundā supponem aliqd mouet
de potetia ad actu pter alicuius extrinseci additioem. Lu
igit materia existens sub densitate est in potentia ad rari-
tatem z cotra. p rarietate materia a densitate in raritatem
et cotra absq vacuo. z sic p q corporis e eadem materia
magni z parui qn fiit ex raro z denso. et no ita q alla ma-
teria addat paruo ex quo fit magnu. Et istud pbat p sile-
et pmo in generatōe qz in generatōe aliqd p ransmuta-
ri de vna forma in altam sine vacuo. vt quādo ex aqua fit
aer tunc materia est transmutata in maiorem quantitas
tem no accipiens additōes alicuius in partibz materiali-
bus. sed id qd in materia erat potetia hoc factu est actu
et em cotra uerso fit iterum aqua ex aere materia facta mino-
ris q rarietatis pter alicuius appōnem vel subtractioem. et
sic aliqn transmutatur ex paruitate in magnitudinem. aliq-
qn ex magnitudine in paruitate. z huius causa agens no
est qdem nisi frigus aut calor. vel qz substantialis forma
aque in densiori z habet magis partes p rarietatis vult esse
qz substantialis forma aeris que hz partes que sunt exten-
sioris q rarietatis. et ideo maiore requirit locū pter vacuu in
terpositioem. z materia aque hz partes minoris q rarietatis
et ideo p rarietatis z minoris loci pter alicuius partis ma-
terie subtractioem. potest em vna numero materia susce-
ptibilis esse maioris z minoris quantitates pter appōsi-
onem vel subtractioem. vt dictu est. Silliter etiaz est cum
multus aer aliquādo fit in minoz corpore p rarietatis. z ali-
qn etia in maiori. z fit ex minoz maiori z cotra uerso. qz euz
materia istoz vtrozūcūq potetia est maior vel minor ip-
sa fit vtraq agentibz in se p rarijs q sunt calidū z frigidū

¶ Sicut em ex frigido calidū. z ex calido fri-

gidū eadē. qz erat potetia. sic ex calido magis
calidū nullo facto in materia calido q no esset
calidū qn erat minus calidum

¶ Nec manifestat phs idem p exempla de alteratione
qz sicut eadē materia mutat ex frigido in calidū z cotra
qz vtrozūcūq erat potetialiter in materia. sic etia magis
caliduz nulla parte facta calida que no fit in materia plus
calida z ei appōita vt fieret magis calida. sed omnis pars
materie que plus fuit calida mutata p intentione caloris
facta est magis calida

¶ Sicut qdem nec maioris circulatio z pue-
ritas si fiat minoris circuli eadē cū sit. aut alia
in nullo alio factus est ambitus q no esset am-
bitus. sed rectum. Non em deficiendo minus
aut maius est. Neqz em scintille est accipe ali-
quā magnitudine in qua no est caliditas z al-
bedo inest. Sic igit p rarietate calor posteriori. qua-
re z magnitudo z paruitas sensibilis corporis
no accipiēte aliquid materia extendit. s; qz po-
tentia est materia vtrozūcūq. itaqz idem est densuz
et raru z vna materia ipsorum

¶ Nec phs ostendit idē de quantitate. siue de qualitate
que est circa q rarietate dicens. q si circūferentia z p rarietatis
maioris circuli reducatur ad minorē circuli no fit curuata.
in aliqua parte circuli que pmo no erat curua. sed id ipm
qd plus erat minus curuatu postea magis curuatur. Nam
in hmoi alteratōibz no fit aliquid maius z minus defici-
do aliquo aut apponendo. sed potius ransmutatōe con-
materie de potetia ad actu. No em p rarietate p rarietatis magni-
tudinem scintilla vel flāma ignis que no fit calida aut lu-
cens siue alba. z ideo euz incendit scintilla no est hoc. quia
partes frigide que sunt in ipsa ignant. z ita efficiat calidū
oz. eo q plures qz plus habeat pres calidas. sed potius qz
tota materia ex minoz calido qd potetia caliduz est rans-
mutat in caliditate maiore. Sic igit p rarietate calor poste-
riori vt potetia est in actu. quare etia magnitudo z par-
uitas corporis sensibilis fiunt circa materia eandē z ex-
tenditur materia in q rarietate maiore no accipiēte aliqd
additōis in partibz materialibz. sed qz materia potetia ē
vtraq istaru q rarietatis. z potetia est densum z raru

¶ Est aut densuz qdē graue. raru aut leue. Am-
plius sicut circuli circulatio p ducta in minus
no aliud accipit p rarietatis. sed qd erat p ductu est.
Sic z ignis qdēcūq aliquis accipiat omne est
calidū. sic z omne p ductōe z distensione eiusdē
materie. Duo em sunt ab vtrozūcūq denso z raro.
Graue em z durū densa vident esse. z cotra-
rio rara leue z molle. Dissonat aut graue z du-
rum in plūbo z ferro.

¶ Nec phs ostendit idē p effectus denzi z raritatis
em rari est mouere sursum. z effectus denzi est mouere de-
orsum. sed illi effectus no pueniunt vacuo. sed pueniunt ma-
terie. igit Densum em semp z absolute est graue. eo q par-
tes eius stant simul p rarietate in parua q rarietate z loco. Raru

Quarta

Physicorum.

Aristotelis

rum autem semper est leue quoniam simpliciter et absolute est rarum. eo quod partes eius sunt remore ab inuicem. eo quod sunt magne quantitates raris et magni loci. Et subiungit philosophus. quod amplius sicut circuli circulatorum quoniam ducta et curuata est in minus nullum accipit aliud quantum ad pres materiam de nouo sibi additas ab extrinseco. vel in quibus noua generata sit curuaturas. cum prius essent recte in maiori circulo existentes. Sed contra quantum et curuatum quod inuenitur erat sibi in omnibus partibus hoc amplius incuruatur. sicut ignis. quod quod est de igne est calidus. et sic magis calidum omnibus partibus materialibus interitis in calido sic etiam est in circulo. quod omnis incuruatio in minore aut directio sua in maiore est ipsius materie. quod vna et eadem subiectum incuruatur et directio. Et si in mundo toto fiat congregatio generatio. oportet quod ista fiant circa eandem materiam numero per esse alterum et alterum numero differentem. Sunt enim duo sequentia tam rarum quam densum. graue enim et durum densum sequuntur. et leue et molle rarum sequuntur. Sed oppositum istius dixit zuthos. quod cum rarum sit maioris quantitate quam densum. et quod maioris quantitate est ei plus additum est in partibus. ut dixit zuthos deberet rarum esse et durum et graue quod quod plus de materie partibus hoc habet eadem magis coheret et duras et ita grauius. per oppositum autem eam densum deberet esse molle et leue. Et accipiuntur hic molle et durum in generalibus significationibus eorum. put durum est omne id quod non cedit tangenti. et molle quod cedit quocumque modo cedat. Quia autem durum et molle non accipiuntur per his que absolute et simpliciter sunt densa et rara. sed etiam per his que sunt quodammodo et respectiue densa et rara. tunc aliquando dissonant ea que sequuntur ipsa. Non enim semper illud quod durius et densius est etiam grauius est. quod plumbum grauius est ferro. et in ferrum durius est plumbum et densius. Et dicitur etiam per philosophum falsum est quod dixit zuthos densum et rarum esse quantitates materie. cum ex quantitate non sequantur quantitates raritatis causate ab ipsa. Ex densio enim et raro sicut ex causis raritatis que dicuntur sunt sequuntur

Ex predictis igitur manifestum est quod nec differentia nisi aliquid velut penitus vocare vacuum eam illius quod fert. Sic autem que grauis est aut leuis materia que eadem erit vacuum. Densum enim et rarum secundum hanc raritatem motus actiua sunt. secundum durum et molle passionis et non passionis receptiua et non loci mutationis sed alterationis magis Et de vacuo quidem quoniam est quoniam non est determinatum sit hoc modo

Hic concludit philosophus principale propositum dicens. quod ex predictis manifestum est. quod nec aliquid discretum neque separatum est vacuum neque simpliciter est vacuum neque mixtum in raro et denso. neque etiam in potentia hoc modo quod dixit zuthos philosophus. quod esse in potentia et non in actu. quod semper esset mixtum et non sit actu separatum vacuum. Dicit autem ipsum non esse in potentia. nisi aliquid vocet vacuum ipsam materiam que est aliquid eam illius quod fert et loci mutationis. sicut subiectum dicitur esse eam. secundum hoc enim materia vna que subiectum grauitatis est et leuitatis dicitur vacuum. sed tunc non debuit poni vacuum causa motus. sicut densum et rarum. quod illa sunt actiua et factiua motus. materia autem non debet potius debere dici quod vacuum esset causa motus. ex eo

quod corpora susceptiua motus localis recti inquantum sunt susceptibilia rari et densi. et cum rarum et densum secundum se sunt contrarietate sunt actiua motus. durum et molle que se quuntur ipsa non se habent ad motum localem ut actiua. sed potius ut passiuia facientia ad motus facilitatem vel difficultatem. quod motus rectus facilis est per molle quod cedit. et difficilis aut impossibilis per durum. Et ut generaliter dicatur magis sunt durum et molle secundum suam contrarietatem causa alterationis que loci mutationis. Et sic patet quod materia est vna contraria. et cum rarum et densum sunt contraria. quod vna est materia eorum que est causa istorum contrarietatum. Patet etiam hoc ex significatione infallibili. quod causantur ex vna materia sine additione et subtractione. eo quod in omnibus partibus eiusdem materie inueniuntur. sicut postensum est. Quia autem non sunt quantitates addite sed quantitates causate ex situ partium materie ex hoc probabitur. quod causantur ab ipsis qualitates contrarie que sunt durum et molle et graue et leue. Et quoniam igitur vacuum est. et put ipsum dicitur materia tertia. et quoniam non est put ipsum dicitur esse separatam extra elementum vel infra ipsum extrinsecum sit hoc modo quod determinatum est.

Utrum sit conueniens

De vacuo predicta philosophi consideratione

¶ Et videtur primo quod non. quod de non ente non erit consideratio vacuum autem est non ens. igitur de eo non est conueniens consideratio. ¶ Secundo sic. illa consideratio non est conueniens que probat aliquid esse quod non est. philosophi autem consideratio de vacuo est huiusmodi. igitur ipsa non est conueniens. ¶ Insuper probatur. quod probatur rationibus vacuum esse. ut per insipientem textum. In oppositum est sententia omnium vere philosophantium. Et per intellectum eius ponitur duo discursus. Quorum maior primi est

¶ Primi naturales philosophi varie opinati sunt in positione vacuum. Insuper Quorum opiniones falsas conuenienter reprobat Aristoteles. Conclusio igitur cum vacuum ponatur loci mutationis spectat ad physicum eius consideratio.

¶ Maior per philosophum in textu. quod quidam ponunt vacuum esse spacium infinitum inter latera continentia separatam a corporibus et receptiuum corporum. quod credebant aerem nihil esse. Alii dixerunt vacuum esse corporibus inhibitu ad modum paruorum foraminum. sicut in spongia. et sic ponunt Democritus et Leucippus corpora poni ex multis atomis. et intermedia inter atomum dixerunt esse vacuitates quas poros appellabant. ideo dicebant omnia corpora poni ex pleno et vacuo et posuerunt tale vacuum esse ad saluandum rarefactionem. condensationem. augmentationem. nutritionem. actionem et passionem. et sensationem. sicut probatur philosophus aliquot rationibus in textu quibus tunc soluit. Alii dixerunt se peritogorici quod non natura rationaliter locuti sunt. quod vacuum esset spacium infinitum extra celum. et credebant celum esse magnam aial quod suo anhelicu attraheret per inspirationem plenum. et sic separaret corpora huius mundi ab inuicem. ita quod vacuum nihil aliud sit quam separatio partium vniuersi que non potest fieri per plenum. quod ille partes essent continue. ideo oportet quod sit quoddam vacuum primo in numeris distinguens vnam unitatem ab alia ne numerus sit communis. igitur primi naturales philosophi varie opinati sunt in positione vacuum. ¶ Insuper patet per philosophum in textu. et quod istis non reprobat opinionem innaturaliter loquentium. reprobat tamen positiones naturaliter de vacuo loquentium

Quinto

Secundo

¶ Insuper

Compositus

Conclusio patz. quonia ad eandē scientiā spectat cōsi-
derare de habitu z p̄tione. vacuū autē est loci p̄tione
ideo p̄gruit ipsi Aristoteli mentioem de eo facere. Et q̄
patz q̄ vacuū nō est absolute locus. sed est locus cum de
terminatione diminuit. in hoc em̄ q̄ d̄ nō repletus cor-
pore diminuit ratio loci. z ideo nō valet p̄sequētia. est lo-
cus nō repletus corpore. igit̄ est locus. sed p̄mittit fallacia
a dicto s̄m quid ad dictū simpliciter. Maior alterius
discursus est.

Vacuū non est locus corporis. nec p̄ ip-
sum nec ad ipsum p̄t fieri motus. Maior
Nec oportz p̄pter rarefactōem z p̄densatiōem
et augmentatiōem ponere vacuū corporibz im-
bibitū. Conclusio. Igit̄ tota natura abhor-
ret vacuū. et ideo bene ph̄s reprobat ipsuz.

Maior q̄rum ad p̄mā particulā sic patz. qz locus in
hoc differt a vacuo. qz locus p̄tinet corpus. vacuū autē nō
p̄tinet. igit̄ vacuū nō est locus. Præterea si vacuū esset lo-
cus tūc sequer̄t q̄ duo corpora fierent in eodē loco. sed
hoc est incōueniens dicere. igit̄ vacuū nō est locus. Secūda
patz. qz si sic tūc ip̄m haberet tres dimēsiōnes. ergo sus-
cipiendo in se corpus cū non posset cedere suas dimēsiō-
nes haberet simul cū dimēsiōnibz corporis. Et q̄ nō pos-
set cedere patz. qz nō haberet maiore inclinatiōem ad vnū
locū q̄ ad reliquū. Et si cederet ipsum moueret. z p̄ cōse-
quens ei⁹ esset locus. qd̄ est impossibile. Secūda pars ma-
ioris patz. qz om̄e qd̄ mouet fertur in suū locum vt cōser-
uetur in suo loco cum in ip̄so sit virtus p̄seruatiua corpo-
ris locati. in vacuo non est virtus p̄seruatiua locati. igit̄ in
vacuo nihil p̄t moueri localiter. z per p̄sequens nec per ip-
sum nec ad ipsum fit motus. Præterea vbicūqz aliqd̄ cor-
pus mouet ibi semp̄ natum est quiescere. in vacuo autem
nullū corpus aptū natū est quiescere. qz nō esset rō quare
ibi quiesceret z nō ibi. Maior probat. qz si p̄terea pos-
neret vacuū corporibz imbibitū. tūc non fieret rarefactio.
p̄densatio. z augmentatiō nisi p̄ aduentum noue materie
aut p̄ ablatiōem alicuius partis materie. illud autē est fal-
sum. qm̄ sunt per realem trāsmutatōem materie de par-
te in magnū. z e contra. qz eadem est materia p̄rarioruz.
magnū autē z parū sunt p̄traria. ergo ip̄soz est eadē ma-
teria. et p̄ p̄sequens nō oportz q̄ ad rarefactōez deperdātur
alique partes materie. neqz ad p̄densatiōem acquirātur.
sed parua q̄ritas que sūt in raro in potentia efficit actu
in denso. z magna q̄ritas que in potentia est in denso in ra-
ro efficitur in actu. z nō p̄ hoc q̄ aliquando partes q̄ non
erant q̄rite sūt q̄rite. sed qz q̄ritas p̄tū que p̄us erat im-
perfecta p̄ficiat. sicut quādo minus calidū efficit magis ca-
lidū. nō oportz q̄ alique partes nō exsistentes p̄us calide
calefiant. sed partes que habebāt caliditatē imperfectā acq̄-
runt caliditatē p̄fectā. Et quibz patz q̄ rarefactio z con-
densatio nō sunt simplr̄ motus. sed p̄sequūtur ad motū
alteratiōis. qz ad calefactōem sequitur rarefactio. z ad fr̄-
gēfactōem p̄densatio. Conclusio quo ad p̄mā ei⁹ par-
tem patz. qz natura abhorret ocū. sed posito vacuo sequi-
tur ocium in natura. igit̄ natura abhorret vacuū. Maior
patz. qz posito vacuo nō possunt res naturales suas
habere opationes. cū posito vacuo nō potest fieri motus.
vt p̄bat ph̄s in textu. Præterea duplex est materia. scilz
v̄lis z particularis. z queliter horz refutat vacuū. igit̄ to-
ta materia abhorret vacuū. Maior est clara ex dictis in

hinc p̄ s̄ maioris patz

Secūda p̄ maioris

Minor

Secūda

secūdo physicoz. Maior patz. nam natura v̄lis abhorret
vacuū. nō p̄pter sui indigentia. sed alioz. Nō em̄ p̄t fieri
eam administratio gubernatiōis istoz inferiorū nisi nō ens
sistente vacuo. qm̄ om̄e agens in alterū agit in ipsum p̄ cō-
tactū qui nō fit nisi p̄ hoc q̄ v̄tima sint simul. vacuo autē
existente v̄tima nō sunt simul. z p̄ p̄sequens nō p̄t fieri ac-
tio. cū igitur natura v̄lis agendo trāsmutatō gubernat
hec inferiora. manifestū est q̄ abhorreat vacuū. Natura
etiā particularis abhorret vacuū p̄pter salutē sui esse indi-
dualis z specificū z esse qd̄ p̄uenit sibi inq̄tum est pars to-
tius vniuersi. Nā natura particularis nō posset subsistere
si esset vacuū. nec in esse specifico. nec etiā in esse quo ē ps
totius vniuersi. z hoc experimur. qz corpa naturalia em̄
sua naturalia loca ad repellendū vacuū. vt videm⁹ aquā
ascendere sub tracto aere. Sed diceret aliquis. natura
nō abhorret vacuū. qz p̄ motū localem rectū fit vacuū. quia
euacuant loca. z sic loca sūt vacua. Ad hoc dōm est q̄
duplex est vacuū. scilz vacuū simplr̄ z vacuū in respectu. a
natura abhorret vacuū simplr̄. nō autē in respectu. respec-
tu scilz aliquoz corporū ip̄m nō implementum

Ad obiecta in oppositū

Ad primū dōm est. q̄ de nō ente simplr̄ z in se p̄siderato
nō est scia. de nō ente tñ qd̄ apparet ens p̄ esse scia. z hoc
s̄m q̄ apparet est. aut ostendendo q̄ ip̄m nō habet rōs
nem veri entis. Tñ de quolibet nō ente nō est determinā-
dum. sed de nō ente. de quo dubiū est an sit vel non sit.
Sed dices. est vere ens in se p̄sideratū cum ip̄m
definiat. sed nihil definit nisi vere ens. Ad hoc est dōm
q̄ licet ip̄m definiat definitiōe qd̄ nois. nō tñ definitiōe qd̄
rei. qz illa est solū entis. scilz alia est entis z nō entis. Ad
secūdū dōm est. q̄ illa p̄sideratiō nō est cōueniens q̄ p̄bat
aliqd̄ esse qd̄ nō est asseruē. sed p̄bans aliqd̄ esse qd̄ non
est soluendo illas rōnes q̄ p̄bat illud esse qd̄ nō est. nō
est incōueniens p̄sideratiō. sic autē facit ph̄s de vacuo. et p̄-
sequens eius p̄sideratiō est p̄ueniens z bona

Incidunt dubia quo

rum p̄mū est. An possibile sit vacuū esse. Et videt̄
mo q̄ sic. qz deus p̄t annihilare om̄ia que sūt sub vacuo
orbis lune. ergo tūc erit vacuū. z p̄ nō possibile est ipsuz
esse. Secūdo sic. extra celū est vacuū. qz extra celū est spa-
cium nō corpore impletū. Confirmat. extra celū nihil est.
sed vacuū est nihil. igit̄ extra celū est vacuū. Tercio sic
capiat potius aere plenus z ponat supra aquā frigidā cū
onificio. tūc ille aer calidus p̄densabit p̄pter aque frigidit̄
tem quo p̄densato occupabit minores locū q̄ p̄us. igit̄ in
aliqua parte illius erit vacuū. z p̄sequens vacuū est. Con-
firmat. si capiāt vesica. z cōprimātur p̄tes eius fortiter ad
inuiē. ita q̄ inter partes vesice nō maneāt alique p̄tes ae-
ris. z obstruat tūc foramen eius. deinde extendat p̄tes ve-
sice inter illas p̄tes erit aliqd̄ spacium. igit̄ illud spacium erit
vacuū. Confirmat secūdo. accipiant duo asseres plati et
ponantur sub se inuicem. ita q̄ tangat se s̄m om̄es ei⁹ par-
tes. ita q̄ inter eos nullus sit aer mediū. si tūc ille asseres
equaliter separarent a se inuicem. tūc in aliqua parte erit
vacuū. qz si illi asseres equaliter separarent. tūc ille aer nō
potest in instanti moueri ad om̄es partes asseris. sed suc-
cessiue. igit̄. Confirmatur tercio. in antiquis ouis aliquan-
do videntur magne confure. z ille sunt quedā vacuatiōes

Quartus

Text on the right edge of the page, partially cut off.

Summariū

Quarta

Physicorum.

Aristotelis

igitur vacuū est. Confirmat quarto. capiat vas eneum et implet aqua calida 7 obstruat. 7 postea ponatur in loco frigido. illa a qua calida p̄gelabitur 7 p̄dēabitur. facta autē p̄gelatōe 7 p̄densatione illa aqua occupabit minores locum q̄ p̄us. igitur in altqua p̄t illius vasis erit vacuū

Solutio q̄ nō. v̄t p̄t ex dicitis. supposito hoc statu quēz deus ordinavit. q̄z corpora que sunt in vniuerso ex quibz p̄stituitur vniuersum p̄seruātur per hoc q̄ vniū corpus tāgit alterum. q̄z per talem p̄tractum vnum corpus p̄seruat aliud sibi p̄p̄inquit. sed posteo vacuo nō habent p̄p̄inquitatem s̄m tactum. 7 p̄sequens virtus cōseruatiua non posset deferri ad inferiora corpora per media.

Ad obiecta in oppositū. Ad p̄mū dicendū est. q̄ v̄tq̄ potest esse potentia diuina sed non naturali potentia. cum natura abhorreat vacuū.

Ad secūdū dicendū est. q̄ extra celum nō est vacuū neq̄ spaciū vere. sed solum imaginariū. Et ad p̄firmatōnem dicendū est. q̄ illud argumētum peccat penes fallaciā accidentis. q̄ arguitur ex p̄ris particularibz affirmatiuis in secūda figura.

Ad tertium dicendū est. q̄ si aer ille calidus p̄densatur p̄pter aq̄ frigiditātē. tūc aliquę partes aque ascēdūt sursum ad p̄hitendū vacuū. 7 sic ille potest semper erit plenus aut forte ille est porosus. ita q̄ aer posset intrare per poros. potest intrare per poros oui. Unde in cōmuni practica videmus. si capiatur peluis cu aqua frigida. 7 in ea ponatur candela ardens. 7 supra candelam ardentē ponatur portus cum orificio supra aquam frigidā. ita q̄ aer nō poterit intrare portum. tūc aqua illa ascēdit sursum p̄pter p̄hitendū vacuū. vnde flamma candele sumit aerem existētem in portu. 7 p̄uertit aerem in fumū qui argens latera porti p̄densatur. 7 sic occupat minores locum q̄ aer prius si igitur partes aque non ascēderent sursum. tūc in aliq̄ parte porti esset vacuū. sed hoc est incōueniens.

Ad confirmatōnem p̄mā dōm est. q̄ nō est possibile ita pres v̄t ee p̄primere ad inuicē sic q̄ inter illas nulle manerent partes aeris. sed semper ibi manet aliquis aer. licet modicus. et sic per extensionē vesicę rare fit ille aer ad p̄hitendū vacuū.

Ad dicendū est q̄ vesica est corpus valde porosum. sic q̄ per poros eius semper intrat aer qui p̄hitet vacuū.

Ad secūda p̄firmatōnem dōm est. q̄ illi duo asseres nō possunt equaliter eleuari s̄m omnes suas partes. sed p̄us eleuātur s̄m v̄nā partem. 7 postea s̄m aliam partem. et sic aer successiue intrat.

Aut si equaliter possint eleuari per virtutem aliquam s̄m omnes eius partes. tūc aer mouetur in instanti p̄tra naturā ad omnes partes eius.

Aut dicendū est. q̄ illi asseres non possunt ita planari. quin inter illos semp̄ maneat aer modicus. 7 ille tūc per separationē illorū asserū rarefit.

Ad terciā p̄firmatōnem dicendū est. q̄ in h̄mōi ouis nō sunt aliquę vacuitates. s̄ in illo spacio qd̄ videtur est aer. aut aliquod aliud corp⁹ subtile.

Et si querat quōo aer potest intrare testaz oui. Ad h̄ dicendū est. q̄ ingreditur testā oui per poros existētes in testa. Et q̄ in testa oui sunt quidā pori parzi. quia si ouū ponatur ad ignem sudat saltem si recens fuerit.

Ad quartam p̄firmatōnem dōm est q̄ illa aqua calida aut nō p̄gelatur. vel si cōgelaretur. tūc illud vas deberet rumpi v̄t aer intraret ad p̄hitendū vacuū. sicut videmus q̄ in h̄is me vasa multū fortia rumpūtur. q̄n aqua existens in eis p̄gelatur v̄tq̄ ad profundum

Secundum dubium est.

An quocūq̄ medio dato potest dari mediū subtilius s̄m uerarius.

Et videt q̄ nō. q̄ in rerum natura nullum est mediū rariū s̄m subtile igne.

Solutio q̄ sic. v̄t dicit p̄hus in textu.

Et ad obiectū in oppositum dicendū est. q̄ mediū potest accipi duobz modis. Uno modo s̄m rōnem genericā mediū quo corpus est p̄densabile aut rarefactibile. et sic h̄cūq̄ subtile medio dato potest dari mediū subtile. Secūdo modo potest cōsiderari mediū s̄m rōnem specificā mediū quo est tale corpus. et illo modo est dabile mediū subtilissimū quo nō potest dari subtile. 7 hoc loquēdo de corporibz rarefactilibz 7 cōdensabilibz. et per hoc excludūtur sphere que nō sunt rarefactibiles 7 p̄densabiles.

Aut dicendū est. q̄ illa p̄positio potest duobz modis intelligi. Uno modo s̄m rem. 7 sic nō est vera. Alio modo s̄m rōnem siue imaginatōem. 7 sic ip̄a est vera. q̄ mathematici imaginant lineam esse extensā in infinitū. 7 hoc in p̄ma opatione intellectus. quia abstractum nō est mendaciū.

Sed dicere si sic. tūc demonstratio Aristotelis nō esset realis. sed solum imaginaria. q̄ est rōnis siue intellectus.

Ad hoc dōm est q̄ est duplex ratio siue intellectus. Unus est intellectus qui nō habet correspondentiā a parte rei. 7 talis intellectus non est iste. Alius est intellectus qui habet correspondentiā a parte rei. et hoc pro tanto q̄ nō repugnat ei habere correspondentiam. 7 talis intellectus est in demonstratione superioris facta.

Tertium dubium est

Si esset vacuū an in eo fieret motus.

Et videtur q̄ sic quoniā si spaciū inter ignem 7 terram esset vacuū 7 poneretur aliquid graue sursum in p̄cauo ignis. aut ergo illud graue descenderet deorsum aut nō. neutruq̄ illorū est dicendū. igitur r̄. Non p̄mū. q̄ signetur instans in quo tale graue v̄tmo est sursum. 7 in quo est p̄mo deorsum. vel illa duo sunt v̄nū 7 idem instans. 7 tūc sequeretur q̄ idem corpus simul 7 semel esset in diuersis locis. et si sint diuersa instantia tūc cum inter quelibet duo instantia sit r̄p̄us mediū sequit q̄ tale graue mouebit successiue. 7 sic in v̄tuo erit motus. Non secūdum. q̄ tūc graue nō prohiberetur quiesceret sursum. quod est impossibile.

Secūdo posito tali spacio vacuo ponatur corpus longū pura lancea. tunc anterior pars illius corporis citius veniet ad terraz q̄ media vel v̄tima pars. sed vbi est p̄us 7 posterior ibi est successio. igitur tale mobile successiue mouebitur in vacuo.

Et eodez modo argueret si tale corpus ponatur in igne 7 ingreditur vacuū anterior pars citius ingredit q̄ mediū.

Tercio dicit p̄hus septimo huius. q̄ omne mobile citius pertransit spaciū sibi equale 7 deinde maius. si q̄ aliquod corpus descendat per vacuū. tūc prius p̄errabit partem sibi equalem. 7 deinde alias. igitur erit ibi motus successiue.

Quarto aliquod graue habet tantam virtutem supra suū mobile in spacio pleno sicut in spacio vacuo. in pleno autē nō potest moueri in instanti. igitur nec in vacuo.

Solutio q̄ si esset vacuū in eo non fieret motus. sed ibi esset mutatio in non tempore. quia motus qui fit per medium vacuū 7 per mediū plēnū non habent ad inuicē proportionem in velocitate 7 tarditate. v̄t inquit p̄hus in textu. igitur si mobile moueatur successiue in pleno. mouebitur idem mobile in vacuo posito in nō tempore.

Pro cuius intellectu est sciendum. q̄ duplex est mobile. quoddam enī est simplex. v̄t ignis aqua vel aliq̄

Secundum dicitur

ha solutio

explorat

Est duplex intellectus

Et his igitur patet quod ea quae movent tripliciter precipue velocitate et tarditate. vno modo ex motore solo. sicut quoniam motor est in actu et mobile est in actu non indiget medio eo quod motu illo mobile non acquirit perfectionem essentiali sicut corpora celestia sunt velociter in motu vel tardate. Secundo ex medio iudicante et iuuante potentiam motoris. sicut corpora simplicia se mouent iuuante generatio Tertio ex vtroque sicut animalia quae moventur motu pectusio in aere aut in aqua. Ex hoc iterum patet quod si deficiat motoris esse perfecta super mobile. et non fuerit medium. pmoouens nec impedies ipsam. quod tunc sicut huius formae motoris id quod mouetur. ita habet et motum et locum. huius autem forma motoris tota sine medio. pmoouente aut impediente. huius habebit notari locum et motum. ad locum sine medio aliquid quo ad hoc referente vel impediente. Omne autem quod non huius partem nisi ad duos terminos sine medio mouetur non in diuisibili tempore vel continuo. sed in tempore indiuisibili. huius tale mobile mouetur in indiuisibili tempore. cum autem motus est in vacuo medio nihil operatur ad motum impediendo aut pferendo. huius non est ibi nisi habitus forme perfecte in instanti et acceptio loci eiusdem forme sine tempore. Et hoc est causa quare dixit aristoteles. quod si non est medium impedies quod indicat ipotetiam motoris super mobile. et pmoouens generatorem forme motoris in mobile quod tunc motus est indiuisibili tempore. et quod pparatio motus ad motum est. sicut pparatio medij ad medium. Sed contra istam veritatem dicit Auicenna et anepache quod ista ueritas doctor sanctus huius decepti sunt. et causa deceptionis eorum fuit. quod putabant quod ad aliud et aliud referret tarditas quae causatur ex medio in motu simpliciu. et tarditas quae diuersitate motoris causatur. cum huius non sit verum. quod cum habitudine medij crescit pter motus. et cum tarditate eorum decreuit. et ideo quod demonstrat in vno eorum tenet in vtroque eorum. Ad obiecta in oppositu. Ad primum dicitur quod in illo casu posito graue erit deorsum in instanti et erit idez instans sibi rem quo erit sursum et deorsum. differens tamen sibi rem. quod graue erit sursum in illo instanti in quibus illud instans est finis pteriti et erit deorsum in quibus est principiu futurum. Et licet terminus a quo et terminus ad quem non sint impossibiles sunt tamen pume succedentes et hoc in vacuo quibus non in pleno. Sed diceret nihil mouetur de vno extremo in aliud extreme nisi nisi per aliquid mediu. Ad hoc dicitur quod verum est si ibi fuerit mediu plenu. Et si dicatur. si totum spaciū inter celum et terram vacuū et deorsum ponatur ignis quod mouetur sursum et sursum molaris quod moueret deorsum illa mobilia obuiabunt sibi in medio. igitur talia mobilia puerunt in medio quae inter minus motus. et per quoniam ille motus non erit in indiuisibili tempore. Ad hoc dicitur quod ignis non obuiabit molaris sed immediate erit sursum et lapis poneret se deorsum successiue. quod est corpus mixtu. Sed si superius ponatur terra et deorsum ignis terra in instanti erit deorsum et ignis sursum. Ad secundum dicitur quod tale corpus longum in eodem instanti tempore erit sursum et deorsum licet tamen prius natura vna per descendat quae alia. et quoniam puenit deorsum in quibus intra bit plenu poterit esse successio ratione pleni et non ratione vacui et erit sursum quoniam intrabit vacuū. Ad tertium dicitur quod licet motus in medio quod mouetur per aliquid mediu. quia equale et inequale ipsius mobilis attenditur per respectum ad mediu quod ptransit et quoniam in vacuo nullus est mediu ideo non potest esse talis comparatio. Ad quartum dicitur quod licet mouens sibi se in vacuo et pleno habeant eandem pturem. tamen mobile non potest eodem modo moueri et suscipere in futurum agentis in spacio pleno et vacuo. quod in pleno esset mediu resistens ideo non reciperet formam intentam ab agente. sed in vacuo nullus esset mediu impeditiu ideo suscipe

ret formam in instanti. sicut aer serenus in instanti suscipit illuminationem a sole. quod licet motus totaliter pueniat a mouente. tamen successio. puenit aliquam ex parte impediens

Quartum dubium est.

An in motu naturali grauiū et leuiū tota successio pueniat ex parte medij. Et videtur quod non. quod sic motus celi fieret in instanti. hoc autem falsum est. igitur. Sed motus per quod non fit per mediu. nec ibi est resistentia medij. Sed quod sic. quod tota successio. puenit in motu ab illo a quo puenit talis resistentia. tota autem resistentia est a medio. igitur tota successio puenit ex parte medij. quod remouit medio nihil erit. phibens. quoniam graue sit deorsum. Et est notandum quod aliquid mobile dupliciter potest moueri. scilicet quod est in duplici potentia ad motum. vno modo potest moueri de potentia essentiali ad actum. ut quoniam leue sit graue tunc mouetur de potentia essentiali deorsum. et talis motus semper fit a generare. Alio modo potest moueri de potentia accidentalī ad actum. ut quoniam graue sursum ipeditiu mouetur deorsum. et ille motus causatur a remouente. phibens quod graue est quod naturaliter deorsum nisi detineatur sursum per aliquid. phibens ipsum descendere. et illo modo huius loquimur. Preterea si ibi pueniret resistentia ex alio quod a medio. huius esset ex parte mobilis. aut igitur hoc esset gratia materie vel formae. neutrum illorum est dicitur. igitur. Non gratia sue materie. quae seclusa forma materia de se est indifferens ad quaecumque motum. Non gratia forme. quod per formam huius naturale inclinatio nem ad talem motum. igitur per tale formam non resistit motoris. et sic ibi non potest esse successio. pueniens ex parte mobilis. cum ibi nulla sit resistentia ex parte ipsius. Ad obiectum in oppositu est dicitur quod motus celi non est naturalis. sed potius intellectualis dicitur. et ideo in ipso puenit successio. ratione agentis quod taliter mouetur sibi detineatur sursum aut sibi in alios ratione situs. huius enim solus est ad oppositum de motu naturali grauiū et leuium. Et ideo dicit doctor magnus. quod corpora celestia non debent moueri in indiuisibili temporis. quod aliam comparationem habent ad suum motum quod elementa habeant ad suos motores. Sed diceret pparatio motus est ex duobus ex vno principaliter et ex alio secundario et sic sibi dea motus non pportioat motui nisi sibi id quod secundario et p accidens est in quodam motu. Licet enim omnis motus fiat ex victoria potentie motoris super mobile. oportet necessario quod motus sit velocior in quo potentia motoris sit magis vincens suum mobile. et motus sit tardior in quo potentia motoris minus vincit mobile. Haec enim de causa inueniuntur motus diuersi in celestibus in velocitate et tarditate differentes. quia motus primi mobilis est velocissimus. et motus stellarum fixarum est tardissimus. quia spaciū quod pficit motus primi mobilis in viginti quatuor horis pficit motus stellarum fixarum. ut inquit aristoteles. in triginta sex milibus annis et sexaginta. Ad hoc dicitur quod sibi dicitur Albertus. quod non est pportio cum eo. quod secundario tamen in motu est causa velocitatis et tarditatis. quod licet secundariū sit tamen est signū principale

Quintum dubium est.

An condensatio et rarefactio sint possibiles. Et videtur primo quod non. quod quoniam quicquid extremitates alicuius corporis appropinquat centro. vel reperit vacuitates in quibus recipiunt. vel oportet quod sit penetratio dimensionum. sed quoniam sit condensatio et extremitates corporis appropinquant centro. igitur oportet ibi dare vacuū vel penetrationem corporis. cum igitur vtriusque

est impossibile. condensatio est impossibilis et si condensatio est impossibilis et rarefactio. quia quoadcunq; aliis quod corpus rarefit oportet aliud condensari ad conservandū equalitatem corporum vniuersi. Secūdo si aliqd corpus rarefiat. oportet qd cedat in maiorem locū et qd aliqd corpus recedat. et iterū ad illud corpus aliud corpus. igitur ad rarefactionē vniuersi corporis oportet celū moueri. aut oportet dare vacuū in quo recipiunt corpora rarefacta. sed vtrūq; est impossibile. igitur. Tertio in omni condensatio ne corporis pres sunt minus distantes q̄ fuerit. impossibilis enim est qd pres fiant minus distantes cū sp se rāgāt in suo toto. igitur sequitur qd condensatio nō est possibilis. Quarto. si condensatio sit possibilis ponat qd in vtroq; ignis p influentiā celestē aliq ps ignis condenset. tūc oportet dare vacuū. qz cū ignis sit rarissimū corp. nō pōt rarefieri ad replendū talē locū et corpus condensatum occupat minōrē locū q̄ prius. p̄ns est incōueniēs. igitur condensatio nō est possibilis. Pro solutioe istius dubij tria istis supponēda. Quoz p̄mū est. qd p̄trarioz est vna et eadē materia sicut calidi et frigidī eo qd p̄traria sp habeāt fieri circa idem subiectū. Scdm qd illud qd fit in actu prius erat in potentia s̄m naturā an q̄ fieret sub tali actu. Tertius qd materia q̄ est susceptibilis p̄trarioz nō est separabilis simul ab vtroq; ipoz. Istis suppositis respondet ad questū qd sic. qm eadē materia q̄ prius fuit sub pua q̄ritate p̄ fieri sub magna. et eodēra. illis at duobus modis fit rarefactio et condensatio. igitur sunt possibilis. Dicat enim rap. qd hz pauca de materia sub magna q̄ritate et eius pres nō sunt adinuicē p̄iacentes. Sed densum dicit qd hz multū de materia sub pua q̄ritate et habet pres ad iuicem p̄iacentes. et ideo dicit rarefactio qm̄ aliquā alteratiōnem materia existens sub pua q̄ritate sub magna q̄ritate efficit. vt in calefactione lactis. Et p̄ oppositū condensatio est. qm̄ materia sub magna q̄ritate existens efficit sub pua q̄ritate. vt qm̄ aliqd corp. p̄ frigiditatem restringitur. Et est sciendū. qd calidi est disgregare et mouere pres a centro ad circūferentiā. id est p̄ calefactionem materia existens sub pua q̄ritate efficit sub magna. Et frigidū est p̄gregare et mouere pres a circūferentiā ad centrum. et ideo causat materiam sub pua q̄ritate q̄ fuit sub magna. Et quo p̄r. qd rarefactio p̄sequit calefactionem. et condensatio sequit frigiditatem. Ad obiecta in oppositū. Ad p̄imum dōm est. p̄ interemptōem maioris. qm̄ condensatio nō fit per hoc qd pres extremales ingrediānt pres existētes iuxta centū. s̄ p̄ hoc qd materia prius exis sub magna q̄ritate p̄ aliquā aliā alteratiōnem efficit sub pua. et idē p̄pter hoc. nō oportet ponere vacuū neq; penetratiōnem dīuisionū. Ad scdm dōm est. qd qm̄ vniū corpus rarefit cedit in maiore locū. sed aliud condensat. ideo nō oportet ponere vacuū. vt recipiānt pres corporis rarefacti. nec oportet p̄pter hoc celū moueri neq; augmētari. Ad tertium dōm est. qd pres ab inuicē remore in condensatioe s̄m p̄riores et minus distantes. s̄ tñ pres q̄ prius erāt inmediate nō sūt minus distantes. Ad quartū dōm est qd illa condensatiōne facta ignis nō rarefiat. s̄ p̄inqua ps ignis mouet ad replendū illum locum. et alia p̄sequit ipam et alia aliā p̄sequenter vsq; ad aliqd corpus qd poterit rarefieri puta vsq; ad aerem vel aliquā p̄re ignis cōdensatā prius q̄ erit rarefactibilis. et sic p̄r qd p̄pter rarefactionē et condensatiōem nō oportet ponere vacuū corpib; imbibitū.

Sextum dubium est.

An in rarefactōe sit augmētatio. cū ibi fiat motus a minori q̄ritate ad maiore. Solo duob; modis accipit augmētatio. Vno modo cōiter p̄ quocūq; motu de minori q̄ritate ad maiore. et sic ibi reperit augmētatio. Alio modo p̄ p̄rie p̄ mutatiōe de minori q̄ritate ad maiore aliq extrinseco adueniente. sicut est in augmētatiōe viuētū p̄pter nutrimentū sumpcionem quod p̄uertitur in substantiam aliti et sic ibi non reperit augmētatio. verūtamē rarefactio nō noiat illā augmētatiōem imp̄fectā. s̄ illa augmētatiōe ip̄fecta seq̄ rarefactōem. et diminutiōe ip̄fecta p̄dēlatōem.

Septimum dubium est.

An q̄ritas prius existēs sub densō remaneat post rarefactōem. Et videt qd nō. qz sic seq̄ref qd accis migraret de subiecto in subiectum. eo qd q̄ritas densi esset sub rastro Solo qd q̄ritas prius existens in corpe densō remanet cū q̄ritate adueniente s̄m eentiā et i p̄ona nō tñ remanet sub p̄prio eē et sub p̄pria sp̄. qz sicut ē in nūer; ita est in q̄ritatib; p̄tinuis. s̄ in nūeris nūeris p̄eris manet s̄m eentiā cū numero adueniente nō tñ sub p̄prio esse et sub p̄pria sp̄. s̄ accipit sp̄em sp̄ ab vltima vniūrate sicut ternarius remanet sub quaternario nō tñ sub p̄prio eē talis speciei. et talis q̄ritas neq; simpliciter corrumpitur neq; simpliciter remanet sed remanet sub esse alterius et in esse eminentiori quē admodum p̄uus lumen non simpliciter corrūpit adueniente maiori lumine neq; simpliciter remanet sub p̄prio esse s̄ sub p̄fectione esse maioris luminis. Si corrūperet simpliciter tūc nō posset generare p̄ corruptionem maioris luminis. neq; postea remaneret qd tñ est falsum. Et ad obiectum in oppositū dōm est. qd si remaneret q̄ritas sub eodē tunc oportet qd accis migraret de subiecto in subiectū. s̄ h̄ ē impossibile.

Octauum dubium est.

An durū et graue p̄sequant densū. et leue et molle rari. Solo qd durum et graue. molle et leue duob; modis considerat. vno absolute sine p̄parōe magis et minus. et h̄ modo p̄sequunt rari et densum. Alio modo p̄parōem magis et minus et sic nō sp̄ p̄sequunt rap. et densū qd ad talem p̄parōem. qz ferrum vt dicitur est durius est plūbo. q̄uis nō sit magis densū. Sciendū tñ est qd aliqd dicitur durum eo qd fortiter sue diuisioni resistit. et hoc est p̄pter h̄ qd habet pres fortiter adinuicē p̄iacentes. Et sicut aliqd efficit graue p̄ p̄stricōem materie. eo qd multū h̄z de materia sub pua q̄ritate. et qz p̄ condensatiōem pres sūt ad inuicē p̄iacentes et materia p̄stringit. idē durū et graue p̄sequunt densum. et molle p̄ oppositū dicit qd nō multū sue diuisioni resistit. s̄ est faciliter diuisibile. eo qd pres non fortiter adiacēt adinuicē. Et etiā aliqd est leue qz h̄z pauca de materia sub magna q̄ritate et ista duo sequunt rarefactōem. ideo leue et molle sequunt rarum.

Consequens autē dictis est aggredi de tpe. Primum at bñ se habz opponere de ipo. et p̄ extraneas rōes vtrūq; eozū q̄ sunt est at nō entū postea q̄ natura ipius.

Iste est tractatus tertius huius in q̄ p̄hs determinat de tpe post q̄ determinatū in tractatu p̄cedenti de vacuo. Et rō ordinis est. qz sicut se h̄nt locus et vacuū ad modū bile. ita se h̄z rōes ad motū. qz locū s̄ p̄ritatē et vacuū s̄m opinionē antiq̄ s̄ s̄ mēsure modū sic rōes ē mēsuramotū.

qz mobile est aliquid permanens. sicut loc⁹ ⁊ motus ē ali
qd successiuus sicut tps. s; mēsurā ⁊ mēsuratū debet esse
pformia sicut qz mobile pcedit motū ⁊ sibi cū accūs. ita
mēsurā mobilis s; locus pcedit mēsurā motus s; tps
et diuidit in octo capla. in quozū pmo inquit qstionez
si est. In scdo determinat de qstione quid est. ibi. Quid
aut sit. In tertio soluit vnā qstionē in pmo caplo mo
tam. ibi. Et sicut motus. In quarto caplo determinat
de pteritib⁹ tps. ibi. minus quidē nūer⁹ In quinto
ostendit p hō quō tps ppar ad ea q sunt in tpe. ibi. Qm̄
autē tempus est. In sexto p hō determinat de his q intrin
sece pnter ad tps. ibi. ipm aut nūc. In septimo p hō de
determinat quō tps est mēsurā generatōis ⁊ corruptōnis
ibi. Mutatio aut ois. In octauo mouet duas qstiones
quas in eodem caplo soluit. ibi. dignū autē. Prīmū capi
tulū in duas diuidit ptes. in quaz pma pmitit de q est
determinandū. In secūda exequit intentū suū. ibi. Qd
qdē igit oino. Quātū igit ad primā pte dicit p hō. qz ue
niens est post p dicitā aggregandū. vr loqimur de tpe. eo
q ipm est vnū de his q sequunt motū. licet autē p seipm
manifestū sit tēpus ee. eo q ipm pcepit cū motu q manife
stus est ad sensum. tñ p extraneas rōnes qdam soppiste
arguit ipm nō esse pmiū at bene habet opponere de ipō
p rōnes extraneas. Utrū sit de nūero eoz q sunt. aut sit
de nūero q nō sunt. Rationes em̄ extraneæ vocant ille q
sunt ex cōib⁹ q in multis inueniunt. vr sunt rōnes logice
et ideo logica ppter eandem cām p hō extraneæ vocatur
postea vero ex naturalib⁹ ⁊ proprijs venit perferendū
que sit natura ipsius.

Quidē igitur oino nō sit. aut vix. aut ob
scure. ex his aliquis vtiqz cōcipiet. Hoc qdez
em̄ ipsius factū est et nō est. Illud vero futuruz
et nōdū est. Ex his autē et infinitū et semp acce
ptum tempus pponit. Ex his autē que nō sunt
cōpositū. impossibile esse videtur participare.
aliquādo substantiam

Ista est secūda p hō capli in qua psequit intentū
suū p hōs duab⁹ rōib⁹ q tps nō sit. aut si sit hoc vix aut
obscure ex dictis aliqz pape poterit. Et est pma ratio
qz illud qd vere est cū sit ppositū e3 pib⁹ pmiuis h3 p
tes existentes ex quib⁹ est sua cōtinuitas. s; tps nō ha
bet ptes existentes. igit tps nō est. Qm̄oz patet. qz p
tes tps sunt due s; pteritū ex futurū. Pteritū autē
nō est sed factū est ⁊ trāsit. futurū autē nōdum est. p hō
autē cū sit indiuisibile nō est ps pmiui tps. qz infinitū tē
pus qd sp accipit sine fine pponit ex his q nō sunt. Ex
his autē q nō sunt. ppositū nō videt picipare aliqñ sub
stantiaz q sit. igit tps oino nihil est aut si est vix est. sicut
sunt ea quozū esse est pmiuū pziuatōni. et cū hoc obscu
re est. qz fin potentia est. Et forte apud intellectū ē ac
tus ei⁹. vr qdā dixerūt sed de h inferius dices latius.

Adhuc autē om̄is diuisibilis si quidē est. ne
cesse est cū est. aut oēs aut quasdā ptes esse. Tē
poris autē alie facte. alie future sunt. Est autē ni
hil cū sit diuisibile. Ipsum autē nūc nō est pars
venfurat em̄ pars et pponi optet totū ex pti
bus. Tempus autē nō videt pponi ex nūc.

Quic p hōs ponit scdam rōem q tempus nō sit et est

ista. om̄is diuisibilis qd est aut necesse est oēs ptes. aut
quasdā esse. sed due ptes tps nō sunt. igit tps non est.
Qm̄oz p hō ex dictis. qz pteritū factū est ⁊ nō est. futurū
autē nōdū est. et si est in potentia solū est. Sed si qd di
cat q ipm p hō nunc quedā ps tps est. cōstat hoc ee fal
sum. qz om̄is ps q est vere aliqñ totius nūerata ⁊ men
surata aliqñ reddit totum qd pponit ex pti b⁹ aliqñ. s;
nūc cū sit indiuisibile nō reddit totū tempus. ergo tem
pus ex nūc nō pponit. Si autē dicat q sit pars nō aliqñ
ta sicut binarius est pars qnarij. adhuc pstat esse falsuz
qz pars talis pponit totū cū alia pte. et est qstas alie
ius in toto. s; nunc nō cōponit. tempus nec est alieius
qstas in tempore. igit nūc nō est ps tps. nec pnce
est pars linee. sed termin⁹ eius. ita ⁊ nūc nō est ps tps
sed terminus eius.

Amplius autē ipm nūc quod videt determi
nare pteritū et futurū. Utrū vnū et idē sp p
manet. aut aliud ⁊ aliud nō facile est scire. Si
quidē em̄ nūc sp alterū et alterū. Nulla autē eoz
que sunt in tpe alia ⁊ alia ps simul est que nō cō
rincat. Alia vero cōtinuat sicut minus tēpus
sub pluri ipsum nūc qd nō est prius. aut fuit ne
cesse ē corripū aliqñ. et ipa quidē nūc simul ad
inuicē nō erūt. Corruptū autē esse necesse ē esse
prius. In eodem quidē igit corruptū esse im
possibile est ppter hoc qd tūc est. in alio at nūc
corripū pri⁹ nūc nō ptingit. Sic ei impossibi
le est se habere ad inuicē ipsa nūc. sic ei impossibi
le est se habere ad inuicē ipa nūc. vr pūctū euz
pūcto. Si qdem igit in qd psequēter est nō cor
rupū. s; in alio. In medijs nūc q sunt infinita
sil erūt. hoc aut impossibile est

Quic p hōs mouet vnā qstionē. qz sit tps pmiuū est. vr
dicunt affirmātes tēpus. tunc oportet q distinguant p
tes in indiuisibili nūc qd est terminus tps. sicut pūct⁹
linee. Querit ergo de ipō nūc qd determinat ⁊ distinguit
inter pteritū ⁊ futurū. An sit vnū et idē nūc pma
nens in toto tpe. aut aliud ⁊ aliud. Et qz hoc nō est facis
le videre p hō arguit ad vtrāqz pte. ⁊ postea eam soluit.
Primo em̄ pbat. q nō sunt plura nūc. qz si essent plus
ra nūc in tpe. aut illa essent simul. aut sibi succedētia. neu
trum autē illoz dici pōt. igit nō sunt plura nūc. Qm̄oz
p hō quo ad primā eius prem. qz si essent simul tūc opoz
teret. q tēpus eēt de pmanētib⁹ ⁊ stantib⁹. sed hoc est fal
sum. igit. quo ad secūda eius prem patz. qz nulla pars
eozū que sunt in tēpore simul esse pōt euz alia nisi p hō
atū. b ipsa sicut pars a toto sicut mensis continet sub
anno. et septimana sub mense. et dies sub septimana. et
hora sub die. et pars hore sub hora. ⁊ hoc modo trāsit
necessario usqz ad indiuisibile nunc qd solum est de tem
pore accipere. minus em̄ tempus qd est ps pluris semp
cōtinetur sub illo ⁊ si sic est. tunc plura nūc nō sunt simul
nisi vnū p hō ⁊ reliquū cōtineat. sed indiuisibile nihil
cōtinet. ergo vnū nunc nō continet aliud vel alia nunc
ergo si sunt plura tunc illa sunt succedētia et sic illud nūc
quod est pteritū ⁊ fuit prius necessario modo est cor
ruptū ac om̄ia nunc vr dictum est non erunt simul sed

tertio est ibi fallacia consequentis. q̄a virtualiter sic arguitur. si aliquid est tempus in ipso sunt omnia. igitur si in aliquo sunt omnia. ip̄m est tempus

Quā autē videt maxime motus esse et mutatio quedā tēpus hoc cōsideratū est Aniusculius quidem igitur mutatio et motus in ip̄o mutato per alterationem et augmentationem est solum. aut vbi fortasse est ip̄m qd̄ mouet et trāsmutans. Tēpus at̄ sicut et vbiq̄ et ap̄d oia est. **¶** Ista est secūda ps huius capli in qua p̄hs determinat de quiditate tēpis fm̄ opinione p̄p̄ia p̄mittendo t̄n duo quozū primū est. q̄ tēpus maxime videt esse motus et qd̄a mutatio. et t̄n nō est motus. sc̄dm q̄ nō sit sine motu. **¶** Et q̄ tempus nō sit motus p̄bat p̄hs duabz rōnibus. Quarū p̄ma est. qz̄ vniuscuiusq̄ mutatio aut motus solummodo est in eo qd̄ mutat vel qd̄ mouet motu illo. aut vbi est illud quod mouetur vel trāsmutat. sed tempus sicut est apud oia t̄palia et vbiq̄. oia ei t̄palia q̄ vbiq̄ sunt in vno et eodē sunt t̄pe sc̄z in nūc presenti.

Amplius autē mutatio qd̄e om̄is velocior aut tardior est. tēpus autē nō. Tardū autē et velocior t̄pe determinant. Velox qd̄e qd̄ in pauco multū mouet. tardū autē q̄ in multo paucū. Tēpus autē nō determinat t̄pe. neq̄ quo quātū ali quid est. neq̄ quo quale. **¶** Quidē igitur nō ē motus manifestum est. Nihil autē differt nobis dicere in presenti motum aut mutationem

¶ Sic ponit secundā rōnem ad idem et est ista. ois mutatio vel motus velocior aut tardior est. eo q̄ passiones motus sunt velocior v̄ tardū. sed tempus nō est velocior tardū. igitur nullum tēpus est motus vel mutatio. **¶** Si hoc patet. qz̄ velocior et tardū definiūt t̄pe. sed tēpus tēpore nō definit. velocior em̄ est qd̄ in puo tēpore mouetur per multū spaciū. Et tardū est qd̄ in multo tēpore mouet p̄ puū spaciū. tēpus em̄ vt dicitur est tēpore nō definitur neq̄ in eo q̄ quale sit. neq̄ in eo q̄ quātū. quia cōstitas motus est velocitas et tarditas q̄ tēpore definitur. cōstitas etiam motus tēpore definitur. qz̄ magnus motus est q̄ est magni tēporis. et puus q̄ est puī tēporis. **¶** Et q̄b̄ p̄z. q̄ tēpus nō est motus. et nō sit in p̄posito differētia inter motū et mutationem. qz̄ nō differūt in mensura tēporis. licet alias differēntias habēt de quibus in quinto huius dicitur.

Atvero neq̄ sine motu tempus est. Cū em̄ nihil ip̄i mutant fm̄ intelligentiā. aut latet trāsmutantes. non videtur nobis fieri tempus. sicut neq̄ qui in sardo fabulatur dormire apud heroes cum exp̄giscunt. Copulant em̄ nūc primum posterio. nūc. et vnū faciunt remouētes propter insensibilitatē mediū. Tanq̄ igitur si non esset mediū nūc. sed idē et vnū non esset tempus. Sic et qm̄ latet alterū esse non videt mediū esse tempus. Si igitur nō opinari esse tempus tunc accidit nobis cū non definimus

nec vnā mutationē. sed in vno indiuisibili videtur anima manere. Cum autē sentimus et determinamus. tūc dicimus fieri tempus. Manifestū q̄ nō est sine motu. neq̄ mutatione tempus. **¶** Igitur neq̄ motus neq̄ sine motu tempus est manifestum est.

¶ Sic p̄hs p̄bat secūdū suppositū. sc̄z q̄ tēpus nō est sine motu. qz̄ illud nō est sine motu quod sine motu p̄cipi nō potest. sc̄z tempus sine motu p̄cipi nō potest. igitur tempus nō est sine motu. **¶** Inoz. p̄batur qz̄ cum nos ip̄i nihil mutamur fm̄ intelligentiā vel aiām. aut latet nos si trāsmutamur nō videtur fieri tempus nobis. **¶** Dicitur em̄ nos trāsmutari fm̄ aiām trāsmutatione qua nos trāsmutamur in esse p̄ tempus. **¶** Et dicit aliquis trāsmutari fm̄ aiām tribz modis. Primus modus ē. quādo nō p̄cipimus tēpus. nisi quando fuerimus moti motu anime qui est motus imaginatōnis vel intelligentiē. et hoc modo dixerūt galienus et augustinus p̄cipere tēpus et esse in tēpore. **¶** Dixerūt em̄ q̄ esse in tēpore est esse in viribz motū anime vel alteri creature spiritalis. et cū motus anime sit simplex et nō habeat proprie prius et posterius. cōstat q̄ iste modus proprie nō dicit nos p̄cipere tēpus. et ideo est sensus corruptus. eo q̄ nec galienus nec augustinus sc̄uerūt bene naturas rerum. vt inquit dñs Albertus. **¶** Secundus modus est q̄ nos dicimur trāsmutari fm̄ aiām cū p̄cipimur per aliquid quem anime motū sc̄z imaginatōnis vel intelligentiē de motibz exterioribus. et hoc modo iterū directe nō p̄cipimus tempus. quia est percipere motū p̄ter hoc q̄ nūmerus prius et posterius est in ip̄o. et tūc nō p̄cipimus tempus sed motū in rōne motus. p̄ter hoc q̄ mensura mus ipsum per tempus. **¶** Tertius modus est. quo p̄cipimus motū in eo q̄ p̄cipimus nos ip̄os trāsmutari. et tūc necario p̄cipimur tēpus in eo q̄ nos imaginamur vel sentimur fm̄ intelligentiā venire a priori in posteri. et hoc solo modo verū est. q̄ cū nihil mutamur fm̄ intelligentiā nostram aut latet nos nostra trāsmutatio. eo q̄ ligate sunt virtutes in nobis quibz debuitus p̄cipere motū. sicut fit in somno aut voluptate q̄ nos tūc nullum p̄cipimus tempus. et ideo tūc nobis tempus fieri non videtur. **¶** Sicut est de illis poetis qui fabulose dixerunt p̄ dictamē verū suū in rhodo insula alias in sardis. et dictamine heroico. q̄ qdam dormierūt multis annis q̄ nō p̄ceperūt tempus quo dormierūt. Illi em̄ copulauerunt nunc prius quo dormire inceperūt cū nūc posterio r̄ quo euigilaerūt. et nō p̄ceperūt tempus intermediū sed putabant q̄ in vno nūc essent qm̄ dormire inceperūt et quādo surrexerūt et remouerūt totū tempus mediū propter motus insensibilitatem. **¶** Et causa huius fuit. p̄funditas somni. Sunt em̄ quedā aialia valde flegmatica et quidam homines pellis spisse. et est in eis vapor spissus diu morans propter caloris debilitatem. et illi habent multas superfluitates viscosas circa viscera vbi est locus digestiōnis. Et habent cerebrum frigidū valde. et ideo quia in eis quando ex longitudine tēporis calidi sicut est estas aggregat superfluitas et permanet calor aeris aliquātulum aperiens poros cutis non dormiunt. et querūt illo t̄pe nutrimentum. eo q̄ calor exterior iuuat calorem interiorem. et sunt vorantia multum propter frigus naturale circa locū digestiōnis. q̄a faciūt

abū descendere et eijci indigestū. Cū autē p frigus exteri
us restringunt porū nō potest exire supflūū p poros et re
dūdat ad interiora vapor: sicut fumus in olla coopra. et
ex illa habūdantia humescit valde et humor viscosus ef
ficatur et aialia efficiunt pingua et dormientia et dormi
unt illa que muleū sunt spisse pellis et frigida p totū tem
pus quo porū p frigus restringunt. et quo habundat hu
mor viscosus in visceribz et postea euigilantia adueniūt
et mouent. hoc autē ex eadem causa fit in hoibz aliqñ et p
cipue in mulieribz qñ sunt immobilis et spisse pellis et vis
cosarū supfluitatū et habētes lentū calozē naturalem et
picipue qñ dormiunt sub terra. qz frigus terre uuar ad
stricōem porozū et he sunt pfundi somni in quibus nō
sunt imagines somniales. et ideo in toto ligant in eis vi
res aiales exteriores q sunt quinqz sensus et interiores q
sunt imaginatiua virtus et intellectiua. et ideo tales nul
lum circa se picipiūt tempus. habēt igit se illi ad tempus
copulando nūc prius qñ dormire incipiūt ad nunc pos
terius qñ euigilant tanqz si nō esset nūc mediū tēpis. et h
ideo. qz later eos alterū esse nūc quod est cū porū tempo
re et posteriori quod est mediū inter tempus inceptio
nis somni et uigilatiōis. et iō nō picipiūt tempus mediū
a silt ergo accidit nobis nō opinari tempus esse qñ nō de
terminamus esse aliquā mutatiōem. s; in vno et eodem
indiuisibili videt manere apprehensio aie nostre. Et cū
in nobis sentimus et determinamus fieri transmutatio
nem qua nos transmutamur tūc dicimus fieri tempus.
Et eadem causa est in delectatiōe maxima existentes
sicut homines diuini qñ sunt in vehemēti delectatiōe
pemplationis non picipiunt tempus. Constat autē aia
eozū in vno desiderabili et ideo nō picipiunt tempus q in se
sunt. et ideo tanto minus picipitur motus quāto iocun
dius est illud qd cōtemplatur. Et quibz patet manife
ste q tēpus non est motus neqz sine motu et mutatiōe

Accipiendū autē qm querimus qd sit tēpus
hinc incipientibus qd motus est. Simul em
motum sentimus et tempus. Et namqz si sunt
tenebre et nihil per corpus patiamur. Mor
autē aliquis in aia fit subito. simul em videtur
fieri qddam tempus. Atvero et cum tempus
videtur fieri aliquid. simul et motus aliquis fi
eri videt. Quare aut motus aut motus aliqd
est tempus. Qm aut non est motus necesse est
fior aliquid esse ipsum

Hic pbs inuestigar pīculas in definitōe tēpis positas.
Et pmo dicit q tēpis est aliquid motus. qz simul senti
mus motū et tempus. qz si effemus in tenebris et nihil
patiamur p corpus. motus tñ dephendatur esse in aia p
imaginatiōem et intellectū subito. hoc est statim cū ipso
motu videtur et percipit tempus qddā. etiā ecōtra cum
tempus videtur fieri simul cū illo tpe videt fieri aliquis
motus. qd necesse est tempus alterū duozū esse. scz q sit
motus. aut aliqd motui pūmctū. sicut ppter motus
et qz pbatū est sup. q tempus non est motus. relinqui
tur q tēpus sit aliquid motus.

Qm aut qd mouetur ex quodam in quoddā
et omnis magnitudo continua sequitur mag
nitudinem motus. propter id em q magnitu
do continua est. et motus cōtinuus erit. Quā

tum em motus est tantum et tēpus videt fieri
Hic aresto. inuestigar aliā pīculā istā scz. q tēpus est ali
quid motus fm pū et posterius dices. q pūritas est
in motu ex magnitudine. et in tpe ex motu. et hoc sic p
bat qm pūritas repit in motu. qz ē de quodā in qddā
sicut in motu locali pūritas repit. qz est de vno loco in
aliū et qz talis motus est in magnitudine q est pūritas. q
motus est pūritas. et qz o3 tñ esse de tpe sicut de motu
igit oportet tēpis habere suā pūritatē a motu.

Prius autē et posterius in loco primū sunt.
Nec autē positione sunt determinata Qm aut
in magnitudine primū et vltimū est: necesse est
in motu prius et posterius esse proportionabi
liter his que sunt ibi Atvero in tempore est pri
us et posterius propter id quod sequitur semp
alterum ipsorum

Hic pbs pbat. q pū et posterius i motu sunt ex mag
nitudine et i tpe ex motu. qz in illo repit pmo pū et po
sterius in quo repit pūmū positio. s; sic est de pūritas. qd
positio i pūritas dē ordine pūritas in pūritas i magnitudine
em repit pmo positio in pūritas qz illa ē qūritas p se et in
motu nō repit pmo positio i pūritas. igit seqt q pū et
posteri in motu sunt ex pū et posteriori i magnitudine

Est autē prius et posterius ipsorū in motu:
quod equidem ens motus est. tamen esse ip
alterū est et non est motus.

Hic ont pbs qūo pū et posterius hūc se ad motū dē.
q idē est qd est prius et posterius tēpis et motus qūo
ad id qd est motus. tamē fm rōnem est alterū a motū. Nā
de rōne motus est q sit actus entis in potētia. s; pū et
posterior pueniūt motū ex ordine pūritas magnitudinis.

Atvero et tempus cognoscimus cū defini
mus motus fm prius et posterius determinā
tes. et tunc dicimus fieri tempus qñ in motu
prius et posterius sensu picipimus.

Hic pbs ont. q tēpus psequit motū rōne prioris et po
sterioris. qz fm illud tēpus psequit motū q pgnito i mo
tu pgnoscit tēpus. s; cognito pū et posteriori in motu
pgnoscimus tempus et distinguimus tempus. igit tēpis
psequit motū rōne prioris et posterioris.

Determinamus autē in accipiēdo aliud et
aliud ipsum. et mediū ipsorū alterū. Cū enim
altera extrema mediū intelligimus. et duo dicat
aia ipsa. nūc hoc quidem prius illud vero po
sterius tunc et hoc dicimus esse tempus. De
terminatum em ipso nūc tempus esse videtur
et supponatur. Quādo qdē igitur tanqz ipsum
vñū nūc sentim et nō sit sicut pū et posteri
in motu. aut vt idem qdem prioris aut posteri
oris alicuius nō videt tēpus fieri nullū qz neqz
motus. Cū aut prius et posterius est tūc dici
mus tempus. Hoc em est tempus nūeris mo
tus fm prius et posterius. Nō ergo motus se
pus est. s; fm q nūerum habet motus.

Nic phus inuestigat aliam p̄culā. scz q̄ tempus sit numerus motus. qz hoc est tēpus qd̄ p̄cipimus p̄cipiens do motū. sed p̄cipimus tēpus numerādo p̄us z posterius in motū. igit̄ tēpus est numerus motus fm̄ p̄us z posterius. **¶** Inoz p̄z. qz determinamus tēpus in accipiendo aliud z aliud nūc q̄ sunt termini p̄oris z posterioris. z tunc accipimus etiā aliud z aliud mediū ip̄oz nūc. z tūc habebimus p̄us z posterius in tpe inter q̄tuor nūc accepta. cū em̄ intelligim⁹ altera extrema mediū. ita q̄ mediū aliud z aliud sit inter ea. z dicat aīa ipsa nūc sic esse duo. hoc q̄dez p̄us z illud posterius. tūc hoc dicimus verissime esse tps. qz inter illa duo nūc est tempus. determinaro an sit per distinctionē nūc statim videt esse z fieri tps. Supponit ergo sic esse z fieri z p̄cipi tēpus. Sed qm̄ nō ponim⁹ duo nūc sed tanq̄ vnū siue illud accipiat vt stans siue fluens non diuisum. tūc nullū tēpus fieri videt. qz etiā mor⁹ fieri non videt. Si em̄ nos accipiamus idē nūc nō mouēs se z in distinctū accipiat. tūc est indiuisibile cuius transitus nō p̄cipit. ideo nō diuidit p̄ ptes. **¶** Queris tūc d̄ q̄ si accipiat vnū instans aut duo instantia simul inter q̄ nō ponimus p̄us z posterius. sicut dormientes faciūt nō p̄cipimus tēpus. eo q̄ nō p̄cipimus ptes motus. cū p̄o p̄us z posterius est p̄ modū p̄dictū. tūc dicimus esse tps. Relinquitur ḡ ex om̄ib⁹ hīs quid definitiue est tps. videlz q̄ temp⁹ ē nūc merus motus fm̄ p̄us z posterius

Signū est autē. plus q̄dem em̄ z minus iudicamus numero. **¶** Motū autē plurē z minorē tēporē. numerus vtiq̄ quidē itaq̄ tēpus ē. **¶** Qm̄ autē numerus est dupliciter. z nāq̄ qd̄ numeratur z numerabile numerū dicimus z quo numeramus. tempus autē est qd̄ numerat z nō q̄ numeramus. **¶** Est autē alterz quo numeram⁹ et quod numeratur

Nic phus pbat definitōem tps esse bonā signo z distinctōe. **¶** Signo sic. illud est numerus motus quo motū numeramus. motum autē tpe numeramus. igit̄ tps est numerus motus. **¶** Inoz p̄z. qz tps ponit passiones numericae motū. plus em̄ z minus in reb⁹ iudicam⁹ z discerimus generaliter numero. sp̄aliter ḡo dicimus moruz pluralem z minorē mensurātes tū p̄ tps **¶** Distinctōe sic qz phus dicit q̄ numer⁹ realis est duplex. scz formalis et materialis. Numerus formalis est quo numeram⁹ quez sicut formā ponim⁹ circa res numeratas. sicut sunt sp̄s numeroz q̄ sunt vnū duo tria zc. Numer⁹ materialis est res numerata fm̄ actū vel numerabilis fm̄ potentā. tps ḡo nō est numerus numerans. sed en numerus quasi medius inter duos numeros. sed en numerus quasi medius inter duos numeros p̄dictos. qz est numerus acceptus in collectōe vnitatū nō simplr. sed cuiusdā generis. qz in genere p̄tū motus. z quo ad hoc est sicut numerus numeratus. qz ḡo motū applicat sicut forma materie. p̄pter hoc est numer⁹ formalis z numerās. z sic esse numeratū est sibi accidentale. z esse numerus eētiale. z ideo per hoc definit. cū d̄r tempus est numerus motus

Utrum bene sit inue-

Rigata ab Aristotele tps definitio **¶** Et videt p̄mo q̄ nō. qz illud qd̄ nō est nō est definitibile tēpus nō est. igit̄ nō est definitibile. **¶** Inoz pbat. qz ptes tē

tps sunt p̄teritū z futurū. sed p̄teritū abijē z futurū nō dū est. **¶** Confirmat. qz cuiuslibet diuisibilis dū est necesse est aliquid quā prem esse aut oēs simul. sed tps nulla ps est. qz nec p̄teritū nec futurū **¶** Nec valet si dicat nūc est. qz cū p̄teritū et futurū ad nūc copulant nūc erit indiuisibile. nō ḡ p̄t esse ps tps qd̄ est diuisibile **¶** Confirmatur secūdo. illud qd̄ solimodo fit nō est. tps autē solimō fit. ḡ nō est **¶** Secūdo sic oīs numerus est multitudo ex vnitatib⁹ aggregata. tps autē nō est h̄mōi. cū in tpe non sunt plures vnitates. qz est tm̄ vnū tps om̄nū t̄paliuz. igit̄ tps nō est numer⁹ **¶** Tertio sic. tps est p̄t̄ras continua. igit̄ nō est numerus. q̄ est q̄t̄tas discreta. cū sint sp̄s oppositē nō p̄t de se inuicē verificari. **¶** Quarto sic. tps est mensura q̄t̄is. igit̄ nō est solim numerus motus. **¶** Inis pbat. qz esse quiescentiū etiāz tpe mensurat. **¶** Quinto sic. ptes materiales alicui⁹ nō debent poni in definitōe ipsius. sed p̄us z posterius sunt partes materiales tps z integrales. igit̄ nō debent poni in definitōe tps. **¶** Pro intellectu istius questionis ponitur duo discursus. **¶** Quoz maior p̄mi est ista.

¶ Tempus non est celi circulatio aut celestis sphaera sicut dixit antiquozū sententia **¶** Minor **¶** Quāuis tempus sit passio p̄mi motus nec sine motu ipsum tū non est motus **¶** Conclusio. **¶** Igit̄ tempus est aliquid motus vt deducit p̄grue in textu phus.

¶ Maior pars p̄ Aristotele. in textu. qui duab⁹ rōnib⁹ reprobabat opinionē de circulatione. **¶** Et d̄r phus p̄sequenter q̄ ista positio que ponit tēpus esse vltimā spherā. est ita stulticia q̄ nō op̄z aliqua impossibilia circa ipsam cōsiderare. qz manifeste peccat penes tres fallacias. vt patuit circa tertius declarationem. **¶** Preterea sphaera est corpus. tps autē corpus nō est. igit̄ tps nō est sphaera. **¶** Etiam ipsa. p̄cedit ex falsis. qz multa sunt que nec sunt in sphaera nec in tpe. sicut oīa incorpalia. **¶** Ex q̄ p̄z q̄ p̄mi philosophantes p̄pter impericiā logice multotiens in falsas opiniones sunt lapsi.

¶ Sed dices. tps est circulatio. qz si non. hoc esset ea de eā. qz quelibet pars circulationis non esset circulatio. sed ḡ nō. qz circulatio est motus. sed quelibet ps motus ē motus. igit̄ quelibet pars circulationis est circulatio.

¶ Ad hoc dōm est. quāuis quelibet ps motus sit motus. nō tū quelibet ps circulationis est circulatio. qz circulatio non est totū hō genū. **¶** Unde argumentū deficit penes fallaciā cōsequentis. circulatio em̄ nō d̄r absolute motū. sed motum determinatū. qz idem simplr p̄ p̄ncipio z fine. p̄t tū dici tēpus quod amō circulare. hoc tū nō est p̄ se. sed soluz ex p̄nti. rōne scz motus cuius est mensura. **¶** Inoz p̄z ad p̄mā eius prem p̄z. qz tps nō est ps motus. neq̄ subalilis neq̄ subiectiua. neq̄ integralis. sed ḡz necariā habitūdinē ad motū. cū nō possit app̄hēdi sine motu. ḡ ē actūs p̄p̄z sequēs essentiam p̄mi motus p̄ p̄ncipia eius **¶** Et d̄r p̄mi motus. qz non est passio cuiuslibet motus. cum sic multiplicat̄ ad multiplicatōem motuum. qd̄ falsum est cū nō possint esse plura tpa simul. sed solū est passio mor⁹ p̄mi mobilis z nō alioz. sed p̄par⁹ ad alios motus tū. si curat mensura z nō vt passio. sed ad motū p̄mi mobilis cōparat tanq̄ passio z mensura. z qz motus p̄mi mobilis in oib⁹ alijs reperitur sicut eā in effectu z mensurat oēs alios. qz p̄mū in vnoquoq̄ genere est metū z mēsurā om̄nuz secūdoz illi⁹ generis. ideo tps ex q̄ mensurat illū motū p̄mū ē mēsurā oīm alioz. qm̄ q̄cqd̄ mēsurat mēsurā. mēsurā

Liber

Quartus

Quid dicitur duplex tempus per se subiectum sunt per se et secundum et tales ad sunt aliter per se hoc est integrale sunt sunt duplex sunt mensura et tales per se et aliter mensura est temporaria

rat mensuratur. aliter tñ p̄m^o motus mensurat alios q̄ tēpus. qz p̄m^o motus mensurat tanq̄ mensura intrinseca. que est eiusdē generis cū mensurato. z tps tanq̄ mensura extrinseca. Nec dicitur tps fm eandē rōnez passio p̄mi motus z mēsurā ipsius. Nā est passio eius inq̄tum fluens a p̄ncipijs eius. z est mensura ipsius inq̄trū est exēplar etermitatis q̄ est mēsurā p̄or ip̄o tpe a qua deriuat natura tēporis. iuxta illud Boetij. Qui tēpus ab euo tre iutes.

receptio

Sed dices. tps cū sit q̄tritas est ens p̄fectius q̄ motus localis. qui est de genere vbi. igit nō causat ab illo motu nec est passio eius. Ad hoc ddm est. qz nō cātur ab illo motu absolute. sed rōne mobilis. a cuius suba causat substantia motus z suba tps. qz tñ illud mobile non causat tps nisi mediante motu. ideo tps dicitur potius passio motus q̄ mobilis. Secūda pars minoris p̄z. qz tps nō est sine motu. qz nō p̄cipientes motū nō p̄nt p̄cipere tēpus. qz tps nō est sine motu. Lōsequētia p̄bat. qz eodē mō res se hz ad esse z cognosci. Nūc p̄bat de dormientibz in fardis p̄ longū tps. qz nō p̄ceperūt motū. ideo nō cognouerūt tps. et cū exp̄ḡfacti sunt copulauerunt nūc p̄ns cū p̄mo in quo inceperūt dormire. nō iudicātes aliqd tps mediū trāsuisisse. z ideo qñ aia nō p̄p̄hēdit aliquā successione aut aliquē motū in ipsa vel in corpe vel in rebz exterioribz nō iudicat tps esse. qz tps nō est sine motu. Tercia ps p̄z. qz nullū tēpus est velox aut tardū. ois autē motus velox vel tardus est. igit tps nō est motus. Maior p̄z. qz velox z tardū tpe determinātur. qz velox dicitur qd in pauco tpe multū mouet. Sed tardū dicitur qd in multo tpe paucū mouet. nihil em̄ de terminat seipm. qz tps nō est velox nec tardū. **Oclusio** p̄z ex dictis. Est em̄ aliqd motus nō sicut ps eius. sed sicut eius p̄p̄teritas. sicut risibile dicitur esse aliqd hoīs. Maior secūda discursus est

Secūda pars minor

tertia pars minor

Tempus est numerus motus inter numerū formale z materialē quasi mediū Binor. Sicut in motu se hñt p̄us z posterius sic ex eis surgit passio que dicitur tempus. **Conclusio** Igitur bñ definit tps qz est numerus motus fm prius et posterius.

Et duplex numerus

Maior p̄z. duplex est numerus. scz numerus formalis quo numeramus ipsas res qui est de p̄dicamento q̄s ritaris. vt binarius ternarius. Etia dicitur numerus numerus. Alius est materialis. qui est ipse res numerate. vt tres homines. tres equi. qui dicitur numerus numeratus vel numerabilis. Et ante q̄ tps mēsurat motū. optz q̄ aliquo modo tps mēsuret fm aliquā duratōnem. vt p̄ q̄sitate minutoz vel diez. que admodū vlna. que mensurat p̄num ante q̄ mensurat necesse est ipsam mensurari certa quātitate pedū vel palmaz. Et sicut p̄ vlnā p̄t mensurari vna pars p̄ni. z p̄ replicatiōem illius partis p̄t mensurari totū p̄nus. sic etia p̄ tps p̄mo mensurat vna ps motus. Oper replicatiōem illius partis. puta vnius reuolutōis celi mēsuramus totū ipm motū. z sic p̄ relatiōem ad motū se hz vt numerus numeras. tñ p̄ respectū ad numerū formalem quo numeramus p̄tes tps hz rōnem numeri numerari. qz re dicitur p̄ueniēter quasi medius. **Binor p̄z.** p̄us z posterius in motu fm rem sunt idem qd motus. qz sunt p̄tes motus. z tñ differūt rōne. Nā de rōne motus est qz sit actus entis in potentia. sed qz habeat p̄us z posterius p̄tō uenit motū ex ordine p̄tū magnitudinis. z ex ista p̄te ex ḡahit notitia tps a motu. **Conclusio p̄z p̄ p̄m in tex**

Binor

Conclusio

tu. **Uñ** in definitōne tps numerus ponit loco generis. qz tps nō est numerus simplr hz numerus p̄tractus ad materiam. ideo apponit motus. qui se hz tanq̄ subiectū ipsius tps. z qz tps nō mensurat quēcūq̄ motū q̄cūq̄ mō accēptū. sed fm qz accipit sub diuisiōe p̄oris z posterioris. ideo apponit fm p̄us z posterius in quo stat formalis rō tps inq̄trum est numerus motus

Ad obiecta in oppositū

Ad p̄mū dicitur. qz p̄tes tps sunt. z si nō in p̄manētia tñ in successione. qz sine interruptōe vna ps sequitur aliā. z hoc sufficit ad totū successiū. Unde illud nō est cur p̄tes nullo mō sunt. nec in p̄manētia. nec in successione. tā p̄tes tēporis sunt in successione p̄tinua in ipso nūc. sicut in instānt. qd est terminus p̄munitas eas copulās. **Ex quo p̄z qz duplicia sunt entia.** quedā p̄manētia q̄ hñt totū esse simul in oibz partibz. vt hō vel domus. Alia sunt entia successiua q̄ nō hñt esse simul in oibz partibz suis. sed hñt esse ex hoc qz vna pars succedit alteri. z oēs p̄tes copulant ad vñū m̄ diuisibile qd p̄tinuat ipsas. vt in motu momentū. z nunc in tpe. Differūt etiā ex alio. qz p̄manētia hñt esse p̄fectum z in facto esse. z qñ sunt in fieri nō dūz sunt. successiua autē nūq̄ hñt esse p̄fectū z in facto esse. sed solū habent esse p̄mixtū potentie z in fieri. z dū sunt in fieri habent factū esse et cū deficit fieri ipsoz nō amplius sunt. z qz tps est de natura successiuz. ideo nō optet qz aliq̄ p̄tes tps sint simul sed sufficit qz copulant ad vñū idiuisibile. qd est ipm nūc. **Ex quibz inferit correlative qz tps nō hz esse p̄manēs.** sed successiū. Prima ps p̄z. qz posito aliquo subiecto in esse. ponit passio eius. motus aut p̄mi mobilis est. qz tps qd est passio eius hz esse. Preterea nūc in tpe est. igit tēpus est. Lōsequētia p̄z. qz nūc semp copulat p̄teritū cum futuro. Secūda pars p̄z. qz subiectū tps qd est motus nō hz ēē p̄manens. sed solū successiū. si igit tēpus haberet esse p̄manens. haberet p̄fectius esse q̄ suū subiectū. qd est inō ueniens. Et q̄suis Aresto. nō soluit duas rōnes quibz p̄bat tps nō esse. hoc facit p̄ter eaz facilitatē. **Uñ** ad ambas rōderi p̄t p̄ interemptōem minoris. qz licz nō sit in p̄manētia. sunt tñ in successione. **Sed diceret aliquis** si sufficeret qz p̄tes essent in successione. sequeret qz oia homines qui sunt erūt z fuerūt essent nūc. qd falsum est. **Ad hoc ddm est.** qz nō ē sile de hoībz z tpe. qz hō est totum p̄manens z tēpus est totū successiū. iam in p̄manētibz esse in successione nō est esse simplr sed esse fm qd. sed in successiuis esse in successione est ēē simplr. Nec valet p̄na vñ hō succedit alteri. qz homo est totū successiū. Unde illud est totū successiū cuius vna ps succedit alteri. iam vna ps hoīs nō succedit alteri. qz oēs p̄tes manent qñ hō est. Nec valet p̄na. hō corripit. qz non est totū p̄manens qz hō nō dicitur totū p̄manēs q̄s semp maneat in eā. qz nūq̄ corripit. sed ideo dicitur totū p̄manēs. qz omēs eius partes simul manēt. Et ad p̄firmatōnem ddm. qz p̄tes tps diuisibiles sunt. vt tactū est in successione. **Uñ** duobz modis accipit nūc. Vno mō vt est fm alterū. z sic est tempus. Alio mō vt est fm se. z sic dicitur indiuisibile copulans p̄tes tēporis. z sic nec est tps. nec ps tps. Aut ddm est qz maior p̄me p̄firmatōis intelligit de entibz p̄manētibz. scz qz cuiuslibet diuisibilis p̄tes habent esse simul. z non de successiuis. Eodē mō ddm est ad secūda p̄firmatōem. **Ad secūda ddm est.** licz in tpe nō sunt plures vnitates simplr tñ in ipso sunt plures vnitates suaz partū. z p̄ respectū

Conclusio

Binor

Binor

Physicorum.

Aristotelis

ad illas pres p̄t dicitur multitudo aggregata ex pluribus vni-
tariis. qz etiā nō dicitur numerus nisi rōne suarū p̄tū q̄ nume-
rantur numero formali. 7 p̄ respectū ad pres motus q̄s nū-
merat t̄ps. 7 ideo sicut t̄ps est numerus s̄m qd̄ 7 tractus
ad materiā. sic etiā h̄z plures vnitates s̄m qd̄. ¶ Ad ter-
ciū dōm est. q̄ duobus modis p̄t p̄parari t̄pus. Uno mō
in q̄tū motus est p̄tinuus exiens de potentia ad actū. 7 h̄
mō t̄ps h̄z rōnem p̄tinuū. Alio mō p̄paratur ad motū in-
q̄tū accipit motus sub aliq̄ diuisione p̄oris a posteriori
ri. q̄ puenit s̄m q̄ mobile p̄tinue renouat sitū supra mag-
nitudinē supra quā sit motus. 7 illo mō t̄ps p̄t habere rō-
nem discreti. qz t̄ps nō mēsurat motū. nisi in q̄tū motus
accipit sub tali diuisione p̄tū. ideo t̄ps magis definit h̄c p̄
numerū q̄ h̄z rōnem q̄ritatis discrete q̄ per q̄ritatē cōn-
nū. qz h̄c p̄siderat de ipso in q̄tū h̄z mēsurare motū.
et sic t̄ps nō est q̄ritas discreta simplr. modū t̄n h̄z q̄ritas
discrete in q̄tū numerat motū acceptū sub aliq̄ diu-
sione suarū partū. ¶ Ad quartū dōm est. q̄ primo 7 p̄ se
t̄pus est numerus morus. sed p̄ accūs. 7 ex p̄tū est numerus
quietis que est morus p̄uatio q̄ per habitū cognoscit. Et
istud videm. qz sicut per motū celi. 7 p̄ horas sumptas
ex motu celi sumit mēsurā morus istoz inferiorū. ita etiā
sumit mēsurā quietis ex motu istoz inferiorū. qz dicim⁹
aliquid quietis ad t̄tū t̄ps qd̄ t̄n nātū fuit moueri. ¶ Ad
quintū dōm est. q̄ in definitōe motus nō ponit p̄us 7 poste-
rius. p̄t sunt pres t̄ps. s̄z in q̄tū s̄z pres morus. 7 ideo h̄
nō ponitur partes q̄ritatis t̄ps. cui⁹ oppositum tamen
dicit Theomixtus

Incidunt dubia quo-

ra p̄mū est. An t̄ps sit motus. ¶ Et videt p̄mo q̄ sic qz
passio p̄dicat de suo subiecto 7 cōtra. t̄ps est passio mo-
tus. q̄ p̄t p̄dicari de motu. 7 motus de ipso. ¶ Secūdo sic
ois forma fluens dicitur morus. cū motus noiet fluxus forme de
impfecto ad p̄fectū. sed t̄ps est forma fluens. qz nō est ali-
ud q̄ nūc in fluxu. q̄ t̄ps est morus. ¶ Tercio sic. illa s̄z ea
dem q̄ h̄nt easdē pres. t̄ps autē 7 motus s̄z h̄mōi. qz dies
est pars motus. qz noiat motū solis supra nostrū emispe-
riū 7 etiā est ps t̄ps. ¶ Solo q̄ nō. qz differūt tribz differē-
t̄ps t̄ps 7 motus. Quarū p̄ma est ex p̄te subiecti. qm̄ mo-
tus est subiectiue in rebus mobilibus. t̄ps p̄o est subiectiue in
motu p̄mi mobilis. 7 p̄terea est vni⁹ t̄ps omniū r̄paliuz.
sed motus multiplicat s̄m numerū mobilū. Secūda dicitur ē
q̄ motus est in eodē p̄dicamēto cū suo termino ad quē. s̄z
termin⁹ ad quē est in q̄tū p̄dicamētis. 7 hoc loquēdo d̄
motu cōiter. t̄ps p̄o spēm h̄z ex mō mēsurandi. 7 ideo est
in vno p̄dicamēto. s̄z q̄ritatis. Et sic morus est reducti-
ue in diuersis p̄dicamētis. t̄ps autē p̄ se est in p̄dicamēto
q̄ritatis. Tercia dicitur est. qz t̄ps 7 morus h̄nt diuersas p̄-
p̄tates. p̄p̄tates em̄ morus sunt tardū 7 veloz. t̄ps au-
tē longū 7 breue. vt patebit in caplo sequēt. ¶ Ad ob-
iecta in oppositū. Ad p̄mū dōm. q̄ passio nō dicitur p̄dicari
de suo subiecto in abstracto. sed solū in p̄terito. ideo nō cō-
cedit q̄ morus sit t̄ps. sed bñ q̄ morus sit t̄pals. ¶ Ad se-
cūdū dōm. q̄ nō querit forma fluens dicitur morus s̄z forma
fluens de esse imperfecto ad esse p̄fectū. t̄pus em̄ nō noiat
formā fluēte de esse imperfecto ad p̄fectū. qz equalis p̄fec-
tionis est in p̄ncipio sicut in fine. Etiaz t̄ps importat flux-
um essentialē. motus autē nō importat fluxū essentialē. sed
solū quo ad esse eius. ¶ Ad terciū dōm. q̄ equoē accipi-
tur dies. Vno mō p̄ illo motu solis. Alio mō p̄ t̄pe mē-

surante illū motū. qz vno mō accipit vt mēsurā. 7 sic est
ps t̄ps. Alio mō vt mēsuratū. 7 sic dicitur pars motus

Secundum dubium est.

An t̄ps sit de genere p̄tinuoz sicut motus. ¶ Et videt q̄
sic. qz partes morus copulant ad aliquē terminū p̄mūnem
scz ad mutātū esse. sicut pres t̄ps ad nūc. igit videt q̄ mo-
tus sit p̄ se de genere p̄tinuoz. qz sicut se h̄z nūc in t̄pe. ita
mutātū esse in motu. qm̄ nūc est mēsurā ipsius mutātū esse
sicut p̄us 7 posterioris i tempore sunt mēsurā p̄oris. et po-
sterioris mutari in motu. ¶ Solo q̄ nō. qz t̄ps est de ge-
nere p̄tinuoz p̄ se. qz pres eius copulant ad aliquē termi-
nū cōem q̄ ē nūc. quo sue partes intrinsece copulant. 7 etiā
p̄ accūs. qz t̄ps h̄z p̄tinuitatē suā materialiter 7 extrinsece
a magnitudine 7 motu. sicut em̄ morus p̄tinuitatē suā h̄z
per accūs a magnitudine. ita t̄pus a motu 7 magnitudi-
ne. ¶ Sed dices. t̄ps nō accipit suā p̄tinuitatē a motu.
p̄bat. qz p̄tinuū p̄ se nō accipit suā p̄tinuitatē ab eo qd̄
h̄z p̄tinuitatē per accūs. t̄ps autē per se h̄z p̄tinuitatē. q̄ nō
accipit eam a motu. Ad hoc dōm. q̄ t̄ps intrinsece nō h̄z
suā p̄tinuitatē a magnitudine neqz a motu. vt p̄ t̄n ex-
trinsece 7 cōluter accipit p̄tinuitatē a motu 7 magnitudi-
ne. Et ideo ois motus localis cuius t̄pus est p̄mo mēsu-
ra sit supra aliquā magnitudinē supra quā mobile fertur.
et ideo sicut magnitudo supra quā sit motus est p̄tinua.
sic etiā motus localis est p̄tinuus. 7 illam p̄tinuitatē capie
a p̄tinuitate spaciū. 7 qz t̄ps se h̄z ad motū sicut morus ad
magnitudinē. ideo t̄ps capie p̄tinuitatē a motu s̄m suum
esse. sicut motus a magnitudine. licet s̄m suā essentia habe-
at p̄tinuitatē a suo p̄ncipio formali. 7 ideo t̄ps simplr et
s̄m se est q̄ritas p̄tinua. ¶ Ad obiectū in oppositū
dōm. licet aliqua p̄portio sit ipsius nūc ad mutātū esse. qm̄
nūc est mēsurā mutātū esse. sicut p̄teritū 7 futurū s̄z mē-
sura ipsius mutātū p̄oris 7 posterioris. In hoc t̄n est dīa.
qz mutātū esse nō p̄t ē terminus cōis. sicut nūc. hoc ē nō
p̄t sic p̄tinuari. qz mutātū esse solū h̄z rōem finis vt h̄mōt
sed nō h̄z rōnem p̄ncipij 7 finis. vñ quibz mutātū esse sic
p̄tinuū p̄ori mutari 7 finis ei⁹. nō t̄n est initū posterioris

Tertium dubium est

Quā differenter reperit p̄tinuitas in motu locali. 7 in ali-
is motibz ad formā. ¶ Solutio. motus localis h̄z p̄tinuit-
tatē vt in q̄tū dōm. Aliā duobz quoz vni⁹ est p̄tinuū scz flux-
us s̄m vbi nō interruptus. Alterū est p̄mū nō p̄tinuū
qd̄ est p̄tinuitas ipsius spaciū. qz nisi esset spaciū p̄tinuū
tūc nō esset fluxus mobilis s̄m vbi nō interruptus. 7 sic
p̄z q̄ motus localis. sicut a p̄tinuāte p̄mo p̄tinuitatē h̄z a
spaciū. sicut autē a p̄tinuante p̄mo h̄z a fluxu nō interrupto
pro qui est s̄m vbi. Sed motus aliq̄ ad formā. eo q̄ nō s̄z
unt supra spaciū habent p̄tinuitatē a fluxu p̄tinuo il-
lius in quo est motus. sicut qualitatis aut q̄ritatis. qz cū
motus sit exiens de potentia 7 p̄tinue in potentia 7 actu
existens manifestū est q̄ illa potentia q̄ exie ad actū diuisi-
bilis est in medio 7 in medietate medij. 7 in illius medij
medietate p̄stat autē q̄ illud qd̄ per se est diuisibile est q̄ritas
igitur motus est q̄ritas. vt inquit Alfarabius. 7 motus q̄
dem in genere acceptus p̄tinuitatē non habet a spaciū
quia alter omnis motus esset supra spaciū. qd̄ falsum est
vt p̄z de motu alterationis 7 augmentationis.

*Quis dicitur tempus h̄z p̄t p̄t
p̄tinuū est p̄tinuū h̄z p̄t p̄t*

*Tempus dicitur p̄t p̄t p̄t
nō p̄t p̄t p̄t*

*Tempus dicitur p̄t p̄t p̄t
nō p̄t p̄t p̄t*

*Tempus dicitur p̄t p̄t p̄t
nō p̄t p̄t p̄t*

Motus localis h̄z p̄tinuitatē

no

Manifestū est autē ppter qd tardū et velocius non dicitur. Multū autē et paucū. et breue et longum. Secundū em̄ quidē qd continuū est. et longum et breue. Secundū autē qd nūcrus multum et paucū. velocius autē tardū nō est. Neq; em̄ numerus quo nūeram⁹ velocius et tardū vllus est. Hic pbs ponit scđam ppteratē dicēs. qd manifestū ē qd tps nō dī velocius neq; tardū. s; dī longū et breue multū et paucū. Prīmū p̄t. qm̄ velocius et tardū determinatur tpe. s; idem nō determinat a seipso. Etā velocius et tardū sunt passionēs motus. s; tempus nō est mor⁹ q̄uis nō sit sine motu. vt dictū est prius. scđm p̄t. s; qd tempus dī longū et breue multū et paucū. fm̄ qd ipm̄ est p̄tinuū qd longitudo et breuitas passionēs sunt p̄tinuū. fm̄ atē qd ei ḡnē nūeri. sic dī multū et paucū. qd multitudo et paucitas s; passioēs discreti siue nūeri. velocius atē et tardū nō dī eo qd velocitas et tarditas passionēs mor⁹ s; pus autē oīfuz ē qd tēpus nō est mor⁹. Lū ei tps p̄positū sit ex natura discreti et continuū. discretū quidē formale est i ipso et ab illo definit fm̄ qd est tempus. p̄tinuū tñ nō est intrinsecū. qd in veritate nūc in tpe nō est diuidēs ipm̄ nisi p̄nes intellectū nostrū. v; p̄ p̄paratōem ipsius ad altū motū s; de natura ipi⁹ nūc est. qd sit p̄tinuū ipsum vt patebit latius inferius.

Et idē autē vbiq; simul et prius et posterius nō idem. qd et mutatio p̄ns quidē vna facta at et futura altera est. Tempus autē nūcrus ē non quo nūeram⁹. sed qd nūerat. Huic at accidit prius et posterius sp̄ alterū. Ip̄a em̄ nūc semp̄ altera. Est autē nūcrus vnus quidē et idem qd est centus equozū et qui est centū hoīm. Quozū at nūcrus aliter est equi ab hoīb⁹

Hic ponit pbs tertiā ppteratē ipius tps in q̄rū est numerus nūerat⁹ qd differt a numero formalī qd simpliciter numerus est. Et est ista. qd simpliciter est vnum et idem tempus vbiq; hoc est respectu oīm. Quius rōem assignat. qd nō multiplicatur p̄ multiplicatōem eozū qm̄ mouet s; sic nō est de p̄ori et posteriori s; potius vnū fuit et alterum ē futuruz adhuc. et hoc idē est. qd temp⁹ ē numer⁹ motus s; in motu id qd mouet est vnū. sed pus et posterius sunt diuersa. et idē etiā nunc in toto motu est vnum. prius at et posterius dicit fm̄ eē ad min⁹ licet subiecto sint idē. Et istud ex p̄habitis planū ē intelligere. cū iḡt tps sit sicut nūcrus nūerat⁹ et nō qd nūeram⁹ simpliciter sicut numerus formalis. et p̄t h̄ accidit pus et posterius altera et altera habere. qd ipsa nunc que sunt diuidentia prius et posterius sunt altera et altera. s; nūcrus formalis totus idē ē apud oīa nūerata et sit qd idēz est nūer⁹ qd est cētus eq̄z et etiā cētus hoīm. s; ea quozū est numerus sicut materia numerabilis altera sunt. qd equi aliq; sunt ab hoīb⁹

Amplius sicut contingit motū esse eundē et vnū iterū et iterū. sic et tēpus p̄tingit vt h̄yemē aut ver aut autumnū

Hic pbs ponit q̄rā ppteratē tps qd p̄sequit ipm̄ in q̄rum est numer⁹ circularis et nō cuiuslibet motus et est ista. qd tps ē vnū et p̄miz et circularē. Lū rō est. qd si sicut p̄tingit motum ipm̄ qd circulariter eē vnū. p̄ hoc qd

sp̄ reuoluit in seipm̄ iterū et iter. sic puenit etiā tpi ip̄suz etiā eē vnū p̄ hoc qd reuoluit in seipm̄. Et istud ostendunt q̄litates tēpoz qd sp̄ reuoluit eodē mō sicut hiems et ver autumnus et estas qd q̄libet anno reiterant. et i ista p̄p̄tate etiā differt tps a nūero formalī qd ē qd nūeram⁹ tñ. qd ille numer⁹ nō reuoluit in seipm̄ s; p̄cedit i infinitū

Nō solū autē motū tpe metimur. s; motū tēpus ppter definiti adinuiticē. Tempus quidēz em̄ determinat motū cū sit nūcrus ipsius. motus autē tempus. Et dicimus multū aut paucū esse tēpus motu mensurates sicut et in numerabili nūcrū. Numero quidē equozū multitudinē p̄gnoscam⁹ Iterū autē vno equo equozū nūcrū ipm̄ Silr at et in tpe et i motu ē tpe qdēz ei motū. motu at tempus mensuramus

Hic pbs ponit q̄rā ppteratē tps in qd puenit euz numero formalī et est ista. qd nō solum metimur. hoc est nō solum mēsuram⁹ motuz tpe. sed ecōtra tps mēsuram⁹ aliquū motū. Lū rō est. qd q̄cunq; eisdē ppteratib⁹ definitur et certificant ad inuiticē quātum ad suā q̄ritatē illa mēsurant ad inuiticē. s; motus et tps mutua vice sic terminant ad inuiticē. cum dī tps magnuz. qd mor⁹ est magnus. et ecōuerso mor⁹ magnus qd tps est magnus. ergo ista mutua vice se mēsurat ad inuiticē. sed tñ tps mēsurat motū per se. qd tēpus formaliter est nūcrus mor⁹. Motus at mēsurat tps p̄ accūs. sicut mēsuratū quo ad nos aliquū cert⁹ est et notius q̄ q̄ritas mēsure. et sic aliquū dī cūm⁹ tps ē multū et paucū mēsurado p̄ motū. sicut dicere p̄sueum⁹. qd multū trāssit de die. qd sol eleuat⁹ videt ad mediū hemispherij. vel qd aliq; p̄fecit viā longā q̄ nō nisi longo tpe p̄fici p̄sueuit. Et hū⁹ sile ē in nūero formalī. qd licet nūcrabilia mēsuram⁹ nūero p̄ se et eēntialit̄ tñ nobis aliquū dubitatio sit de nūero formalī. et tūc certificam⁹ ipm̄ p̄ nūcrabilia. tūc at vno eq̄ p̄gnoscam⁹ eq̄ruz multitudinē formalē siue nūerū si nūeram⁹ p̄ vnita tē vni⁹ alios equos mēsuratos et in ipis p̄gnoscam⁹ accipientes discrete multitudinis qd est nūcr⁹ formalis ipoz siue eē eq̄z in multitudine materiali p̄gnoscam⁹ multitudinē formalē. sicut faciūt illi qd multitudinē nūeri formalis q̄n venit in dubiū nūero digitoz aut articuloz nō man⁹. sicut faciūt illi qd p̄putat ratiocinia. illi articulis v; lapillis rimant summā nūeri quā q̄rūt. tñ p̄ se et substantia lit puenit nūero formalī certificare nūcrabilia. Tñ p̄ accūs et qd ad nos aliquū et raro sit ecōuerso p̄t eam sup̄us tacitā. Silr at est in tpe et in motu. tpe qdē motū. motu autē etiā ecōuerso aliquū mēsuram⁹ tps vt dictū est

Et hoc accidit rōna biliter. imitat em̄ magnitudinē qdē motus. Huic at tēpus. eo qd q̄ta et p̄tinua sunt diuisibilia. ppter quidē ei magnitudinē eē hmōi motus hoc sustinet. ppter at motū tempus. et mēsuramus magnitudinem motu. et motū magnitudinē. Multā ei dicim⁹ esse viā si processus multus. Et hūc multum si viā multa. Sic iḡt tps si mor⁹ et motū si tps

Hic pbs ostendit idēz ex p̄paratione motus ad magnitudinēz dicens qd rōnabiliter accidit hoc. qd temp⁹

Tempus est mensura motus ad mensurabilem et per se est mensura
mobilitatis sicut motus per se mensurabilis est per se et per se est mensura
tempus quod est eius mensura per se et per se est mensura
per se et per se est mensura per se et per se est mensura

Et ad id quod dicitur in principio huius libri
quod est mensura motus ad mensurabilem et per se est mensura
mobilitatis sicut motus per se mensurabilis est per se et per se est mensura
tempus quod est eius mensura per se et per se est mensura
per se et per se est mensura per se et per se est mensura

Quartus

Liber

Unitatem magnitudinem motus siue accipiat sub forma di-
creti siue sub forma continui. ut patet supra. Notum
em in utraque istarum formarum imitatur tempus in eo quod qua-
ritates et primum et discrete sunt per modum supradicti. Quia ei
magnitudo sustinet motum etiam idem sustinet tempus. Et
tingit autem aliqui quod mensuramus magnitudinem motu et
hoc est per accidens et quo ad nos. aliqui autem mensuramus
motum magnitudine et hoc est magis per se et essentiale.
Quia magnitudo de se mensura est quod non est motus. Dici-
mus enim aliqui via esse longam et multam quoniam processum emul-
tus et longus. et aliqui e contrario dicimus processum mag-
num esse si via sit magna. sicut dicitur philosophus in quibusdam
de una civitate ad aliam. et dicitur nobis. quod multum processum
eo quod una civitas distat ab alia per longam viam que nota est
nobis. aliqui autem via non est note quantitas. et dicimus quod
multum distat eo quod per viam illam vix tribus diebus processum
Sic igitur motus et tempus se habent ad invicem quod utriusque
mensuras per alterum. sicut tempus per se mensura est motus. sicut
magnitudo mensura motus. sicut motus quo ad nos et per ac-
cidens est mensura tempus sicut motus per se. Hec igitur dicta
sunt de proprietatibus tempus in quantum est primum et discretum.

Verum sic idem nunc in tem- pore cui bene attribuuntur passiones numeri et continui ab Aristotele

Et videtur primo quod non sic idem tunc in tempore. quia sicut se habet
unitas ad numerum. sic nunc ad tempus. ut dicitur philosophus in textu. sicut in
numero sunt plures unitates. igitur in tempore erunt plura nunc. et
non solum unum et idem. Secundo dicitur primum necesse est habere
plures terminos. cum ergo tempus sit primum. oportet ipsum
habere plures terminos. igitur. Tertio quod sunt in
eodem nunc sunt simul tempore. si igitur in toto tempore esset unum nunc
sequeret quod omnia quod fuerunt in toto discursu tempus essent simul tempore quod
est inconveniens. Quarto nulla propositio est verior quam illa in
qua idem predicatur de seipso. si ergo sit unum nunc in toto
tempore. ista erit vera nunc propter idem est nunc futurum. cum sit
unum nunc. quibus est falsum. igitur non est unum et idem nunc in
toto tempore. Quinto primum et discretum sunt quantitates
opposite quod non propter proprietates primum et discreti convenire tem-
pori. Quod intellectu istius questionis ponuntur duo discursus
suis quorum maior primum ista est

Ipsum nunc in toto tempore manet unum et idem re-
sponsus diversificet ratione. Minor Tempus
mensura extrinseca substantie habet in se rationem
quantitatis primum et discrete Conclusio Igitur
conveniunt tempus diverse proprietates continui
et discreti.

Maiores propter quod sicut se habet mobile ad motum. sic nunc ad
tempus. mobile autem est unum et idem in toto motu dicitur finem
rationem siue finem esse. igitur erit unum et idem nunc finem rem si
est finem substantiam in toto tempore dicitur finem esse. Proterea sicut
se habet punctus ad lineam sic nunc ad tempus. sicut est unum
et idem punctus in tota linea fluxu suo causans lineam igitur erit
unum et idem nunc in toto tempore. et sicut punctus habet alium et
aliud esse in diversis partibus lineae sic etiam nunc in diversis
partibus tempus. Et quo etiam propter convenientiam puncti et nunc.
quia punctum est terminus eorum lineae. ita etiam nunc est ter-
minus eorum ipsius tempus. Est tamen dicitur inter ea. Nam nunc non
est permanens sicut punctum. et ideo bene contingit ut unum

puncto ut duobus. sed non uno nunc ut duobus. ut patet de
motu reflexionis. In illo enim utrimur finali puncto ipsius
spacii. ut principio simpliciter et fine simpliciter. sed propter suc-
cessionem tempus non utrimur sic uno nunc ut duobus. Quia duo
nunc distat in reflexionis motu per medium primum tempus. Sed
diceretis contingit etiam uti uno nunc ut duobus. quia contingit uti
nunc in principio et fine. quoniam est terminus eorum qui est in
cipium primum tempus et finis primum posterioris. Ad hoc
dicitur quod contingit bene uti uno puncto. ut duobus finem quod quod
uis non simpliciter. sicut contingit uti uno puncto. ut duobus sim-
pliciter. tunc enim utrimur uno puncto ut duobus simpliciter
quoniam accipimus punctum aliquod ut fine et ut principium. Aut
dicitur est. quod possumus bene uti uno nunc. ut duobus finem una
quantitatem siue intellectu intelligendo ipsum esse principium
unius et fine alteri. sicut non finem esse. sicut per realem demon-
strationem ita. sicut possumus demonstrare aliquod nunc sit. ut
principium unius tempus et principium alterius tempus res-
ponsus. Minor propter quod ad eum primum preterquam quoniam illa mensura
dicitur esse extrinseca quod non est subiective in eo cuius est mensura.
tempus non est subiective in eo cuius est mensura. igitur tempus est mensura
extrinseca substantie. Secunda pars minus propter quod ex proprietatibus quas Aristoteles attribuit
tempus. Quia prima est. quod in tempore est quodam modo dare maxi-
mum et minimum et quodam modo non habet finem quod primum est in
eodem dare minimum. quia est divisibile in infinitum. sicut in eo pro-
dari maximum. quia in primum non est infinitum per appositionem
Sed in quantum est quod discretum in eo est dare minimum tempus.
sicut est dandum minimum in numero quod est unitas. et minimum
numerus qui est binarius. ut duo momenta sunt minimum tem-
pus. sicut in eo non potest dari maximum. quia in appositione numeri
est processum in infinitum. Secunda pars minus. quod tempus bene
dicitur multum et paucum longum et breve in quantum discretum dicitur
multum et paucum in quantum primum dicitur longum et breve. quoniam lo-
gum et breve sunt passiones quantitates primum. et multum
et paucum sunt passiones numeri. sicut non dicitur tempus velox et vel-
tardum. quia sunt passiones motus. et non dicitur tempus. Tertia pars minus
pus finem se monet per unum et idem. tamen diversificat finem suas pro-
prietates quemadmodum et motus cuius tempus est passio. Quarta
sicut contingit unum et eundem motum primum revoluit in seipsum
sic etiam tempus revoluit in seipsum. sicut primum post unum die
men reiterat alia. quod eodem modo variat passio sicut suum sub-
iectum et hec proprietates conveniunt tempus respectu motus circula-
ris cuius est passio. Quinta pars minus sicut nos mensuramus mo-
tum per seipsum etiam est. ut latius patuit circa textum. Et quibus
proprietates quantitates primum et discrete tempus conveniunt principium
tamen sibi attribuuntur proprietates quantitates primum quoniam simpliciter
tempus est quantitates primum. et finem quod est quantitates discreta. Et
habet tempus maiorem convenientiam cum quantitate discreta in quantum
est oratio. quia in quantum est numerus. quia sicut pres orationis sicut
succesive et non permanentes. ita etiam pres ipsius tempus sunt
succesive. Sed diceretis igitur potest tempus definire sic. quod tem-
pus sit oratio motus finem primum et quod numerus motus
Ad hoc est dicitur. quod numerus in tempus definitione non acci-
pitur proprie sed coiter in quantum extendit se ad orationem. unum
oratio est numerus suarum unitatum successivam. Conclusio
patet ex dictis. Maiores alterius discursus.

Magnitudo motus et tempus sunt proportio-
nabiliter quanta. ac se invicem mensurantur. Bi-
nor Tempus mensurat per se et simpliciter
motum. motus per accidens et quo ad nos men-
surat tempus. similiter essentialiter motum mensurat

Maiores propter quod dicitur in principio huius libri
quod est mensura motus ad mensurabilem et per se est mensura
mobilitatis sicut motus per se mensurabilis est per se et per se est mensura
tempus quod est eius mensura per se et per se est mensura
per se et per se est mensura per se et per se est mensura

magitudo est mensura motus ad mensurabilem et per se est mensura
mobilitatis sicut motus per se mensurabilis est per se et per se est mensura
tempus quod est eius mensura per se et per se est mensura
per se et per se est mensura per se et per se est mensura

Physicorum

Aristotelis.

magnitudo q̄ fiat econuerso **Conclusio.**
Igitur in his rō mēsure. reperit analogice
Iste totus discursus p̄z et dicitur phi in textu. Et si
cur ista tria scz magnitudo motus et tēpus se consequū
tur quo ad p̄nuitates et quo ad p̄ius et posterius. sic
etiaz ista tria indiuisibilia a q̄b̄ fuit nature ipoz. scz p̄ū
tus in magnitudine. momentū in motu. et nūc in tpe.

Ad obiecta i opposituz

Ad p̄mū dōm est q̄ licet sit in aliquo sile inter nūc
et p̄ctū. cū habeant se in rōne p̄ncipioz respectu illoz
q̄ p̄stitūit. tū in multis est dissimile. Nā nūc est q̄daz
mō vnitas ipius mobilis faciens p̄ diuersitate eius fm
esse ipm tēpus q̄si haberet rōem nūeri et discreti. Dunc
tum em̄ nō est vnitas cuiuscūqz neqz facit lineā habere
modū q̄tatis discrete. Et d̄: q̄ nūc est quodā mō vni
tas. qz p̄pe vnitas dici nō p̄t. sic q̄ sui replicatōe p̄sti
tut tps. lz dat aliq̄m modū q̄tatis discrete in q̄tuz
distinguit et nūerat inter p̄ius et posterius in tpe **Etia**
qz p̄ctū suo fluxu causat aliquid vnuz p̄manēs. sed nūc
fluxu suo causat vnū successiū **Ad sedm dōm est.** q̄
sufficit aliquid p̄tinuū habere diuersos terminos fm esse
et tū illi termini p̄t esse vnū et idē substantiā. et sic
etiam in tpe duo nūc termināria vnū tēpus diuersa sunt
in esse. q̄uis vnū in substantia **Ad tertiu dōm est.** q̄
dicitur illa dicunt esse simul q̄ sunt in eodē nūc fm sub
stantiā et esse. modo multa fuerūt in tpe q̄ nō fuerūt i
eodē nūc fm esse. et iō nō sequit in ipis similtas tps. lz
fuerūt in eodē nūc fm substantiā **Ad quartū dōm**
est negando p̄nam. qm̄ nō accipit vnū et idē nūc in q̄tuz
idē est. lz accipit cū diuersitate sui esse. iō nō p̄t illa p̄o
ficio verificari. Et licet ista sit vera sortes est sortes. nō
tū p̄ter hoc ista est vera sortes in domo est sortes in fo
ro. qz in secūda p̄pone p̄dicat idēz acceptū sub diuersis
esse de seipō. **Ad quintū dōm est.** q̄ tēpus modū lz
q̄tatis p̄tinue et discrete mō supius expresso. et sic p̄
p̄tates vtriusqz sibi differenter attribuunt **Uñ** sicut
e per se q̄tatis p̄tinua ita per se q̄tatis cōtinue. p̄tates
sibi p̄ueniūt **Sz** qz p̄cipat de discrete q̄tatis natu
ra. iō. p̄tates q̄tatis discrete sibi aliq̄ mō accommodat

Incidunt dubia quoz

p̄mū est. An mobile et motus sunt simul. Et videt q̄
nō qm̄ mobile p̄t esse nō exite motu. qz mobile est sub
stantia. mor⁹ at accēs. suba aut est por accēre. et p̄p̄is
male d̄: in textu q̄ mobile et motus lz sil **Solo** q̄ sic
p̄z p̄ p̄m in tex. dicētē q̄ sil lz sicut qd fert et loci mu
tatio **Et ad obiectū in oppositū dōm est.** q̄ suba ē b̄n
por accēre p̄fectione. ita etiā mobile est p̄ius motu. sunt
tū simul tpe et duratōne

Secūdum dubium est.

An indiuisibile. lz nūc p̄t mēsurare diuisibile. lz tēp⁹ **Et**
videt q̄ nō. Nā mēsurā et mēsuratū debēt p̄portioniari.
indiuisibile autē et diuisibile nō h̄nt p̄ortōem. igit̄ indiui
sibile nō p̄t mēsurare diuisibile. **So⁹** q̄ duplex ē men
suratio. qdā est q̄tativa fm quā aliq̄d mēsurat q̄tita
tue. et sic tps nō mēsurat nūc. qz mēsurā q̄tativa debz
correspondere mēsurato. sicut vnū valū. **Alia** est mēsu

ratio notificatiua. eo mō q̄ forma d̄: mēsurare illud cui⁹
ē forma q̄ est mēsurā specificans et f̄m̄ tales mēsuratōem
ipm nūc mēsurat tēpus. **Et hoc patet ex textu.** vbi d̄:
q̄ magis notū mēsurat minus notū qd̄ p̄rie est verū
de mēsuratiōe notificatiua **Et est notandū.** q̄ mobile
dupliciter p̄t accipi. vno mō fm suā substantiā. et sic nō
necario mēsurat nūc tps. **Alio** accipit formaliter. fm
q̄ mobile. et hoc dupl̄. vno mō fm esse sue nature q̄ ma
ner inuariabile. et sic mēsurat nūc tps fm sub am **Secdo**
mō fm esse q̄ variat accidentaliter. et illo mō mēsurat nūc
tps fm esse. et ideo sicut nūc tps fm essentia est idē. ita
mobile fm esse eius absolutū nō variat. q̄uis fm eē ac
cidentaliter sicut nunc **Sed diceret mutari eē mēsurat**
nunc temporis sicut motus mēsurat tempore igitur
non mēsuratur mobile fm nunc temporis quocūqz etiā
modo accipiat **Ad hoc dōm est.** q̄ mutari est. p̄pe est
mēsuratū nūc tps fm esse accepti. licet non p̄o p̄e fm
essentiam **Et propterea** sicut mutari est esse duplex in
motu fm esse scz perfectū qd̄ est motus consummatio.
et imperfectū qd̄ apprehendit a qualibet p̄e motus. sic
nūc tps fm eē aut est simpliciter finis tps. aut fm qd̄
alicui⁹ determinate p̄tis tps. et licet mobile acceptum
fm esse quo variatur mēsurat nūc tps. hoc tū nō est p̄t
mō et per se. lz p̄ mediū mutari esse. ita q̄ p̄mū ipm nūc
mēsurat mutari esse et p̄ mutari eē mobile qd̄ mutat.

Tertium dubium est

An tēpus sit reiterabile. Et videt q̄ nō. qm̄ tēpus qd̄
p̄teritū est nō est reiterabile. vt dies q̄ heri fuit non p̄t
adhuc semel fieri aut reiterari **So⁹** q̄ tēpus est reite
rabile fm sp̄m. nō aut fm nūerum. et sic dies b̄n p̄t reite
ri fm q̄ dies est. lz nō fm q̄ illa dies. qm̄ impossibile ē
aliq̄d successiūm idē nūero redire etiā p̄ diuinā potē
tiam. qz implicat p̄radictōem cū eozū vnitas in sui rōe
habeat duratōnis p̄tinuitatē. tēpus em̄ est aliq̄d successi
uū. igit̄ nō potest idē nūero redire etiā p̄ diuinā potē
tiam. **Et ideo** q̄uis deus p̄t reparare angelū annihilatū
eundē nūero qm̄ est aliq̄d p̄manens in sua natura. nō tū
p̄t reiterare idē tempus nūero. qz in ipis rebz successi
uis esse rez. p̄sistit in fluxu. igit̄ nō est tēpus reiterabile
fm nūez. **Et p̄ hoc p̄z solo** ad obiectū in oppositum.

Quartum dubium est.

An tempus sit longum aut breue. Et videt q̄ nō. qm̄
nihil est longū vel breue nisi linea. aut id in q̄ est linea. tēp
pus autē nō est linea neqz in ipso est linea. igit̄ **So⁹** q̄
sic. vt dicit p̄hs in tex. **Ad obiectū in oppositū dōm**
est q̄ duplex ē longitudo. s. exētionis et duratōis p̄ h̄ d̄
cendū est ad maiore. q̄ nihil est longū longitudine extē
sionis nisi linea siue id in quo est linea. siqz tū aliq̄d p̄
dici longum lōgitudine duratōis. et sic ē de tpe **Sic pa**
riformiter dōm est de breui tempore

Quintum dubium est.

Quor modis aliquid mēsurat alterum. **Solutio**
duobus modis. vt patuit in minore. **Uno** modo per se
et ex sua propria natura et sic tempus mēsurat motum
Alio modo quo ad nos et per accidens. et sic motus
mēsurat tempus. ex quo patet q̄ non habent se eodē
modo ad mēsurandū. **Et potest dari vnū simile.** qz p̄ae

ayobili m̄ d̄ p̄t

Reperit

Temp⁹ ē reiterabil

Temp⁹ ē longū et breue

Quibz modis aliquid mēsurat alterum

*Magnitudo mēsurat motū q̄ si si f̄p̄z
q̄ de q̄re totūmōdū p̄ amōrō. t̄ p̄. t̄ d̄
p̄ mēsurat motū*

210

ppter hoc videt sp alteru. No em sp eiusde pn
cipiu z finalitas ipm nuc. Sil em z fm ide op
sita eent. z no deficiet itaqz sp em in pncipio e.

Nic phus remouet qua da dubitaoez. dixerit em qda
qz tuc includit infra pns nuc z pteritiu. z tuc sequet qz tps
sic finitu. z per pns videt qz deficiet. Ecotra aut videt qz
nuc deficiet si motus sp sit. qm siliter odm est de motu z
tpe. Ad illa rñdet pns. qz manifestu est ex pdictis. qz sicut
morus est. sic est etia tps. vn siquide motus vn? z ides sit
tuc etia tps qd est eius nuerus erit vnu z idem. Si autez
motus no sit vn? z idem. tuc etia tps no erit vnu z ides
Constat em qz mor? circuli est vnus z ides sp reuerat? fm
circulu. Et etia si tps accipit nuerus illius erit vnu z idem
tps reuerat? vt nuerus circularo is. Rectus aut mor? no
est vnus z ides. z ideo tps qd est numer? ill? no est vnus
et idem nisi in alio esset sicut in subiecto. hoc est i pmo mo
bili. Et ideo sicut pñctiu recte linee est. sic est pncipium qz
no est finis. z aliud sic est finis qz no est pncipiu Sic est et
am de tpe sibi adiacete qz ipm finit ad nuc qd e tm finis z
pncipiat ad nuc qd est tm pncipiu. Sed in circulo nuncz
est accipe pñctiu qd no vnum z idem exns sit pncipiu z fi
nis. Lu igit nuc talis pñcti moti sit nuerus. non pt accipi
nuc in toto tpe qd no sit pncipiu futuri z finis pteriti. qz
no pt vnu z indiuisibile nuc esse pncipiu z finis etudē sed
oz qz respiciat diuersa in rone finis pteriti. in rone pncipij
futuri. Nec em no sunt opposita respectu diuersoz. qz
sicut periferia circuli in eade linea indiuisibili fm latitudi
nem hz ambitu. hoc est pcau z puez. qz due forme sunt
quodam o opposite z hoc no est incoueniens. eo qz vnam
habeat ad intrus. z alia ad extra. ita no est incoueniens tps
in vno indiuisibili habere rōem pncipij z finis respectu di
uerzoz. scz pteriti z futuri. In hoc g semp videt ee alte
ru tps. qz no est eiusde pncipiu z finis ipm nuc. qz fm hoc
opposita inessent eide z fm idem. Patz igit qz tps nuncz
deficit sicut circulus nucz deficiet. eo scz qz sp est scz in pnci
pio z i fine. quicqd aut in pncipio z in fine est nucz deficiet
tps aut fm qz agit ab ipso nuc semp est in pncipio z in fi
ne. g nucz deficiet. Et no pbat ex ista rone. nisi qz tps i mo
tu circulari manet ipso no pt deficere. sed si deficiat mor
tus absqz dubio deficiet tps. nisi forte remaneat vt nume
rus recte motionis.

Ipm aut iam ppe est pñti athomo nuc pars fu
turi tps. Qñ vadit iam. qz ppe est tps in quo
futuru est. z pteriti tps qd no pcul est ab ipso
nuc. Qñ vadit iam. iam iui. Non aut destrui iam
no dicim? qz pcul multu est ab ipso nuc.

Nic phs ostēdit qd feat ipsuz iam dicēs. qz iam dē qñ
in pterito z futuro qd relinqtur ex tpe qd pinguū qz pre
senti indiuisibili. sicut dicim? qñ vades. z rñdet iam. qz p
pe est tps in quo futuru est vt eamus. z qñ iusti. rñdetur
iam iui. qz no est pcul ab ipso nuc in pterito. Non aut sit
ue troia destructa no dicim? iam esse. qz tēpus destructi
onis eius multu pcul est a presenti nunc.

Ipm aut mō ppe pñti nuc est ps pteriti. Qñ
venit mō si sit tps pximū pñti nuc. Qñ autē
qd pcul. repente autem qd in insensibili tpe est
propter paruitatem

Nic pter exponit qda alia ad tps ptinentia dicēs. qz
mō siliter est qñ qd relinqtur ex tpe pterito qd ppe nuc ps
sens est. sicut dicimus qñ venisti. z rñdet mō veni si sit te
pus aduentus pximū pñti nuc. Qñ autē est qñ qd relinq
quit ex tpe pterito qd longinquū est a pñti. sicut dicim? qz
olim fuit diluuiū. Repente autē fit qd in se duo hz. scz breu
uitate tps in quo sit. z insensibilitatez tps cuius gēnas
sentiri non pt. Sic g exposita est diuersitas ipsius qñ qd
relinqquit ex pterito z futuro. Ex pterito quidē siue fuerit
remotū a pñti siue pinguū. Ex futuro autē no est nisi p
pinguū. qz id qd est remotū a pñti nuc no hz ordinatōem
in materia. z hoc est de qñ mēsurabili. Qñ autē no mēsur
rabile a nobis est qd relinqtur ex tpe imperceptibili. Et li
cet alia multa sint que importat diuersitate eius qd ē qñ
tm ois alia diuersitas reducā ad istaz. Si em feat qñ aut
feat p munit. put relinqtur ex pterito z futuro. z tuc sit
gnificat per iam z tuc. vnu hdes iuxta pns pinguū aliud
iuxta remotū. aut feat p distinctioez pteriti tm pinguē
vel remore. tuc feat per modo z olim.

Butatio aut ois a natura remotiua est. in tpe
aut oia fiūt et corūpūtur. Un et aliū qdem sa
pientissimū dicebāt. pictagoricus autez paron
penitus indisciplinabile. qz obliuiscūtur iboc
rectius dicens. Manifestū igit qm corūptio
nis magis erit per se cā qz generatōis: sicut dic
tum est pus. Destructiū aut mutatio p se est.
generatōis aut et ipsius esse est fm accis.

Istud est septimū caplm in quo phs ostēdit quo tps ē
mēsurā generatōis z corūptōis. z pter mēsurā cuius
libet motus. Et pns caplm in duas diuidit pres. In qz
pma ostēdit p mū. In secūda secūdū. ibi. (Dis aut mō
dis) Quātū igit ad pma pte dē phs. qz ois mutatio i eo
qz a tpe nueratur. hoc est p pus z p posterius. remouet et
abijcit aliqd a natura eius qd mutat. Un etia gra muta
tionis in tpe fiūt oia z corūpūtur. pter qd etia qda pho
rum dixerūt tps esse sapientissimū. eo qz qui pcesserunt in
tpe multa sunt experit. experimentū em indiget multo tē
pore. Pictagoric? em paron penitus indisciplinabile dixit
esse tēpus. eo qz memorie senū sunt sicue ruinosa edificia qz
pstrui no possunt. pter naturalis pncipij corūptōem. et
ideo in tpe magis obliuiscūtur homies qz ad discūt. z hic
rectius dixit qz pōres qui dixerūt tempus esse sapientissi
mū. Igit manifestū est p autoritate paronis. qz tps magis
est per se causa corūptionis qz generatōis. qz facit rem
diūtare a pncipio sui esse z tendere ad no esse. igit magis ē
causa corūptionis qz generatōis. Et cū multiplicat dē
cat per se z causa. vt parz in quinto libro pme phie. In p
posito em accipit p se qd accidit per id cui tempus semp
et per se iungitur. Et causa dē. qz per hoc qd est materia
numeri qui numerus est tempus. hoc est pus z posterius
in mutacione sunt sicut causantia corūptōem. Mutatio
em per se est gratia sui destructiua. qz mutatio passio que
dam est. aut no sine passione. vt parz ex supradictis. i ter
cio phisicoz. Mutatio autē est generatōis cā. z ipsius ē
nisi per accis. hoc est per formā z actū generantis. qz for
mā z actus no sunt in patiente fm qz patiens. sed potius
est extra ipsum a generante fm qz illud est generas. licet
forma similis illi sit in patiente potentia.

Signū aut sufficiens qz fit quidez nibū nisi

ut p mouet quā d
dubitationem
Soluit

Quid
Sicut

Tempe
fuit
aut
munit

Aut
munit

Quid p t p m p d

mouet ipm quod
tem cu nibū mou
dicere sub tpe com
pus facit sed a
ne. Qñ dicit qz
dis dē ipm nuc z qz
quid remouet dicit
Mutatio pter idē
mō munit qz dicit
qd est corūptio sed
qz p munit p mō
eo. Et cū sit dicit qz
no que est tpe qz p
p munit dē. hāc co
eides in tpe hanc co
munit tps. sed tm scēdit
iuxta aut rēdit p hō
qm generatōis. z ideo d
tpe aliqd p munit a
que excedit a tpe. z hoc
habere centū annos dē
qz ideo cū qz patiens est
qz munit est causa
explet p munit in multo
est p munit qz tps est
est. z quod est p munit
qm munit. z quod sit ipm
qm quid remouet

Dis aut nobis sic
p dē mutacōem z o
munit in tpe. Qñ d
oim mutacōem. in oim
munit mouet pus t
fm idem hanc tēp
tur vti hōc mutacōe. si
mouet aut vti hōc fm

Quid est mutacōe p munit
pus sit munita causa
p munit em dicit
munita munit qz quid
munita munit em dicit
munit qz munit z tū d
munito tpe multū de ip
munit qz pus munit
munit qz munit in munit
munit p munit munit
munit in loci munit
munit vti hōc fm munit
munit fm munita munit
munit z munit fm dicit
munit in munit. violētū
munit munit dicit d
munit em munit dicit
munit dicit dicit munit
munit munit in munit
munit z munit munit z munit

Quarta

3us mensura aliquod mensura uniuersalis

17us duplex mensura est q^{ue} tempus noⁿ est mensuratum p^{er} q^{uod}libet p^{er} tempus s^{ed} noⁿ quodlibet p^{er} mensuratum noⁿ est mensuratum

Physicorum

Aristotelis

his et hoc mensura uniuoca. Mensurat etiam uniuocis q^{uod} noⁿ uniuoca mensura. z h^{oc} dupl^{iciter}. Essentialiter z accidentaliter. Essentialiter q^{uod} p^{er} q^{uod} sitare mensure accipiunt q^{uod} sitare mensura si sic mensuram? p^{er} vna panu. z p^{er} lagenam uniu. Accidentaliter sicut q^{uod} p^{er} mensuratum accipiunt q^{uod} sitare mensurantis. sicut p^{er} q^{uod} sitare vini cuius q^{uod} sitas est nobis nota accipimus q^{uod} sitare lagene. hoc em^o mensurat tempus motu. et motus tpe q^{uod} tempus et motus mensurant sub terminato quoda^m motu qui est simplicior oibus.

Si igit^{ur} q^{uod} est primu^m mensura oim^{ium} primoz circulario que regularis mensurat maxime q^{uod} numerus huius notissimus est. Alteratio quide^m igit^{ur} neq^{ue} augmentatio noⁿ sunt regulares loci autem mutatio est

¶ Dic^{it} p^{ro}ph^{eta} et premissis p^{ro}cludit q^{uod} illud q^{uod} est primuz est mensura oim^{ium} primoz que sunt sui generis ideo necesse est q^{uod} motus circularis qui est maxime regularis hoc est primu^m z uniuersalis sit mensura oim^{ium} alioz motu^m q^{uod} noⁿ sunt regulares eo q^{uod} nec sunt usquequaq^{ue} p^{ro}ui. nec s^{unt} equalis velocitatis. Et q^{uod} mensura debet esse certissima qualia sunt illa q^{uod} maxime uniuersaliter se habet. io prim^o motus circularis q^{uod} est maxime uniuersalis est mensura oim^{ium} alioz motu^m. tempus aut^{em} primo mensurat primuz motu^m circulari. et per illu^m oes alios motus. et inde est q^{uod} p^{ro}pter uniuersalitate^m motus est uniu^{er}sali tempus. Et dicitur notanter mensura oim^{ium} alioz q^{uod} noⁿ sunt regulares. alteratioⁿis em^o motus noⁿ est regularis neq^{ue} generatioⁿis neq^{ue} ois loci mutatio s^{ed} circularis vt lacius patebit in octauo. Et q^{uod} p^{ro}pter correlarie q^{uod} motus circularis p^{ri}m^o siue p^{ri}ma circulario est mensura oim^{ium} alioz motu^m.

Unde et videt^{ur} tps esse sphere mot^{us} q^{uod} hoc mensurant alij motus et tps hoc motu. p^{ro}pter hoc at^{que} et p^{ro}feru^m dici accidit. Dicunt em^o circulu^m esse huanas res et alioz motu^m habentiu^m natura^m et generatioⁿem et corruptioⁿem. Hoc at^{que} est q^{uod} oia tpa iudicant^{ur} et accipiunt sine et principiu^m sicut si fm^o circulario sit. Et tps em^o ipm^{um} videt^{ur} circulus quida^m. Hoc at^{que} iteru^m videt^{ur} ob hoc q^{uod} hui^{us} loco mutatio mensura est et mensura ipm^{um} ab hmoi. Quare dicere esse rez q^{uod} sunt circularis. dicere esse tps esse queda^m circulu^m. Dec at^{que} est q^{uod} mensurat circularioⁿem. Extra em^o metru^m nihil aliud videt^{ur} esse q^{uod} q^{uod} mensurat. s^{ed} aut^{em} multa metra totum.

¶ Dic^{it} p^{ro}ph^{eta} approbat duob^{us} silib^{us} q^{uod} sit unu^m tempus oim^{ium} subiectiue exis in primo motu. Quozu^m primu^m est resti^{moniu}m antiquozu^m dicentiu^m tps ee^{ss} circularioⁿem celi siue motu^m p^{ri}me sphere. eo q^{uod} motu^m illius mensurant alij mot^{us}. et ipm^{um} tempus etia^m mensurat per accis hoc motu. Scdm^o est testimoniu^m vulgaru^m. q^{uod} p^{ro}feru^m est dici apud vulgares. q^{uod} huanas res sunt sicut circuli z rota fortune. z sicut oim^{ium} alioz motu^m habentiu^m natura^m et generatioⁿem et corruptioⁿem d^{icitur} esse circulus periodalis. eo q^{uod} oim^{ium} hoz^{um} fortuna iudicat tpe. z finem z p^{ri}ncipiu^m accipiunt siue fortune in genere. q^{uod} si tps dicat^{ur} fm^o quada^m instabile circularioⁿem et tps hac de ca^{usa} d^{icitur} circulus. q^{uod} castat a circularioⁿem celi. Et hoc videt^{ur} ob h^{oc} fieri q^{uod} tps est mensura talis loci my

rationis et eouerso etia^m mensurant tpa talis loci mutatio igit^{ur} nihil aliud est dicere reru^m q^{uod} generant esse queda^m circulu^m. q^{uod} dicere tps esse queda^m circulu^m. Hoc at^{que} ideo est. q^{uod} tps mensurat a q^{uod}da^m circularioⁿem et tps q^{uod} mensurat hoc mo^{do} nihil aliud videt^{ur} ee^{ss} extra mensura. q^{uod} ipm^{um} circulariter metru^m z mensura q^{uod} et totu^m tempus est multa metra et multe mensure ad diuersa mensurata p^{ro}parum.

Dicit at^{que} recte q^{uod} numerus quide^m id^{em} est z ouiu^m et canu^m si equalis vtriq^{ue} sit. Dec^{em} aut^{em} noⁿ id^{em}. neq^{ue} dec^{em} ead^{em} sunt. idem aut^{em} d^{icitur} a quo noⁿ differt differentia sed noⁿ a quo differt vt triangulus a triangulo differt d^{icitur} Alteri quidem em^o trianguli sunt a figura aut^{em} noⁿ. Sed in ead^{em} diuisioⁿe et vna. Figura em^o hec quide^m talis circulus Alia vero hmoi triangulus. hmoi aut^{em} alia quide^m equilateru^m. Alia vero gradatu^m figura quide^m igit^{ur} ead^{em} et hec triangulus em^o est. Triangulus aut^{em} noⁿ id^{em} est. Et numerus ia^m silt. Noⁿ em^o differt a numero d^{icitur} numerus hoz^{um}. Dec^{em} aut^{em} non id^{em} est. In quib^{us} em^o dicitur differu^m. Hec quide^m em^o canes Alia vero eq^{ue} Et de tpe q^{uod} de ipso et de circa ipm^{um} p^{ro}p^{ri}is hac interioⁿe dictu^m est

¶ Dic^{it} p^{ro}ph^{eta} etia^m p^{ro}bat silt. q^{uod} sit unu^m tps oim^{ium}. q^{uod} sit unu^m numerus diuersaru^m reru^m numerataz. vt est unu^m numerus decem hoz^{um} et decem canu^m hoz^{um} t^{em}p^{us} numerata noⁿ sunt ead^{em} specie numero vel genere necessario. q^{uod} nihil multiplicat p^{ro} numeru^m nisi per d^{icitur} sibi essentiali. q^{uod} numerata non sunt de ead^{em} natura. z ideo noⁿ multiplicat numeru^m. numerata ei dec^{em} noⁿ s^{unt} necario ead^{em}. Et h^{oc} p^{ro}bat sic. Na^m sicuti est in figuris. ita est in numeris. in figuris at^{que} sic e. q^{uod} pluriu^m figuraru^m aliqui est vna figura vt ysoleur^{us} scaleron z isochales sunt vna figura noⁿ t^{em}p^{us} id^{em} triangulus. eo q^{uod} noⁿ exiit a figura p^{ri}me diata et ead^{em} diuisioⁿe figure q^{uod} figura diuidit in triangulu^m et q^{uod}dratu^m et aliad^{em} d^{icitur} figure. Id^{em} em^o d^{icitur} a quo. noⁿ differt differentia p^{ro}ria et ead^{em} essentiali. Non at^{que} id^{em} d^{icitur} a quo differt d^{icitur} p^{ro}ria et essentiali. Triangulus aut^{em} isochales differt a triangulo ysoleuron d^{icitur} triangulu^m. q^{uod} alteri triangulo sunt. s^{ed} noⁿ differt ab eo d^{icitur} figure. q^{uod} figura diuidit in trilatera^m et quadrilatera^m. z t^{em}p^{us} ia^m claru^m est q^{uod} illi trianguli cadu^m ab vno m^{em}bro diuisioⁿis. Silt at^{que} est de numero q^{uod} p^{ro}bat ad rem numerata. Non em^o numerus istoz^{um} formalis differt a numero formalis istoz^{um} p^{ro} d^{icitur} numeratoz^{um}. q^{uod} numerat u^m noⁿ est de ead^{em} natura numeri: s^{ed} p^{ro} par et ipar factu^m differre numeru^m formalis a numero formalis. q^{uod} iste s^{unt} differentie ead^{em} numeri. Dec^{em} igit^{ur} numerata noⁿ ead^{em} s^{unt} reru^m diuersaz et t^{em}p^{us} denarius est id^{em} Noⁿ em^o sunt ead^{em} res in quib^{us} d^{icitur} denarius s^{ed} d^{icitur} he em^o sunt canes alie vero eq^{ue}. Quomo^{do} ead^{em} mo^{do} ead^{em} tpe p^{ro}parat ad diuersos motus q^{uod} tps quide^m est in vno motu sicut forma in subiecto sicut et cetera res natura^m. In alijs aut^{em} est sicut numerus extrinsecus applicatus reb^{us} numeratis. De tpe q^{uod} de et de p^{ro} p^{ro}paratib^{us} q^{uod} sunt circa ipm^{um} hac intentione dictu^m est

Veru^m oim^{ium} reru^m t^{em}p^{us} raliu^m et motu^m sit tempus vnum.

¶ Et at^{que} p^{ro}mo q^{uod} noⁿ q^{uod} sicut illa q^{uod} augmerat in tpe augmerant. z illa q^{uod} mouent localit^{er} tpe mouent. sic illa q^{uod} alterant.

h^{oc} p^{ro}bat a simili q^{uod} sit unu^m tps oim^{ium}

Quaestio

videt^{ur} tps esse sphere mot^{us} q^{uod} hoc mensurant alij motus et tps hoc motu. p^{ro}pter hoc at^{que} et p^{ro}feru^m dici accidit. Dicunt em^o circulu^m esse huanas res et alioz motu^m habentiu^m natura^m et generatioⁿem et corruptioⁿem. Hoc at^{que} est q^{uod} oia tpa iudicant^{ur} et accipiunt sine et principiu^m sicut si fm^o circulario sit. Et tps em^o ipm^{um} videt^{ur} circulus quida^m. Hoc at^{que} iteru^m videt^{ur} ob hoc q^{uod} hui^{us} loco mutatio mensura est et mensura ipm^{um} ab hmoi. Quare dicere esse rez q^{uod} sunt circularis. dicere esse tps esse queda^m circulu^m. Dec at^{que} est q^{uod} mensurat circularioⁿem. Extra em^o metru^m nihil aliud videt^{ur} esse q^{uod} q^{uod} mensurat. s^{ed} aut^{em} multa metra totum.

videt^{ur} p^{ro} quoda^m intelligit^{ur} motu^m natura^mlem f^{orma} natura^mlem cop^{er}at in talio^m figuris vt d^{icitur} p^{ro} quoda^m poss^{et} p^{ro}longat^{ur} s^{ed} noⁿ loquit^{ur} p^{ro} quoda^m vero

scit suum proprium mensuratum quod non excedit nec ab eo excedit. alios autem motus celi respicit sicut mensurata non adequata a quibus tamen non excedit nec ea excedit. huius motus convenientes his generabilibus et corruptibilibus respicit sicut mensurata in adequata cum illa excedat. Hinc quoque ad primam eius partem per philosophum octavo huius. Secunda pars patet per eundem duodecimo metaphysice dicente. Primum in unoquoque genere est metrum et mensura omnium posteriorum. Conclusio per quod proprietates numerat ad numerum sitarem sue subiecti. tempus autem est proprietas primi motus. igitur tempus unum numero est sicut primus motus. Et quibus tempus extrinsece mensurat alios motus a primo. non tamen est in eis sicut accens in subiecto. sed solum ipsius extrinsece per modum extrinsece mensure applicat. unde sicut locus est subiective in corpore locante. et extrinsece applicat corpori locatis tanquam eius extrinseca mensura. sic tempus intrinsece mensurat motum primi mobilis in quo est subiective. et per medium illius motus mensurat omnes alios motus in quantum eum est mensura mensure est etiam mensura mensurati.

Ad obiecta in oppositum

Ad primum dicitur est. quod licet tempus sit mensura cuiuslibet motus. non tamen est prima mensura cuiuslibet motus. sed tamen primi motus. et ideo non oportet ipsum multiplicari ad multiplicationem mobilium et motorum. Ad secundum dicitur est. quod tempus potest alicui applicari duobus modis. uno modo primo et sic applicat primo motui. et sic est forma accidentalis illius cui applicat. Alio modo secundo et sic applicatur alijs motibus. Et quibus quilibet motus habeat bene suum proprium tempus per extrinsecam applicationem. non tamen habet quilibet motus suum tempus per applicationem intrinsecam. sed solum primus motus sic habet suum proprium tempus. Et ideo magis proprie dicitur quod quilibet motus habet suum proprium quoniam non suum proprium tempus. sed bene appropriatum. Ad tertium dicitur est. per intermedium per se. quoniam licet sit idem tempus omnium seorsum acceptum. non tamen est omnibus applicabile equaliter et hoc est propter inequalitatem rerum contingentium.

Incidunt dubia quorundam

quorundam est. An omnis mutatio habeat esse in tempore. Et videtur quod non. quoniam generatio est mutatio. et tamen non fit in tempore. Nam in hoc differt ab alijs motibus. Sed de illiusmodi medio dicitur philosopho est quodammodo mutatio. et tamen fit in instanti. Sed quod sic. quod ob habens velocitatem et tarditatem mensurat tempus. omnis mutatio habet velocitatem et tarditatem. igitur omnis mutatio fit in tempore. Ad obiecta in oppositum. Ad primum dicitur est. quod duobus modis accipitur generatio. uno modo potest esse continua alteratio in preterito. et hoc modo generatio non fit in instanti sed in tempore. et sic in ea est dare prius et posterius. Alio modo accipitur generatio per finem mutationis in qua acquiritur forma substantialis. et hoc modo generatio dicitur magis finis mutationis. quam mutatio. quoniam sicut terminus prout non est aliquid prout sic terminus mutationis non est proprie mutatio. et hoc modo generatio fit in instanti et non in tempore. Unde dicitur philosopho intelligit de mutatione successiva et non de mutatione instantanea. Ad secundum dicitur est. quod quibus illud medium fiat subiecto et non in tempore. persequitur tamen mutationem factam in tempore. et sic sicut terminus illius mutationis. sicut cur illuminatio aeris per solem sequitur motum solis super nostrum emispectrum.

Secundum dubium est

An mensura et mensuratum debeant esse homogenia hoc est eiusdem nature. Solum quod mensura et mensuratum duobus modis capi potest. uno modo secundum proprias eorum naturas. et sic non oportet ea esse homogenia sive unigenia. quia mensura potest esse alterius nature quam mensuratum. sicut per de vlna et panno. Alio modo accipiuntur secundum rationem mensure et mensurati. et sic debet esse unius generis hoc est unius rationis sive proportionis quoniam ipsum mensuratum debet esse proportionatum mensure et eorum.

Tertium dubium est.

Ponat per impossibile quod sit aliquid motus simplicior primo motu. An tunc tempus sit in illo subiective. Sed quod sic. et ita in proposito quodammodo est secundum philosophum quod ipse dicit solum octo posuisse sphaeras et ideo secundum eum tempus est subiective in octave sphaere motus. Sed quod a ptholomeo et a multis alijs astronomis inventum est quod supra octavam sint due alie sphaere quarum prima inter illas duas sive nona moueat duobus modis et decima uno motu tamen. id simpliciter. et secundum veritatem concludit quod tempus est subiective in motu decime sphaere. In hoc tamen est omnium per hoc recorda quod tempus est subiective in motu primi mobilis cum ipse sit simplicissimus.

Quartum dubium est.

Si esset aliquid motus qui non dependeret a primo motu celi. an talis mensuret etiam tempus. Sed aliquid quod non. ut videtur dicere doctor sanctus et sui sequentes. Sed tamen dominus Albertus et sui sequaces probabilius dicitur. quod non ob stare illo. quod ad huc talis motus mensuraret tempus quibus caliter non dependet a motu primi mobilis. unde dicitur quod omnium eorum est unum eum licet unum eorum non sit dependens ab alio causali. et hoc est eo. quia unum est altero simplicius.

Quintum dubium est.

An tempus habeat esse ab aia existente. Et videtur primo quod sic. quoniam tempus est numerus motus secundum prius et posterius in motu. prius autem et posterius non sunt aia non exire. igitur si non sit aia tempus non habet esse. Quod per philosophum. quia prius et posterius non sunt aia non exire. quia prius dicitur respectu ad posterius. talis autem relatio non est non exire aia quod parat prius ad posterius. Sed cudo si impossibile est numerate esse. impossibile est numerate esse. nihil autem numerat propter aiam intellectiuam. si non sit aia intellectiuam non erit aliquid numerabile neque aliquid numerum. et per prius non erit tempus cum sit numerus motus. Tertio. si tempus esset non exire aia rationali hoc maxime esset eo quod est subiective in motu primi mobilis. hoc non. quia cum motus primi mobilis sit expansus per totum ipsum mobile. oportet tempus habere esse expansum in ipso mobili. et sic essent plures partes tempus sit. Quarto si esset subiective in illo motu tunc nullus perciperet tempus nisi percipiendo illum motum. prius est falsum. quoniam exis sub terra non perciperet motum primi mobilis. et tamen perciperet tempus. igitur tempus non est in motu primi mobilis ut passio eius. et sic non habebit esse aia non exire.

Solum ista questio potest dupliciter intelligi. uno modo de aia nobili que est motrix celi et ab illa aia effectiue dependet tempus. Est etiam cum tempus iuxta illam regulam proportionis octavo philosopho. Das formam dat prius formam. cum igitur tempus persequatur motum naturalem. id est sic aia nobilis est causa motus. ita etiam est causa tempus. sed ad

Handwritten marginal notes in the top left corner, including 'Sunt duplexes mensurae' and 'Repleta'.

Ans sic infinitū in duratōe. qz caret pncipio 2 fine duratio/ nis. z in virtute. qm virtus eius nō est limitata. tñ fm se est finitissimū. qz suū esse est simplicissimū. z p eternitatem certificat tale esse pfectissimū cui nihil deest. ¶ Ad secundū dōm est. qz nō optz semp mensurā realiter distingui a mensurato. qz mēsuramus aliqñ corā q̄ritatem per pres ipsius eius de q̄ritatis. nō tñ corā q̄ritas est alia ab ea q̄ritate que est petū simul sumptarū. z ideo sufficit qz mēsurā a mensurato fm rōnem distinguat. Nā distinctio rōnis sufficit ad hoc qz aliqd accipiatur vt notius z ignoti⁹ vt certificans z certificatum. ¶ Et ad pfirmationez dicenduz est. qz verū est qz sūba diuina nō habeat aliquaz q̄ritate dimensiuā q̄ est corpore q̄ritas. habet tñ maximā sue virtutis q̄ritatez. que sic se pmet vt nūquā aliqd sul extra seipsam excedat vel excedat. et hęc indeficientia sui stans infra seipsam mensurā hz que vocat eternitas. ¶ Ad tertiu dōm. qz nullū indiuisibile p̄ mensurare multa inq̄tum h̄mōi. nisi qz q̄ritatōem. sed tñ bene p̄ esse mensurā adequata vnus. qz est tñ vnū eternū simplr. z licz sub se p̄tineat omnia euiterna z tpalia. hoc est tñ inq̄trum p̄ueniunt in hoc qz vt rōbz fluit. z causat ab ipso eterno. z sic p̄tinet ipā fm qz capiūtur p̄ morū. ¶ Ad quartū dōm est qz duplexes sunt mensure duratioū. quedā sunt vnus generis siue rōnis. Alie sunt mensure diuersoz generū siue diuersaz rōnū. Per hoc dōm est ad argumentuz. qz licet impossibile sit mensuras vnus generis siue rōnis esse similes. nō tñ impossibile est mensuras diuersaz rōnū esse similes. nō sic est qz eternitas. euiternitas. z tps sunt diuersae mensure. habentes tñ subordinarōem. ¶ Sed dices omnū motū est vna mensura. igit omnū habentuz esse erit vna mensura. Ad hoc dōm p̄ interemptōem p̄sequētie. qz esse omnū nō sunt vnus generis que ad modū motus. omnes em̄ motus locales qui p se p̄tine tpe mensurantur sunt vnus generis. Sed ec̄ genere distinguitur. vnū em̄ est esse simplr increatū. alterū creatū indeficiens. z alterū genitū. ¶ Et ad pfirmatōem dōm est. qz aliqd d̄z totū simul duplr. Vno mō fm esse tñ. qz nō hz successione in pmanencia essendi. z sic eū est totū simul sicut eternuz. Alio mō aliqd est totū simul. qz non hz successione nec in essendo nec in operādo. z sic eternitas est tota simul. z nō eū. qz in euiterno succedūt sibi opatōes mutuo. q̄bus nō sit successio in esse sicut in tpalibz.

Nonum dubium est

An sit vnū eū. sicut est vnū tēpus. ¶ Et arguit qz non. qm tot sunt eūa quoz sunt euiterna. g. Ans pbat. qz tempus ex hoc est vnū. qz est in motu p̄mi mobilis q̄ est cā alioz motū. sed p̄mū eū nō est cā alioz euiternozum. g. nō est tñ vnū eū. ¶ Solo qz sic. Nā sicut tps est in p̄mo omnū tpalū. scz in motu p̄mi mobilis subiectiue. z est in alijs tanqz in mensura extrinseca. z nō multiplicat ad multiplicatōez alioz. sic etiā eū est in p̄mo euiterno subiectiue. z conuenit alijs solum sicut mensura extrinseca. que nō multiplicat ad multiplicatōem euiternoz. ¶ Ad obiectū in oppositū dōm est. qz maior est falsa. qm ex hoc p̄mus motus nō hz in se tps subiectiue. qz est cā alioz. sed qz simplicissim⁹ est. z ideo sufficit qz p̄mū eū sit simplicissimū ad hoc qz sit mensura alioz.

Decimum dubium est.

Handwritten marginal notes on the left side, including 'Sunt duplexes mensurae' and 'Repleta'.

An sit idem nūc eternitatis. euiternitatis. z tps. ¶ Et videt qz sic. qz d̄r Boetius. sicut nunc fluens facit tps. ita nūc stans z pmanens facit eternitatē. sed idē subiecto est nunc stans z fluens. g. ¶ Solo. qz nō. nam sicut ille tres mensure ab inuicē sunt distincte. ita nūc ipsaz ab inuicē distinguitur. qz sicut le hz nūc tps ad tps z est idem eū. sic nūc euiternitatis est idē eū ea. z nūc eternitatis idē eū ipsa eternitate. Sicut nūc fluens causat tps. sic nūc semper stans eodē modo se habens causat eternitatē. z nunc medio mō se habens euiternitatē. Unde scienduz qz licet nūc eternitatis z eternitas idē sint fm rem. differūt tñ p̄ rōnem. qz d̄r nūc inq̄trum assistit ipsi eterno. sicut nūc in tēpore ipsi mobili. sed d̄r eternitas p̄ negatiōem terminū vt p̄us dictū est. ¶ Ad obiectū in oppositū dōm est. qz nūc eternitatis z nūc tps z nūc euiternitatis nō solū d̄r ferūt. qz vnū est stans. z aliud est fluens. sed qz sunt p̄ncipia mensuraz diuersaz rōnū. z ideo si nūc stans z nūc p̄parent ad eandē mensurā. nō differūt realiter. sed bñ p̄parentur ad diuersas mensuras.

Undecimū dubium est

Quo p̄ba que p̄significāt d̄n̄as tēpōz dicantur de tpe eūo z eternitate. ¶ Solo. qz d̄n̄e tēpōz que p̄ueniūt eterno z euiterno notat indeficientiā duratōis. vt cū d̄r deus fuit. nō est sensus qz aliquid p̄terijt in ipso. sed cū duo sine in rōne p̄terijt. scz p̄teritū z existentia. in p̄teritū id qd nō bilitatis est debet attribui deo. z id qd ignobilitatis debz remoueri fm p̄ba Damasceni dicentis qz optima quez deo imponēda sunt. ¶ Tñ cū d̄r. deus fuit. notat existentia indeficiens fm p̄teritū sine p̄teritōe. Sic etiā de p̄n̄a d̄cē dū est qz hz duo. scz subam ipsam nūc z fluxū fm quez est numerabilitas in p̄teritū. z cū d̄r de deo notat nisi p̄mūm Silliter cū d̄r deus erit notant duo in futuro. scz p̄tentio esse vltra p̄sens nunc. z hoc est nobilitatis. vnde fm hoc d̄r de deo. z expectatio entis in potentia qd non est actū. z hoc est infirmitatis. z p̄m̄ h nō d̄r de deo. z ille videt ee sensus augustinū dicentis qz nō notat tpales motus sed solam substantiam.

¶ Finis quartus p̄physicōz

Transmutat aut

tem transmutat omne Aliud q̄ dem fm acciō. vt cur dicim⁹ musicū ambulare. qm cui accedit musicū esse. hoc q̄dem ambulat. hoc autē in quo aliquid h̄mōi est mutari z simplr d̄r mutari. vt quecūqz dicuntur fm pres. sanatur em̄ corp⁹. qz oculus aut thorax. hec aut partes totius corp⁹ sunt. Est autē etiā aliqd qd neqz fm acciō mouet. neqz i eo qz aliqd ipsius. sed in eo qz ipm mouetur p̄mū. Et hoc est fm seipsam mobile. fm autē aliū motus et aliū alterū est. vt alterabile z alterationis sanabile. z calefactibile alterum.

Handwritten marginal notes at the bottom of the page, including 'Contra omne transmutat' and 'Sicut d̄r Boetius'.

Extensive handwritten marginal notes on the right side of the page, including 'Distinguitur' and 'Sicut d̄r Boetius'.